

การประเมินคุณภาพเชิงทัศน์ของภูมิทัศน์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาภูมิสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาภูมิสถาปัตยกรรม ภาควิชาภูมิสถาปัตยกรรม
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2563
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CULTURAL LANDSCAPE VISUAL ASSESSMENT IN LOP BURI

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Landscape Architecture in Landscape Architecture

Department of Landscape Architecture

FACULTY OF ARCHITECTURE

Chulalongkorn University

Academic Year 2020

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การประเมินคุณภาพเชิงทัศน์ของภูมิทัศน์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี
โดย	น.ส.โยชิตา อุบลวัตร
สาขาวิชา	ภูมิสถาปัตยกรรม
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.อริยา อรุณินท์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาภูมิสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต

.....	คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปิ่นรัชฎ์ กาญจนะจฤดี)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	ประธานกรรมการ
.....	
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉมาวงศ์ สุริยจันทร์)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.อริยา อรุณินท์)	
.....	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์นิลุบล คล่องเวสสะ)	

โยชิตา อุบลวัตร : การประเมินคุณภาพเชิงทัศนของภูมิทัศน์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี. (CULTURAL LANDSCAPE VISUAL ASSESSMENT IN LOP BURI) อ.ที่ปรึกษาหลัก :
รศ. ดร.อริยา อรุณินท์

เมืองลพบุรีเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์มาอย่างยาวนาน นับตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 13 แต่ละยุคสมัยได้สะท้อนถึงวัฒนธรรม เอกลักษณ์ ศิลปะ ซึ่งออกมาในรูปแบบสถาปัตยกรรมและโบราณวัตถุต่างๆที่ทรงคุณค่าและยังคงหลงเหลือในปัจจุบัน ด้วยทรัพยากรเหล่านี้ทำให้ปัจจุบันลพบุรีเป็นเมืองแห่งประวัติศาสตร์ แต่ด้วยในปัจจุบันเมืองลพบุรีมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดความเสียหายกับภูมิทัศน์เมืองและความสวยงามด้านทัศนียภาพ ทำให้การคำนึงถึงความงามของเมืองเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้เกิดการรับรู้ทัศนียภาพของเมืองแห่งประวัติศาสตร์ได้อย่างสวยงามอีกทั้งยังทำให้ชาวซึ่งในคุณค่าและประวัติความเป็นมาของเมือง การประเมินคุณภาพเชิงทัศนมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบัน ซึ่งทำให้เข้าใจองค์ประกอบของเมืองที่ส่งผลต่อสุนทรียภาพที่เพิ่มมากขึ้นหรือลดน้อยลงอันก่อให้เกิดความขัดแย้งในทัศนียภาพ การประเมินคุณภาพเชิงทัศนเริ่มจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับกับแนวความคิด ทฤษฎีการประเมินสุนทรียภาพร่วมกับการจัดทำแบบสอบถามโดยกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ประเมิน ซึ่งมีผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 200 คน แบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างชาวลพบุรีจำนวน 100 คนและกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยว 100 คน เพื่อหาสุนทรียภาพของเมืองในปัจจุบันและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดสุนทรียภาพ ผลการศึกษาพบว่า ชาวลพบุรีมีการรับรู้สุนทรียภาพของเมืองในปัจจุบันน้อยกว่านักท่องเที่ยว และต้องการเปลี่ยนแปลงทัศนียภาพเมืองเนื่องจากปัญหามลพิษที่เกิดขึ้น ส่วนนักท่องเที่ยวมีการรับรู้ถึงสุนทรียภาพของเมืองในปัจจุบันมากโดยมีความคิดเห็นว่าเมืองเก่าและเมืองใหม่อยู่ร่วมกันทำให้เกิดความงามที่ผสมผสานระหว่างอดีตและปัจจุบันได้เป็นอย่างดี ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อความงามของทัศนียภาพขึ้นอยู่กับองค์ประกอบการจัดวางตำแหน่งของสถาปัตยกรรม มุมมอง ระยะ สัดส่วน ทรัพยากรทางสายตา สีของบริบทและรูปร่างหน้าตาอาคาร

สาขาวิชา ภูมิสถาปัตยกรรม

ลายมือชื่อนิสิต

ปีการศึกษา 2563

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

6173341825 : MAJOR LANDSCAPE ARCHITECTURE

KEYWORD: cultural landscape, visual quality, aesthetics, landscape elements,
visual quality assessment, lop buri

Yosita Ubonwat : CULTURAL LANDSCAPE VISUAL ASSESSMENT IN LOP BURI.

Advisor: Assoc. Prof. ARIYA ARUNINTA, Ph.D.

Lop Buri has been a historic city since the 13th century. Each era reflected the cultures and identities which emerged into the form of architectures and various valued antiques. With these resources, Lop Buri is still a historic city. Lop Buri is expanding rapidly resulting in damage to the beauty of landscape. Considering the beauty of the city is important so that people will realize and appreciate the value of the historic city. The objective of the visual quality assessment was to study the current problems and made it possible to understand the elements of the city which affected the aesthetics. The visual quality assessment would start with a review of the literature related to the concept and aesthetics assessment theory together with creating the questionnaires for collecting data from samples. There were 200 samples divided into 100 residents in Lop Buri and 100 tourists. The study revealed that residents in Lop Buri were less aware of the city aesthetics than the tourists and wanted to change the scenery of the city due to the landscape problems. As for the tourists, there was a high perception of the current aesthetics of the city, with the view that the old city and the new city coexist, creating a beautiful blend of past and present. The factors that affected the beauty of the landscape depended on the composition and positioning of the architectures, viewpoint, distance, proportion, colors, and architectures.

Field of Study: Landscape Architecture

Student's Signature

Academic Year: 2020

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จและสมบูรณ์ได้ด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาชี้แนะและช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร. อริยา อรุณินท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาตลอดจนปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ผู้วิจัยตระหนักถึงความตั้งใจจริงและความทุ่มเทของอาจารย์ และรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์เป็นอย่างยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ฉมาวงศ์ สุริยจันทร์และรองศาสตราจารย์ นิลุบล คล่องเวสสะ ผู้ทรงคุณวุฒิสอบวิทยานิพนธ์ ที่สละเวลาในการตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องและพิจารณาความถูกต้องเชิงเนื้อหาของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณด้วยความเคารพอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณสำนักงานโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดลพบุรีที่ให้ความอนุเคราะห์ในด้านข้อมูลของเมืองลพบุรีตลอดจนนักท่องเที่ยวและชาวลพบุรีที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จนทำให้งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณบิดามารดาและญาติพี่น้องทุกท่านที่สนับสนุนและให้กำลังใจ ตลอดจนเพื่อนร่วมรุ่นที่ให้คำปรึกษาและคำแนะนำงานวิจัยสำเร็จด้วยดี

อนึ่ง ผู้วิจัยหวังว่างานวิจัยฉบับนี้จะมีประโยชน์ไม่มากนักน้อย จึงขอมอบความดีแต่ผู้มีพระคุณทุกท่านและขอขอบพระคุณผู้ที่เป็นเจ้าของแนวความคิด ทฤษฎีต่างๆที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยไปถึงวารสารบทความ ที่ผู้วิจัยนำมาอ้างอิง สำหรับข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นนั้น ผู้วิจัยขอน้อมรับผิดเพียงผู้เดียว และยินดีที่จะรับฟังคำแนะนำจากทุกท่านที่ได้เข้ามาศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนางานวิจัยต่อไป

โยชิตา อุบลวัตร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญภาพ	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	2
1.3 วัตถุประสงค์	2
1.4 ขอบเขตการวิจัย	3
1.5 ระเบียบวิธีวิจัย.....	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
1.7 นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย.....	5
บทที่ 2 ทบทวนวรรณกรรม	7
2.1 ข้อมูลพื้นฐานของเมืองเก่าลพบุรี.....	8
2.1.1 ข้อมูลทั่วไปทางกายภาพ.....	8
2.1.2 ประวัติศาสตร์และองค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรมของเมืองลพบุรี.....	9
2.1.3 การขยายตัวของเมืองลพบุรี.....	10
2.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภูมิทัศน์วัฒนธรรม.....	13
2.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภูมิทัศน์เมือง.....	14

2.3.1 ทฤษฎีองค์ประกอบเมืองของเควิน ลินช์ (Kevin Lynch).....	14
2.3.2 แนวความคิดพื้นที่ว่างของเมืองของคาร์มีลโล ซิตเต (Camillo Sitte).....	14
2.4. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการประเมินเชิงทัศน์	16
2.4.1. ทฤษฎีการประเมินคุณภาพภูมิทัศน์ ในการจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อมเชิงทัศน์ (Visual Resource Management, VRM)	16
2.4.2. ทฤษฎีการประเมินคุณภาพเชิงทัศน์โดยจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์ (Jon Bryan Burley)	18
2.5. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้สภาพแวดล้อม	19
2.6. สรุปทฤษฎีเพื่อนำไปสู่ระเบียบวิธีวิจัย.....	21
2.6.1. สรุปทฤษฎีจากการทบทวนวรรณกรรม.....	21
2.6.2. แนวทางในการนำไปสู่ระเบียบวิธีวิจัย	23
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	25
3.1 กรอบแนวความคิดการวิจัยจากการทบทวนวรรณกรรม	25
3.1.1. ภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่สำคัญและขอบเขตพื้นที่ที่ทำการศึกษา	25
3.1.2. แนวทางในการนำทฤษฎีมาประยุกต์และปรับใช้ในการวิจัย	28
3.2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	32
3.2.1 การสำรวจและเก็บภาพพื้นที่ที่ทำการศึกษา.....	33
3.2.2 การเลือกจุดถ่ายภาพตัวแทน	35
3.2.3 กำหนดประเด็นคำถามในแบบสอบถาม.....	36
3.2.4 การจัดทำแบบสอบถาม	44
3.2.5 การเก็บข้อมูล	47
3.2.6 การวิเคราะห์ผล.....	47
3.2.7 สรุปผล	48
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	49
4.1 ผลการศึกษาจากกลุ่มประชากรตัวอย่าง.....	49

4.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	49
4.1.2 ผลการศึกษาความพึงพอใจ (เช่นชอบและไม่เช่นชอบ) จากแบบสอบถาม	51
4.1.3 สรุปผลจากแบบสอบถาม.....	61
4.2 ผลการศึกษาจากแนวความคิดการประเมินคุณภาพเชิงทัศน์ของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์.....	62
4.2.1 ด้านมุมมองขององค์ประกอบหลัก	62
4.2.2 ด้านสัดส่วนทรัพยากรทางสายตา.....	64
4.2.3 ด้านบริบท	66
4.2.4 สรุปผลการศึกษาจากแนวความคิดการประเมินคุณภาพเชิงทัศน์ของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์.....	67
บทที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลผลการประเมินคุณภาพเชิงทัศน์.....	69
5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินคุณภาพเชิงทัศน์โดยกลุ่มประชากรตัวอย่าง	70
5.1.1 ด้านมุมมองของภาพ.....	70
5.1.2 ด้านสัดส่วนทรัพยากรทางสายตา.....	74
5.1.3 ด้านบริบท	78
5.1.4 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินคุณภาพเชิงทัศน์โดยกลุ่มประชากรตัวอย่าง	81
5.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินคุณภาพเชิงทัศน์โดยกลุ่มประชากรตัวอย่างร่วมกับ ทฤษฎีประเมินคุณภาพเชิงทัศน์ของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์	82
5.2.1 สัดส่วนท้องฟ้า.....	83
5.2.2 สัดส่วนพืชพรรณ	83
5.2.3 สัดส่วนสิ่งก่อสร้าง.....	83
5.2.4 สัดส่วนโบราณสถาน.....	83
5.2.5 สรุปผลการวิเคราะห์การประเมินคุณภาพเชิงทัศน์โดยกลุ่มประชากรตัวอย่างร่วมกับ ทฤษฎีประเมินคุณภาพเชิงทัศน์ของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์	84
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	85

6.1	สรุปผลการศึกษา	86
6.1.1	กระบวนการวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	86
6.1.2	สภาพปัญหาปัจจุบันของภูมิทัศน์วัฒนธรรมอำเภอเมืองจังหวัดลพบุรี	88
6.1.3	องค์ประกอบที่มีคุณค่าในภูมิทัศน์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ คุณภาพเชิงทัศน์.....	88
6.2	ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี.....	91
6.3	ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเครื่องมือการจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อมมาเป็น แนวความคิดในการวิจัย.....	94
6.3.1	ข้อเสนอแนะแนวทางการจำแนกปัจจัยและประเมินคุณค่าซึ่งได้พัฒนาแนวความคิดส่วน หนึ่งมาจากแนวความคิดการจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อม	94
6.3.2	ข้อเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้ทฤษฎีของจอห์น ไบรอัน เบอรัลีย์	95
6.3.3	ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา ประยุกต์ใช้เครื่องมือแบบสอบถาม	95
6.4	ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาคั้งถัดไป	96
	ภาคผนวก ก แบบสอบถามประกอบรูปภาพ	97
	ภาคผนวก ข แบบสอบถามประกอบรูปภาพ (ออนไลน์)	107
	บรรณานุกรม.....	119
	ประวัติผู้เขียน.....	122

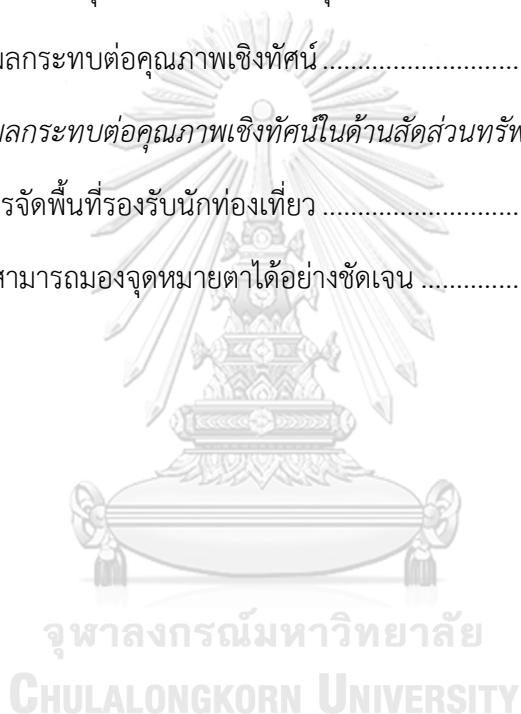
สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงองค์ประกอบของเมือง ตำแหน่งโบราณสถาน พื้นที่สำคัญของเมืองลพบุรี	2
ภาพที่ 2 แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่ที่ทำการศึกษา	3
ภาพที่ 3 โบราณสถานที่น่าปรากฏในยุคสมัยละโว้	9
ภาพที่ 4 โบราณสถานที่น่าปรากฏในยุคสมัยอยุธยา	9
ภาพที่ 5 โครงสร้างเมืองที่เกิดขึ้นในยุคสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม	10
ภาพที่ 6 แผนผังแสดงการขยายตัวของบริเวณเมืองเก่าลพบุรี	11
ภาพที่ 7 แผนผังแสดงโครงสร้างเมืองใหม่และเมืองเก่า ประกอบด้วยแนวแกนเชื่อมเมืองใหม่-เมืองเก่าและวงเวียน	11
ภาพที่ 8 แผนผังแสดงองค์ประกอบหลักและตำแหน่งโบราณสถานของเมืองลพบุรี	12
ภาพที่ 9 รูปแบบการวางอาคารให้เกิดพื้นที่โล่งว่างหกแบบ	15
ภาพที่ 10 แผนภูมิ แสดงกระบวนการจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อมเชิงทัศน์ (VRM).....	16
ภาพที่ 11 ตารางการจำแนกและประเมินภูมิทัศน์ด้วยปัจจัยเจ็ดประการ โดยกรมพัฒนาที่ดินประเทศสหรัฐอเมริกา	17
ภาพที่ 12 ตัวอย่างวิธีการประเมินคุณภาพเชิงทัศน์ของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์ โดยใช้การตีตารางลงบนภาพถ่าย	18
ภาพที่ 13 ตัวอย่างการจำแนกทรัพยากรทางสายตาภายในภาพ.....	19
ภาพที่ 14 ตัวอย่างการแบ่งสัดส่วนภาพ 2:1.....	20
ภาพที่ 15 ตัวอย่างการเลือกใช้สีตามแนวความคิดทางศิลป์	21
ภาพที่ 16 แผนผังแสดงตำแหน่งหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่คงหลงเหลือในปัจจุบัน	26
ภาพที่ 17 แผนผังขอบเขตพื้นที่ที่ทำการศึกษา	28
ภาพที่ 18 แผนภูมิแสดงกระบวนการจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อมเชิงทัศน์ ส่วนที่นำมาปรับใช้ในการจัดระดับพื้นที่ที่ประเมิน	29
ภาพที่ 19 ตัวอย่างการประเมินปริมาณทรัพยากรตามแนวความคิดของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์	31

ภาพที่ 20	แผนภูมิประเด็นคำถามในแบบสอบถาม.....	32
ภาพที่ 21	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	33
ภาพที่ 22	แผนที่แสดงลำดับและจุดเก็บภาพถ่ายตั้งแต่บริเวณวงเวียนเทพสตรีถึงบริเวณเมืองเก่า... 34	
ภาพที่ 23	การเก็บภาพถ่ายของพื้นที่ที่ทำการศึกษาลำดับ 1 - 18.....	34
ภาพที่ 24	การเก็บภาพถ่ายของพื้นที่ที่ทำการศึกษาลำดับ 19 - 27.....	35
ภาพที่ 25	แผนที่แสดงคุณสมบัติพื้นที่ที่ทำการศึกษา	36
ภาพที่ 26	รูปแบบของแบบสอบถาม	45
ภาพที่ 27	แสดงแบบสอบถาม.....	46
ภาพที่ 28	ขั้นตอนการวิเคราะห์ผลในกระบวนการการดำเนินการวิจัย	69
ภาพที่ 29	ภาพถ่ายตัวแทนด้านตำแหน่งของภาพ	71
ภาพที่ 30	ภาพถ่ายตัวแทนด้านตำแหน่งขององค์ประกอบหลักและการจำแนกองค์ประกอบภายในภาพ	71
ภาพที่ 31	แสดงภาพถ่ายตัวแทนด้านมุมมองของภาพ.....	72
ภาพที่ 32	ภาพถ่ายตัวแทนด้านมุมมองขององค์ประกอบหลักและการจำแนกองค์ประกอบภายในภาพ	72
ภาพที่ 33	แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านระยะของภาพ	73
ภาพที่ 34	ภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านระยะของภาพและการจำแนกองค์ประกอบภายในภาพ 73	
ภาพที่ 35	แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสัดส่วนของอาคาร	75
ภาพที่ 36	ภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสัดส่วนอาคารและการจำแนกองค์ประกอบภายในภาพ. 75	
ภาพที่ 37	แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสัดส่วนพื้นที่สีเขียว	76
ภาพที่ 38	ภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสัดส่วนพื้นที่สีเขียวและการจำแนกองค์ประกอบภายในภาพ	76
ภาพที่ 39	แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสัดส่วนท้องฟ้า.....	77
ภาพที่ 40	ภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสัดส่วนท้องฟ้าและการจำแนกองค์ประกอบภายในภาพ 78	
ภาพที่ 41	แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสีของภาพ.....	79

ภาพที่ 42 ภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสีของอาคาร โบราณสถานและการจำแนกองค์ประกอบ ภายในภาพ.....	79
ภาพที่ 43 แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านบริบทของภาพ	80
ภาพที่ 44 ภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านทัศนียภาพและการจำแนกองค์ประกอบภายในภาพ.....	80
ภาพที่ 45 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	87
ภาพที่ 46 ขั้นตอนการประเมินคุณภาพเชิงทัศน์.....	87
ภาพที่ 47 โบราณสถานที่ทรงคุณค่าต่อเมืองเก่าลพบุรี	89
ภาพที่ 48 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพเชิงทัศน์	90
ภาพที่ 49 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพเชิงทัศน์ในด้านสิ่งแวดล้อมทรัพยากรทางสายตา	91
ภาพที่ 50 ตำแหน่งการจัดพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว	92
ภาพที่ 51 ตำแหน่งที่สามารถมองจุดหมายตาได้อย่างชัดเจน	93

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 ตัวอย่างตารางที่นำทฤษฎีต่างๆมาปรับและประยุกต์ใช้ร่วมกับกระบวนการจัดระดับการประเมินคุณภาพภูมิทัศน์	30
ตารางที่ 2 การประเมินคุณสมบัติพื้นที่โดยได้รับแนวความคิดจากเครื่องมือจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อมเชิงทัศน์	35
ตารางที่ 3 แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านตำแหน่งภาพ	37
ตารางที่ 4 แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านมุมมองของภาพ	38
ตารางที่ 5 แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านระยะของภาพ	39
ตารางที่ 6 ตารางภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสัดส่วนพื้นผิวคาดแย้ง	40
ตารางที่ 7 แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสัดส่วนพื้นที่สีเขียว	41
ตารางที่ 8 แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสัดส่วนท้องฟ้า	42
ตารางที่ 9 แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสีในบริบท	43
ตารางที่ 10 แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสถาปัตยกรรม	44
ตารางที่ 11 แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านตำแหน่งขององค์ประกอบหลักและคำตอบจากแบบสอบถาม	52
ตารางที่ 12 แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านมุมมองของภาพและผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง	53
ตารางที่ 13 ตารางแสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านระยะของภาพและผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง	54
ตารางที่ 14 แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสัดส่วนพื้นผิวคาดแย้งและผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง	55
ตารางที่ 14 (ต่อ) แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสัดส่วนพื้นผิวคาดแย้งและผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง	56
ตารางที่ 15 แสดงภาพถ่ายตัวแทนด้านสัดส่วนพื้นที่สีเขียวและผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง	56

ตารางที่ 15 (ต่อ) แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสัดส่วนพื้นที่สีเขียวและผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง..... 57

ตารางที่ 16 แสดงภาพถ่ายตัวแทนด้านสัดส่วนท้องฟ้าและผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง..... 57

ตารางที่ 16 (ต่อ) แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสัดส่วนท้องฟ้าและผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง..... 58

ตารางที่ 17 ตารางแสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสีในบริบทผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง.. 59

ตารางที่ 19 แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสถาปัตยกรรมและผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง..... 60

ตารางที่ 20 แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านมุมมองของภาพและสัดส่วนทรัพยากรทางสายตา..... 62

ตารางที่ 20 (ต่อ)แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านมุมมองของภาพและสัดส่วนทรัพยากรทางสายตา..... 63

ตารางที่ 21 ตารางแสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสัดส่วนทรัพยากรทางสายตาและสัดส่วนทรัพยากรทางสายตา..... 64

ตารางที่ 22 ตารางแสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านบริบทและสัดส่วนทรัพยากรทางสายตา... 66

ตารางที่ 23 (ต่อ) ตารางแสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านบริบทและสัดส่วนทรัพยากรทางสายตา..... 67

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ลพบุรีเป็นเมืองแห่งความหลากหลายและต่อเนื่องทางวัฒนธรรมยาวนานกว่า 3,000 ปี ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบัน โดยยุคสมัยที่มีความเด่นชัดด้านศิลปะและวัฒนธรรมเริ่มตั้งแต่สมัยละโว้ (พุทธศตวรรษที่ 12 – 16) ในยุคนี้อิทธิพลวัฒนธรรมขอมเริ่มเข้ามามีบทบาท รูปแบบสถาปัตยกรรมมีลักษณะเป็นปราสาทแบบขอม หลักฐานทางโบราณสถานได้แก่ ปราสาทแขก ศาลพระกาฬ วัดนครโกษา ปราสาทสามยอด วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ป้อมปราการ

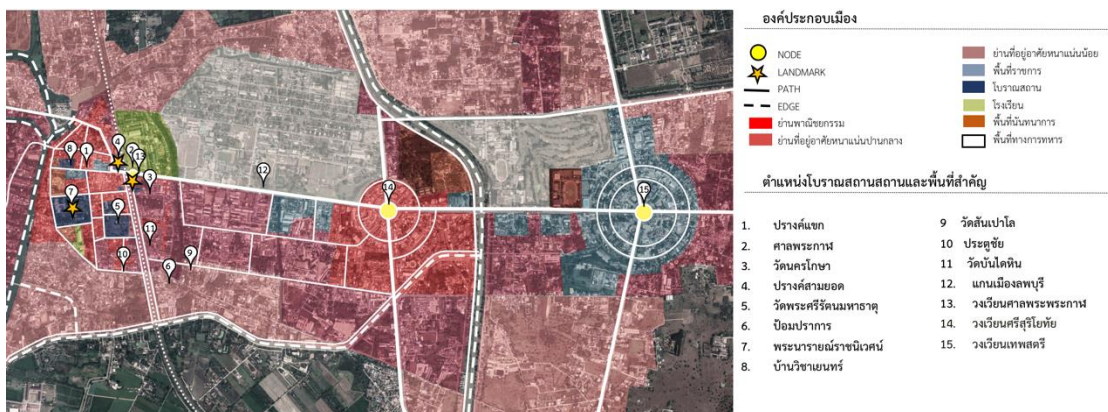
สมัยอยุธยา (พุทธศตวรรษที่ 19 – 23) ซึ่งอยู่ในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช พระองค์ทรงให้ชาวฝรั่งเศสออกแบบพระราชวังที่เมืองลพบุรีไว้เป็นที่ประทับ โดยรูปแบบสถาปัตยกรรมมีอิทธิพลจากยุโรป ลพบุรีในยุคนั้นจึงเป็นยุคสมัยที่มีความเจริญถึงสูงสุด หลังจากสิ้นสุดสมัยสมเด็จพระนารายณ์ลพบุรีก็มียุคสมัยที่น้อยลงและหลงเหลือหลักฐานทางสถาปัตยกรรมไว้อันได้แก่ พระนารายณ์ราชนิเวศน์ บ้านวิชาเยนทร์ วัดสันเปาโล ประตูดัชย วัดบันไดหิน

สมัยรัตนโกสินทร์ (พุทธศตวรรษที่ 24) ราวปี พ.ศ. 2480 จอมพล ป. พิบูลสงครามซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีขณะนั้น วางแผนผังเมืองลพบุรีขึ้นใหม่ โดยแยกเมืองใหม่ออกจากเมืองเก่าเพื่อให้เมืองมีความสง่างามมากกว่าเดิมและเชื่อมเมืองด้วยถนน ซึ่งทำหน้าที่เป็นแกนหลักในการเชื่อมต่อระหว่างเมืองเก่าและเมืองใหม่ ทำให้ในยุคนี้นี้เมืองลพบุรีมีความโดดเด่นเป็นอย่างมาก

ปัจจุบันเมืองลพบุรีได้เจริญเติบโตมากขึ้นทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจ เป็นผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางภูมิทัศน์อันเนื่องจากการสร้างสิ่งก่อสร้างจำนวนมากเพื่อรองรับที่อยู่อาศัยรวมถึงรองรับการท่องเที่ยว สิ่งก่อสร้างเหล่านี้ล้วนทำให้เกิดปัญหาทางด้านมลพิษตามมา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาอาคารบดบังทัศนียภาพโบราณสถานต่างๆ อีกทั้งพื้นที่เมืองเก่ายังมียานพาหนะที่เติบโตขึ้นอย่างไร้ทิศทาง ทำให้เกิดปัญหาการจราจรตามมา มีรถยนต์เป็นจำนวนมากส่งผลให้มีปัญหาการจอดรถแทรกอยู่ตามโบราณสถานจนทำให้ทัศนียภาพบริเวณโบราณสถานไม่สวยงาม จากการเจริญเติบโตนี้เองกลับสร้างความเสียหายกับภูมิทัศน์เมืองและความสวยงามด้านทัศนียภาพ ด้วยคุณค่าทางโบราณสถานของเมืองลพบุรีทำให้เมืองลพบุรีมีศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสูง ความงามและสุนทรียภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก เนื่องจากส่งผลให้ผู้ที่มาเยือนเกิดความประทับใจ อีกทั้งยังสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนได้

การประเมินคุณภาพเชิงทัศนียภาพจะสามารถวัดระดับสุนทรียภาพและความประทับใจของเมืองในปัจจุบันได้ด้วยวิธีการรับรู้ถึงวิมุขมมอง องค์ประกอบทางภูมิทัศน์ คุณลักษณะของที่ว่าง (ภาริฉัตรวิริยะ, 2559) ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความประทับใจต่อผู้ที่มาสัมผัส การประเมินคุณภาพเชิงทัศนียภาพ

จุดประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสุนทรียภาพของภูมิทัศน์วัฒนธรรมอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี รวมไปถึงศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพเชิงทัศนียภาพเพื่อให้สามารถจัดการปัญหามลพิษทัศนียภาพที่เกิดจากการพัฒนาพื้นที่ ทำให้ผู้ที่มาเยือนได้รับรู้ความสวยงามของเมืองประวัติศาสตร์ลพบุรีได้อย่างสมบูรณ์ รวมทั้งยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน เพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวด้วยเหตุนี้จึงจัดทำการศึกษาประเมินคุณภาพเชิงทัศนียภาพขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการจัดการพื้นที่หรือโครงการอื่นๆที่เกิดจากการพัฒนาการใช้ประโยชน์ที่ดิน และรักษาไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ของเมือง รวมไปถึงสามารถนำไปปรับใช้กับเมืองประวัติศาสตร์อื่นๆ ที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้

ภาพที่ 1 แผนที่แสดงองค์ประกอบของเมือง ตำแหน่งโบราณสถาน พื้นที่สำคัญของเมืองลพบุรี

ที่มา : ดัดแปลงจากกุเกิล เอิร์ธ (20 กันยายน 2563)

1.2 คำถามการวิจัย

- 1.2.1 องค์ประกอบใดบ้างที่ส่งผลกระทบต่อทัศนียภาพและมีผลต่อการประเมินคุณภาพการรับรู้ทางสายตา
- 1.2.2 องค์ประกอบใดในภูมิทัศน์วัฒนธรรมของเมืองลพบุรีที่มีคุณภาพเชิงทัศนียภาพ
- 1.2.3 ปัจจัยใดในภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพเชิงทัศนียภาพ

1.3 วัตถุประสงค์

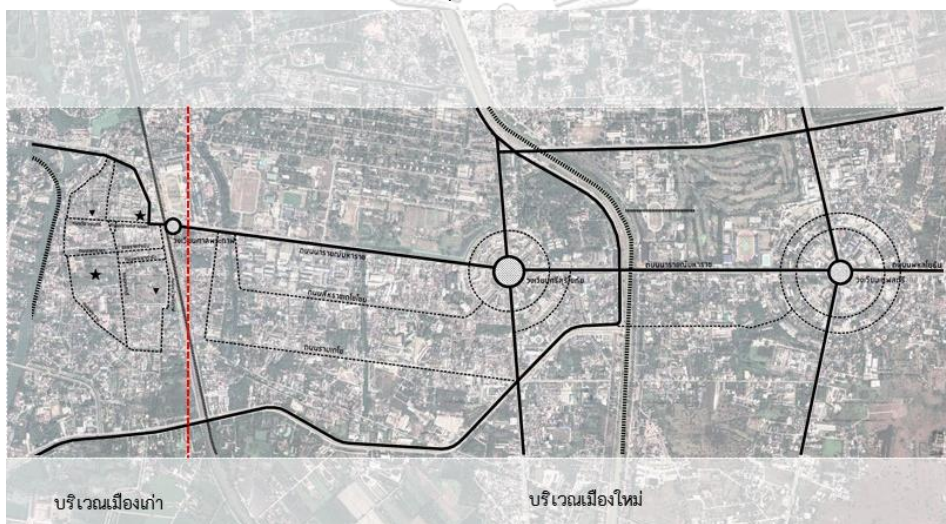
- 1.3.1 เพื่อศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของคุณภาพการรับรู้ทางสายตา รวมทั้งทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์และประเมินการรับรู้ทางสายตาต่อภูมิทัศน์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี
- 1.3.2 เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของภูมิทัศน์วัฒนธรรมอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
- 1.3.3 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์องค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่มีคุณค่าในจังหวัดลพบุรี รวมไปถึงศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพเชิงทัศนียภาพ

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาขอบเขตการวิจัยของวิทยานิพนธ์ประกอบไปด้วยสามส่วนได้แก่ ขอบเขตเนื้อหา การศึกษา ขอบเขตพื้นที่ทำการศึกษา ขอบเขตการศึกษากลุ่มประชากร

1.4.1 ขอบเขตเนื้อหาการศึกษาประกอบไปด้วยการศึกษาทฤษฎีเพื่อนำมาปรับใช้เป็นแนวทางในการประเมินและวิเคราะห์การรับรู้ทางสายตาของภูมิทัศน์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี รวมไปถึงวิเคราะห์องค์ประกอบของเมืองเพื่อนำไปสู่แนวทางในการปรับปรุงพัฒนาภูมิทัศน์เมืองเก่าลพบุรีให้มีความเหมาะสม

1.4.2 ขอบเขตพื้นที่ทำการศึกษาคือเขตเทศบาลเมืองลพบุรี เนื่องจากครอบคลุมทั้งพื้นที่บริเวณเมืองเก่าที่มีโบราณสถานเก่าแก่ตั้งแต่สมัยละโว้ (พุทธศตวรรษที่ 12) จนถึงสมัยอยุธยา (พุทธศตวรรษที่ 23) และเมืองใหม่ในสมัยรัตนโกสินทร์ (พุทธศตวรรษที่ 24) ซึ่งมีบทบาทสำคัญด้านผังเมือง

ภาพที่ 2 แผนที่แสดงขอบเขตพื้นที่ทำการศึกษา

ที่มา : ดัดแปลงจากภูเกิล เอิร์ธ (20 กันยายน 2563)

1.4.3 ขอบเขตการศึกษากลุ่มประชากรกำหนดกลุ่มเป้าหมายประชากรตัวอย่างสองกลุ่มคือชาวท้องถิ่นของลพบุรี เนื่องจากต้องการทราบทัศนคติที่มีต่อภูมิทัศน์ที่สามารถเห็นได้ทุกวันว่ามีผลกระทบทางสายตาหรือไม่ และนักท่องเที่ยวเนื่องจากเมืองลพบุรีมีศักยภาพเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จึงเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาหาคำตอบถึงสุนทรียภาพของภูมิทัศน์ที่ทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจหรือคาดหวัง

1.5 ระเบียบวิธีวิจัย

แบ่งวิธีการดำเนินงานเป็นสามขั้นตอน โดยมีวิธีการดำเนินงานดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่หนึ่ง การศึกษาข้อมูล - การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องประกอบด้วยสองส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1. การศึกษาหลักการ รายงาน และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการสรุประเบียบวิธีวิจัยและนำไปสู่ขั้นตอนการวิจัย

ส่วนที่ 2. การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพื้นที่ในด้านกายภาพ ภูมิทัศน์ และลักษณะภูมิประเทศ โดยใช้ภาพถ่ายจากกูเกิลเอิร์ธ ภาพถ่ายจากการสำรวจพื้นที่ รวมถึงข้อมูลจากกรมโยธาธิการและผังเมือง ลพบุรี เพื่อใช้ในการศึกษาและทำความเข้าใจสภาพปัจจุบัน

ขั้นตอนที่สอง การสำรวจภาคสนาม - การสำรวจภาคสนามประกอบไปด้วยสามส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1. การสำรวจภาคสนามในพื้นที่ที่ทำการวิจัย เก็บข้อมูลสภาพพื้นที่ เพื่อให้เข้าใจถึงองค์ประกอบของพื้นที่รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภูมิทัศน์และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์

ส่วนที่ 2. เก็บภาพถ่ายเพื่อนำภาพมาเข้าสู่กระบวนการประเมินคุณภาพของพื้นที่ โดยมีการปรับใช้ทฤษฎีการจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อมเชิงทัศน์ (VRM) ในส่วนของการประเมินคุณภาพภูมิทัศน์ (Scenic Quality Evaluation) หากพื้นที่ใดมีคุณภาพมากจึงมีการเก็บภาพถ่ายครั้งที่สอง เพื่อนำไปจัดทำแบบสอบถาม กระบวนการเก็บภาพตัวแทนทางสายตามีวิธีการเก็บภาพถ่าย ใช้กล้องดิจิทัลถ่ายบริเวณพื้นที่ที่จะศึกษาภายในวันเดียวกัน เพื่อให้บรรยากาศมีลักษณะใกล้เคียงกัน ซึ่งวิธีการกำหนดมุมมองจะพิจารณาจากพื้นที่ที่มีระดับคุณภาพมากประกอบกับประเด็นคำถามในแบบสอบถาม

ส่วนที่ 3. การทำแบบสอบถามและประเมินคุณภาพทางสายตาต่อภูมิทัศน์วัฒนธรรมของเมืองจังหวัดลพบุรี

ขั้นตอนที่สาม การจัดทำแบบสอบถาม - การจัดทำแบบสอบถาม ประกอบไปด้วยห้าส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1. การกำหนดกลุ่มประชากรตัวอย่าง โดยมีทั้งหมดสองกลุ่มคือ

1.1 ประชาชนท้องถิ่นของลพบุรี เนื่องจากต้องการทราบทัศนคติที่มีต่อภูมิทัศน์ที่สามารถเห็นได้ทุกวัน ว่ามีผลกระทบทางสายตาหรือไม่

1.2 นักท่องเที่ยว เนื่องจากลพบุรีเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทำให้นักท่องเที่ยวจึงเป็นส่วนสำคัญ เพื่อนำไปสู่สุนทรียภาพของเมือง

ส่วนที่ 2. การกำหนดจำนวนกลุ่มประชากรตัวอย่าง

กลุ่มประชากรตัวอย่างรวมทั้งสิ้นจำนวน 200 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มชาวลพบุรีจำนวน 100 คนและกลุ่มนักท่องเที่ยวจำนวน 100 คน ซึ่งวิธีการกำหนดจำนวนกลุ่มประชากร หาได้โดยสูตรการคำนวณกลุ่มประชากรตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) โดยใช้สัดส่วนความคลาดเคลื่อน 0.10 ที่มีระดับความเชื่อมั่น 90%

ส่วนที่ 3. เก็บแบบสอบถาม โดยประกอบไปด้วยผลจากกลุ่มประชากรอำเภอเมืองลพบุรีจำนวน 100 ชุด และกลุ่มนักท่องเที่ยวจำนวน 100 ชุด รวมทั้งสิ้น 200 ชุด

ส่วนที่ 4. สรุปผลที่ได้จากแบบสอบถาม เพื่อเป็นข้อมูลในการทำวิจัย รวมทั้งวิเคราะห์และอภิปรายผลจากแบบสอบถาม

ส่วนที่ 5. สรุปผลการวิจัยและเสนอข้อเสนอแนะ ที่ได้จากการดำเนินงานวิจัย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1. ทำให้ทราบถึงทัศนคติส่วนบุคคล ความคิดเห็น ความพึงพอใจต่อภูมิทัศน์เมืองประวัติศาสตร์ลพบุรี

1.6.2. ทราบถึงองค์ประกอบที่สำคัญของภูมิทัศน์รวมไปถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพเชิงทัศน์ของภูมิทัศน์วัฒนธรรม

1.6.3. เป็นแนวทางในการพัฒนาภูมิทัศน์เมืองเก่าลพบุรี และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ หรือปรับให้มีความเหมาะสมกับเมืองประวัติศาสตร์อื่น

1.7 นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

1.7.1. ภูมิทัศน์วัฒนธรรม

ภูมิทัศน์ทางวัฒนธรรมคือ ความโดดเด่นทางด้านภูมิสถาปัตยกรรมและสถาปัตยกรรม มีการแสดงออกทางแนวความคิด หรือแรงบันดาลใจที่มาจากวัฒนธรรม เช่น ศาสนา ประเพณี ด้านสังคม ซึ่งจะแสดงออกมาในรูปแบบของอาคาร บ้านเรือน ประติมากรรม ศิลปะ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ล้วนมีผลกระทบกับภูมิทัศน์ (De Blij & B Murphy, 2003) ภูมิทัศน์วัฒนธรรมเป็นมรดกของเมืองที่มีความสำคัญสำหรับเมืองเป็นอย่างมาก ทั้งนี้การอนุรักษ์และการคุ้มครองมรดกทางวัฒนธรรมของเมืองเป็นสิ่งจำเป็นเนื่องจากการยกระดับคุณภาพการท่องเที่ยว และยังทำให้ภูมิทัศน์เกิดความยั่งยืน รวมไปถึงเป็นประโยชน์ต่ออนุชนรุ่นหลังด้วย (UNESCO, 2013)

1.7.2. คุณภาพเชิงทัศน์

คุณภาพเชิงทัศน์คือคุณภาพของการมองเห็น การรับรู้ทางสายตาของภูมิทัศน์แต่ละที่ ที่แตกต่างกันออกไปโดยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่เห็น กระบวนการรับรู้คุณภาพของภาพทิวทัศน์นั้นขึ้นอยู่กับความรู้สึก จิตใจ ของผู้ที่สังเกตการณ์ โดยจะมีความรู้สึกและมีปฏิสัมพันธ์กับภูมิประเทศ โครงสร้าง สภาพแวดล้อม รวมไปถึงตัวแปรอื่น ๆ ที่ส่งผลกับคุณภาพของภาพ (Adolphs & Spezio, 2006) ซึ่งคุณสมบัติของคุณภาพของภาพนั้น สามารถวัดและวิเคราะห์ได้จากสภาพแวดล้อมรวมถึงระดับความพึงพอใจแก่ผู้ที่ได้รับรู้ถึงสุนทรียภาพ (Palmer, Schloss, & Sammartino, 2013) หากมี

องค์ประกอบใดในสภาพแวดล้อมที่ปรากฏแตกต่างกันไปจากอุดมคติหรือความคาดหวัง ก็จะส่งผลต่อสุนทรียภาพที่ลดลง (รุจิโรจน์ อนุกรมบุตร และ วิลาสินี สุขสว่าง, 2554)

1.7.3. สุนทรียภาพ

สุนทรียภาพมีความเกี่ยวข้องกับการรับรู้ทางสายตา โดยปัจจัยที่ทำให้เกิดสุนทรียภาพมากขึ้นหรือลดน้อยลง ประกอบไปด้วยการศึกษา ทัศนคติส่วนบุคคล วัตถุ สภาพแวดล้อม และอื่น ๆ

1.7.4. องค์ประกอบภูมิทัศน์

องค์ประกอบภูมิทัศน์มีบทบาทสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์และก่อให้เกิดสุนทรียภาพกับเมือง ซึ่งภูมิทัศน์ในแต่ละเมืองมีลักษณะความแตกต่างกันออกไป ด้วยปัจจัยและข้อจำกัดต่าง ๆ ของพื้นที่ ดังนั้นแนวทางในการสร้างสุนทรียภาพจึงต้องใช้หลักองค์ประกอบของเมือง เพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้กับเมือง (Lynch, 1960)

1.7.5. การประเมินคุณภาพเชิงทัศน

การประเมินคุณภาพเชิงทัศนเป็นการประเมินคุณภาพของพื้นที่ โดยวิธีการประเมินประกอบไปด้วย การรับรู้สายตา การประเมินด้วยแนวความคิดหรือทฤษฎีต่าง ๆ โดยสัมพันธ์กับคุณค่าของพื้นที่ที่มีความหลากหลายไม่ว่าในด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ธรรมชาติ เป็นต้น

1.7.6. เมืองลพบุรี

เมืองลพบุรีเป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ในอดีตมีความเป็นมาอย่างยาวนาน ทำให้ในปัจจุบันยังคงหลงเหลือหลักฐานทางโบราณคดีมากมาย อาทิ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ซึ่งเป็นมรดกที่มีคุณค่าให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษา และมีความซาบซึ้งในประวัติศาสตร์ (ทศพล ชื่นอุปการณันท์, 2549)

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การประเมินคุณภาพเชิงทัศน์ของภูมิทัศน์วัฒนธรรม (ประเภทที่จับต้องได้) จำเป็นต้องศึกษาหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการทำวิทยานิพนธ์ โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการประเมินเพื่อศึกษาการประเมินคุณภาพเชิงทัศน์ อีกทั้งยังมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภูมิทัศน์และการรับรู้สภาพแวดล้อม เพื่อนำมาเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้ในการทำวิจัย ซึ่งมีหลักการและทฤษฎีที่ศึกษาในวิทยานิพนธ์ดังต่อไปนี้

- 2.1. ข้อมูลพื้นฐานของเมืองลพบุรี
 - 2.1.1. ที่ตั้งและอาณาเขต
 - 2.1.2. ประวัติศาสตร์ของเมืองลพบุรี
 - 2.1.3. การขยายตัวของเมืองลพบุรี
- 2.2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภูมิทัศน์วัฒนธรรม
- 2.3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภูมิทัศน์เมือง
 - 2.3.1. ทฤษฎีองค์ประกอบเมือง ของเควิน ลินซ์ (Kevin Lynch)
 - 2.3.2 แนวความคิดของคาร์มีโล ซิตเต (Camillo Sitte)
- 2.4. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการประเมินเชิงทัศน์
 - 2.4.1. ทฤษฎีการประเมินคุณภาพภูมิทัศน์ ในการจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อมเชิงทัศน์ (Visual Resource Management)
 - 2.4.2. ทฤษฎีการประเมินคุณภาพเชิงทัศน์โดยจอน ไบรอัน เบอร์ลีย์ (Jon Bryan Burley)
- 2.5. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้สภาพแวดล้อม ได้แก่ ปัจจัยองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้สภาพแวดล้อม
- 2.6. สรุปทฤษฎีเพื่อนำไปสู่ระเบียบวิธีวิจัย
 - 2.6.1. สรุปทฤษฎีจากการทบทวนวรรณกรรม
 - 2.6.2. แนวทางในการประยุกต์ใช้ในระเบียบวิธีวิจัย

2.1. ข้อมูลพื้นฐานของเมืองเก่าลพบุรี

2.1.1. ข้อมูลทั่วไปทางกายภาพ

ที่ตั้งและอาณาเขต

เมืองเก่าลพบุรีตั้งอยู่ในเขตอำเภอเมืองลพบุรี ซึ่งเป็นศูนย์กลางการปกครอง การบริหาร เศรษฐกิจ และการคมนาคมของจังหวัด มีแม่น้ำสายสำคัญที่ไหลผ่านคือแม่น้ำลพบุรี ซึ่งพื้นที่ของเมืองลพบุรีมีประมาณ 565.6 ตร.กม. และมีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอบ้านหมี่และอำเภอโคกสำโรง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอพัฒนานิคม
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอพระพุทธบาท อำเภอหนองโดน อำเภอดอนพุด (จังหวัดสระบุรี) และอำเภอบ้านแพรก (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา)
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอไชโย (จังหวัดอ่างทอง) และอำเภอท่าม่วง

สภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศ

พื้นที่อำเภอเมืองลพบุรีเป็นที่ราบลุ่มต่ำสลับสูง สภาพโดยทั่วไปของภูมิอากาศเป็นแบบร้อนชื้น อยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ และยังได้รับอิทธิพลจากพายุดีเปรสชันและพายุไต้ฝุ่นอีกด้วย สามารถแบ่งฤดูกาลได้สามแบบคือ

ฤดูร้อน	ระหว่างเดือนมีนาคม-พฤษภาคม อากาศจะร้อนและแห้งแล้ง
ฤดูฝน	ระหว่างเดือนมิถุนายน-ตุลาคม อากาศจะชุ่มชื้น
ฤดูหนาว	ระหว่างเดือนพฤศจิกายน-กุมภาพันธ์ อากาศจะหนาวเย็นสลับกับร้อน

ข้อมูลทั่วไปด้านเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดลพบุรีประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำนา ทำไร่ คิดเป็นร้อยละ 36.38 ในส่วนการขายส่งและการขายปลีกคิดเป็นร้อยละ 18.74 การก่อสร้างคิดเป็นร้อยละ 7.25 กิจการโรงแรมและอาหารคิดเป็นร้อยละ 5.65 และการบริหารราชการคิดเป็นร้อยละ 3.36 (สำนักงานอุตสาหกรรมลพบุรี, 2562)

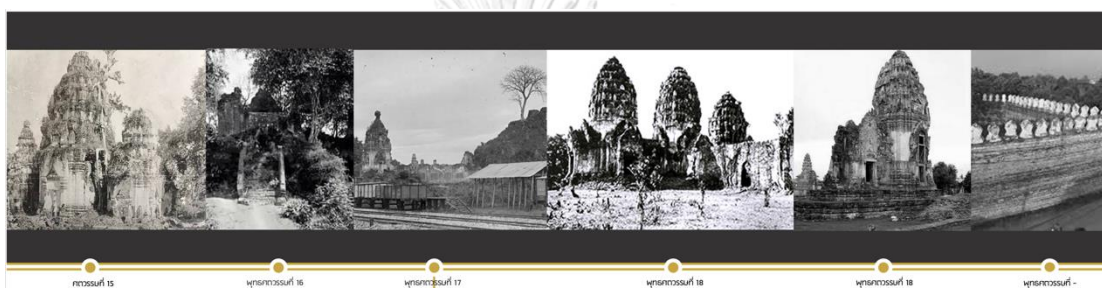
ข้อมูลทั่วไปด้านสังคมและวัฒนธรรม

จังหวัดลพบุรีเป็นแหล่งชุมชนที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ประกอบไปด้วย ไทย จีน มอญ ไทยพวน อีสาน และเชื้อชาติอื่น ๆ อีกมากมาย แต่ทุกกลุ่มก็อยู่รวมกันได้อย่างสงบสุข จึงก่อให้เกิดขนบธรรมเนียมประเพณีขึ้น ซึ่งประเพณีที่มีความโดดเด่นมากของเมืองเก่าลพบุรี คือ งานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์มหาราช จัดขึ้นในช่วงประมาณเดือนกุมภาพันธ์ของทุกปีเพื่อเป็นการรำลึกถึงพระมหากษัตริย์คุณของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชที่มีต่อจังหวัดลพบุรี มีการประดับไฟในวังนารายณ์ราชินีเวสท์ รวมทั้งมีนิทรรศการพิเศษเกี่ยวกับเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ ตลอดจนการขายสินค้าพื้นเมือง อีกทั้งยังมีการรณรงค์ให้แต่งชุดไทยทั่วทั้งเมืองลพบุรีอีกด้วย

2.1.2. ประวัติศาสตร์และองค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรมของเมืองลพบุรี

สมัยละโว้ (พุทธศตวรรษที่ 12 – 16)

ลพบุรีเป็นเมืองแห่งความหลากหลายและต่อเนื่องทางวัฒนธรรมมายาวนานกว่า 3,000 ปี ตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์จนถึงปัจจุบัน โดยยุคสมัยที่มีหลักฐานทางโบราณสถานสำคัญยุคแรกคือ ในยุคสมัยที่ศิลปวัฒนธรรมขอมเริ่มเข้ามามีบทบาท ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 12 จนถึงพุทธศตวรรษที่ 16 โดยรูปแบบสถาปัตยกรรมมีลักษณะเป็นปราสาทแบบขอม จากหลักฐานทางโบราณคดีพบว่าศิลปะขอมมีอิทธิพลต่อรูปแบบของโบราณสถาน โบราณวัตถุต่างๆ ในสมัยลพบุรีและมีชื่อเรียกศิลปะที่เกิดขึ้นว่า “ศิลปะลพบุรี” โดยมีหลักฐานทางโบราณสถานดังต่อไปนี้ ปราสาทแขก ศาลพระกาฬ วัฒนครโกษา ปราสาทสามยอด วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ป้อมปราการ

ภาพที่ 3 โบราณสถานที่ปรากฏในยุคสมัยละโว้

สมัยอยุธยา (พุทธศตวรรษที่ 19 – 23)

ในช่วงแผ่นดินรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรงโปรดให้สร้างพระราชวังที่เมืองลพบุรีไว้เป็นที่ประทับเมื่อปี พ.ศ. 2209 และเสด็จประทับที่เมืองลพบุรีเป็นระยะเวลานาน ลพบุรีจึงเป็นเสมือนราชธานีแห่งที่สองรองจากกรุงศรีอยุธยา ซึ่งเมืองลพบุรีในสมัยของพระองค์ถือได้ว่าเป็นยุคสมัยที่มีความเจริญถึงสูงสุด โดยรูปแบบสถาปัตยกรรมมีอิทธิพลจากยุโรปเพราะมีการออกแบบโดยชาวฝรั่งเศส หลังจากสิ้นสุดสมัยสมเด็จพระนารายณ์ลพบุรีก็มีบทบาทน้อยลง และหลงเหลือหลักฐานทางสถาปัตยกรรมไว้ดังนี้ พระนารายณ์ราชนิเวศน์ บ้านวิชาเยนทร์ วัดสันเปาโล ประตูลุยชัย วัดบันไดหิน

ภาพที่ 4 โบราณสถานที่ปรากฏในยุคสมัยอยุธยา

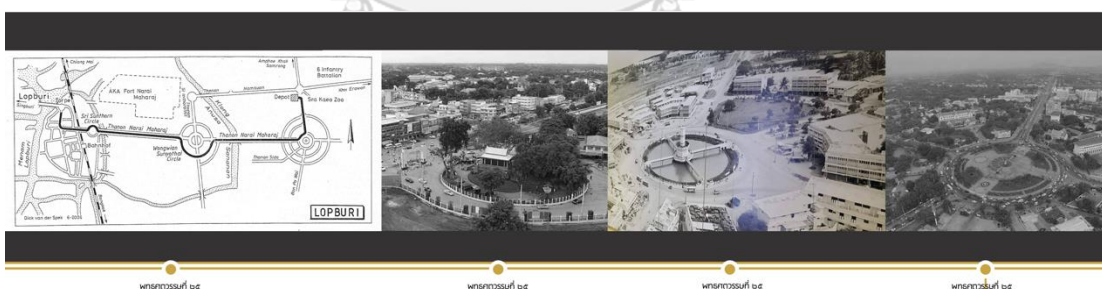
สมัยรัตนโกสินทร์ (พุทธศตวรรษที่ 23 – 25)

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย ราวปี พ.ศ. 2480 จอมพล ป. พิบูลสงครามซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีขณะนั้น ได้ดำริให้จังหวัดลพบุรีเป็นศูนย์กลางทางการทหารและได้ทำนุบำรุงเมืองลพบุรีโดยพยายามที่จะแยกตัวเมืองลพบุรีออกจากเมืองเก่าให้ดูสง่างามกว่าเดิม โดยประกอบกับนโยบายสร้างชาติในยุคนั้น เพื่อเปลี่ยนแปลงประเทศในหลาย ๆ ด้าน ให้ใกล้เคียงกับวัฒนธรรมตะวันตก ลพบุรีจึงมีตึกกรมบ้านช่องที่มีกลิ่นอายตะวันตก จากการวางผังเมืองลพบุรีแบบใหม่ขึ้น ทำให้เกิดโครงสร้างของเมืองลพบุรีที่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น โดยแบ่งบริเวณสำคัญเป็นสามส่วนคือ

ส่วนที่หนึ่ง บริเวณเมืองเก่าที่มีแหล่งโบราณสถานเป็นจำนวนมาก โดยมีหลักฐานในยุคสมัยโลหะไว้และสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ซึ่งปัจจุบันบริเวณนี้มีคุณค่าต่อเมืองเป็นอันมาก

ส่วนที่สอง บริเวณวงเวียนศรีสุริโยทัยเป็นจุดหมายตา โดยแยกออกมาทางทิศตะวันออก จากบริเวณเมืองเก่า (ส่วนที่หนึ่ง) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการวางผังเมืองโดยจอมพล ป. พิบูลสงคราม

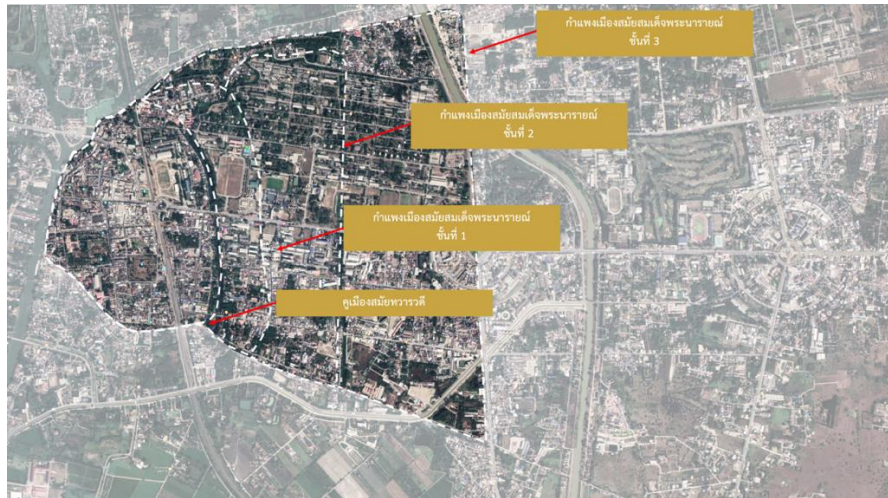
ส่วนที่สาม บริเวณวงเวียนสมเด็จพระนารายณ์ เป็นบริเวณที่มีความสำคัญมากอีกบริเวณหนึ่ง เป็นส่วนต้อนรับก่อนเข้าสู่เมืองลพบุรี เนื่องจากเชื่อมต่อกับถนนพหลโยธิน อีกทั้งยังเป็นอีกส่วนหนึ่งในแนวนโยบายการวางผังเมืองของจอมพล ป. โดยแยกออกทางทิศตะวันออกของบริเวณเมืองเก่า

ภาพที่ 5 โครงสร้างเมืองที่เกิดขึ้นในยุคสมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม

2.1.3. การขยายตัวของเมืองลพบุรี

การขยายตัวของบริเวณเมืองเก่าลพบุรีมีการเปลี่ยนแปลงโดยเริ่มตั้งแต่สมัยโลหะ ซึ่งเดิมที่ผังเมืองในยุคนั้นเป็นแบบโบราณสมัยทวารวดี มีรูปทรงของคันคูดินเป็นคล้ายรูปวงรี วางตัวขนานแม่น้ำลพบุรีทางทิศตะวันตก ต่อมาในสมัยอยุธยาที่สมเด็จพระนารายณ์มหาราชขึ้นครองราชย์ ทรงตั้งเมืองลพบุรีเป็นราชธานีที่สอง และทรงได้ปรับปรุงผังเมืองโดยมีกำแพงทั้งหมดสามชั้น ขยายไปตามแนวตะวันออกของเมืองเดิม โดยมีลักษณะการขยายตัวดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 แผนผังแสดงการขยายตัวของบริเวณเมืองเก่าลพบุรี

ที่มา : ดัดแปลงจากกุเกิล เอิร์ธ (20 กันยายน 2563)

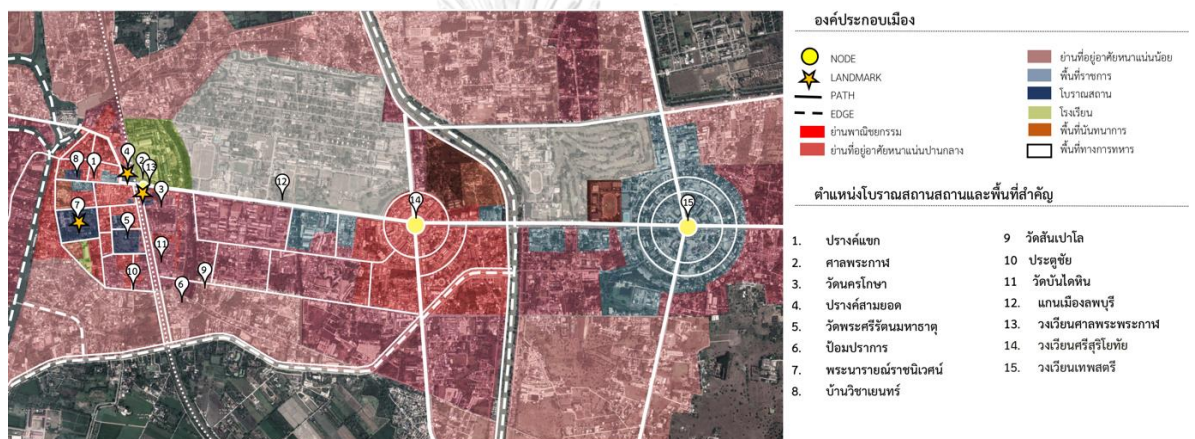
หลังจากสิ้นสุดสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เมืองลพบุรีได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอีกครั้ง เมื่อจอมพล ป. พิบูลสงครามดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี และได้ตั้งเมืองลพบุรีให้เป็นศูนย์กลางทางการทหาร มีการปรับผังเมืองขึ้นใหม่ภายใต้โครงการสร้างเมืองใหม่ โดยมีการแยกเมืองเก่าและเมืองใหม่ออกจากกันอย่างชัดเจน โดยให้เมืองใหม่ขยายออกไปในทิศตะวันออกของเมืองเก่า เพื่อให้เมืองมีความสง่างามมากกว่าเดิม โครงสร้างของเมืองมีรูปแบบและลักษณะวัฒนธรรมตะวันตก มีการส่งเสริมให้เมืองมีความสวยงามและโดดเด่น โดยใช้ถนนใหญ่เป็นแกนหลักของเมืองรวมไปถึงมีจุดหมายตาที่เป็นอนุสาวรีย์ และรูปร่างของตึกที่มีกลิ่นอายแบบตะวันตก วงเวียนมีรัศมีและตกแต่งด้วยประติมากรรมขนาดใหญ่เพื่อเป็นจุดหมายตา อีกทั้งแนวถนนยังเชื่อมระหว่างวงเวียนทั้งสาม ได้แก่ เทพสตรี ศรีสุริโยทัย และนำไปสู่เมืองเก่าที่ศาลพระกาฬ โดยมีลักษณะดังภาพที่ 7

ภาพที่ 7 แผนผังแสดงโครงสร้างเมืองใหม่และเมืองเก่า ประกอบด้วยแนวแกนเชื่อมเมืองใหม่-เมืองเก่าและวงเวียน

ที่มา : ดัดแปลงจากกุเกิล เอิร์ธ (20 กันยายน 2563)

หลังจากสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงคราม เมืองยังคงเจริญเติบโตไปทางด้านตะวันออกของเมืองเก่าตามที่ได้มีการทำแผนพัฒนาไว้ โดยการกระจายตัวของตัวของเมืองขยายไปตามเส้นทางคมนาคมหลัก การเปลี่ยนแปลงที่ดินประเภทราชการมีอัตราการเกิดอย่างรวดเร็ว ร่องลงมาคือประเภทที่พักอาศัย และพาณิชยกรรมที่มีความหนาแน่นเพิ่มมากขึ้นในบริเวณรอบ ๆ เมืองเก่า ด้วยเหตุนี้ในปี พ.ศ. 2535 กรมศิลปากรจึงได้ออกข้อบัญญัติอนุรักษ์พื้นที่ทางประวัติศาสตร์ไว้ เมื่อเมืองพัฒนาในแนวแกนหลักและบริเวณเมืองเก่ามีความหนาแน่นและถึงจุดอิ่มตัว ทำให้อาคารบ้านเรือนและเมืองแผ่ขยายออกไป ด้วยสาเหตุนี้ทำให้เกิดปัญหาสภาพแวดล้อมตามมา จากผังสีแสดงให้เห็นว่าพื้นที่พาณิชยกรรมและที่พักอาศัยเพิ่มจำนวนมากขึ้นบริเวณเมืองเก่า ซึ่งส่งผลกระทบต่อทัศนียภาพเมืองเก่าเป็นอย่างมาก ดังแผนผังเมืองลพบุรีในภาพที่ 8

ภาพที่ 8 แผนผังแสดงองค์ประกอบหลักและตำแหน่งโบราณสถานของเมืองลพบุรี

ที่มา : ดัดแปลงจากกุเกิล เอิร์ธ (20 กันยายน 2563)

ปัจจุบันเมืองลพบุรีได้เจริญเติบโตมากขึ้นทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจ เป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางภูมิทัศน์อันเนื่องจากการสร้างสิ่งก่อสร้างจำนวนมาก เพื่อรองรับที่อยู่อาศัยรวมถึงการท่องเที่ยว สิ่งก่อสร้างเหล่านี้ทำให้เกิดปัญหาทางด้านมลพิษตามมา จากการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วนี้เองกลับสร้างความเสียหายกับภูมิทัศน์เมืองและความสวยงามด้านทัศนียภาพ ด้วยคุณค่าทางโบราณสถานของเมืองลพบุรีทำให้เมืองลพบุรีมีศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสูง ดังนั้นการเกิดมลพิษจึงส่งผลกระทบต่อเมืองเป็นอย่างมาก

2.2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภูมิทัศน์วัฒนธรรม

การประเมินคุณค่าภูมิทัศน์วัฒนธรรมขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า ยูเนสโก (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – UNESCO) กล่าวว่า ภูมิทัศน์วัฒนธรรมเป็นภูมิทัศน์ที่แสดงออกถึงความหลากหลายของปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม และมีสะท้อนลักษณะจำเพาะของแต่ละพื้นที่เมื่อระยะเวลาผ่านไปภายใต้อิทธิพลทางกายภาพ ด้วยข้อจำกัดด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจจนเกิดเป็นความงามจากอดีตสู่ปัจจุบัน ซึ่งจะตกทอดเป็นมรดกให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษาและซาบซึ้งในความเป็นมาในอดีต โดยองค์การยูเนสโกได้ให้คุณค่าของภูมิทัศน์วัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ไว้ดังนี้ (UNESCO, 2008)

1) คุณค่าด้านวัฒนธรรม

วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานอันประกอบไปด้วย ศาสนา ประเพณี ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ค่านิยม โครงสร้างทางสังคม สิ่งประดิษฐ์ ศิลปกรรม เมื่อระยะเวลาผ่านไปทำให้เกิดความต่อเนื่องและมีสะท้อนถึงอัตลักษณ์หรือด้านความหายาก ซึ่งอาจแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ โดยคุณค่าด้านวัฒนธรรมจะเกิดขึ้นได้เมื่อมีลักษณะเฉพาะโดดเด่น อีกทั้งยังมีอิทธิพลสำคัญในกระบวนการรับรู้และความเข้าใจ หากมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขไปในทางที่ผิดพลาดอาจจะส่งผลกระทบต่อจิตใจ

2) คุณค่าด้านสังคมและเศรษฐกิจ

มรดกทางวัฒนธรรมสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน สามารถส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ดูแลรักษามรดกทางวัฒนธรรมได้ อีกทั้งมรดกทางวัฒนธรรมยังส่งเสริมการท่องเที่ยวในเมือง หากมีแผนการดำเนินงานให้มีความสอดคล้องกับบริบทก็จะสามารถยกระดับเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนได้

3) คุณค่าด้านความแท้

การรับรู้และเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรมไม่ว่าจะในด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม วัสดุ สภาพแวดล้อม หรือคุณค่าด้านจิตใจ เมื่อระยะเวลาผ่านไปก็ยังคงสามารถดำรงอยู่ และมีคุณค่าด้วยตัวของมันเอง

2.3. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภูมิทัศน์เมือง

2.3.1 ทฤษฎีองค์ประกอบเมืองของเควิน ลินช์ (Kevin Lynch)

องค์ประกอบภูมิทัศน์มีบทบาทสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์และก่อให้เกิดสุนทรียภาพกับเมือง ซึ่งภูมิทัศน์ในแต่ละเมืองมีลักษณะความแตกต่างกันออกไปด้วยปัจจัยและข้อจำกัดต่าง ๆ ของพื้นที่ ดังนั้นแนวทางในการสร้างสุนทรียภาพจึงต้องใช้หลักองค์ประกอบของเมืองเพื่อสร้างภาพลักษณ์ให้กับเมือง ซึ่งเควิน ลินช์ได้แบ่งองค์ประกอบของเมืองไว้ห้าประเภทดังนี้ (Lynch, 1960)

1) เส้นทาง (Path)

เส้นทางคือช่องทางที่สามารถใช้ติดต่อสื่อสารหรือขนส่งสารณะไปยังจุดหมายปลายทาง มีความต่อเนื่อง สามารถนำเสนอภาพลักษณ์ของเมืองได้ด้วยการเคลื่อนที่ไปยังจุดต่าง ๆ ซึ่งจะอยู่ในรูปแบบของถนน ทางเท้า แม่น้ำ ทางรถไฟ และช่องทางอื่น ๆ ที่ผู้คนสามารถเดินทางได้

2) ขอบ (Edge)

ขอบเป็นรอยต่อระหว่างองค์ประกอบสององค์ประกอบที่มีความต่อเนื่องกัน เป็นการแบ่งขอบเขตในลักษณะเชิงเส้น ซึ่งจะอยู่ในรูปแบบของกำแพง ชายฝั่ง ทางรถไฟ และอื่น ๆ ที่สามารถแบ่งแยกขอบเขตได้

3) ย่าน (District)

ย่านจะแสดงถึงตัวตนหรือลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้น ย่านมีความโดดเด่นมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับลักษณะทางกายภาพที่กำหนดเขต ได้แก่ พื้นผิว ช่องว่าง สัญลักษณ์ ประเภทอาคาร กิจกรรม ผู้อยู่อาศัย ระดับการบำรุงรักษา ภูมิประเทศ ซึ่งเมื่อผู้คนเข้าไปจะสามารถรับรู้ถึงลักษณะเฉพาะของย่านนั้น ๆ ได้

4) จุดศูนย์รวมชุมชน (Nodes)

จุดศูนย์รวมชุมชนเป็นจุดสำคัญในการดึงดูดผู้คนเข้ามาทำกิจกรรมต่าง ๆ และมักอยู่บริเวณจุดบรรจบของเส้นทางการเดินทางหรือทางแยกต่าง ๆ

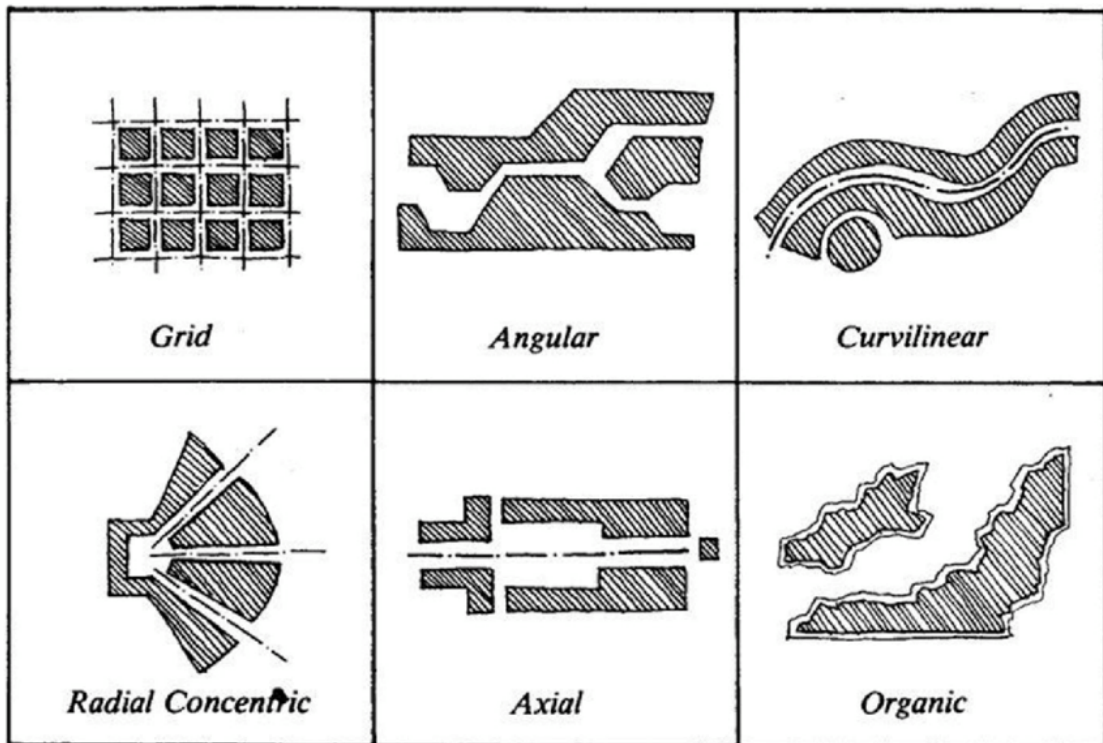
5) จุดหมายตา (Landmarks)

จุดหมายตาคือจุดที่สามารถใช้ในการสังเกตหรืออ้างอิง เพื่อให้รับรู้บริบทและสามารถทำให้เป็นที่จดจำได้ง่าย หากมีความโดดเด่นมากก็จะสามารถสร้างเอกลักษณ์และเกิดภาพจำต่อเมืองได้ง่ายขึ้น โดยจุดหมายตาสามารถกำหนดขึ้นได้ด้วยวัตถุทางกายภาพ เช่น ป้าย อาคาร อนุสาวรีย์ รูปปั้น รวมทั้งลักษณะทางภูมิศาสตร์ ภูมิประเทศ และภูมิทัศน์วัฒนธรรม

2.3.2 แนวความคิดพื้นที่ว่างของเมืองของคาร์มีลโล ซิตเต (Camillo Sitte)

พื้นที่ว่างของเมืองทำให้เมืองเกิดสุนทรียภาพขึ้นได้ อีกทั้งยังทำหน้าที่เป็นพื้นที่เปิดสาธารณะในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของเมือง โดยการวางผังทำให้เกิดพื้นที่ว่างได้จากการปิดล้อมของอาคารในสัดส่วนที่เหมาะสม หากอาคารมากจนเกินไปจะทำให้บริเวณนั้นแออัดและพื้นที่โล่งจะขาด

ประสิทธิภาพหรือเกิดการใช้งานที่ไม่เหมาะสม (Sitté, 1889) โดยการวางผังให้เกิดพื้นที่ว่างจำเป็นต้องคำนึงถึงรูปร่างของอาคาร หากพื้นที่ว่างรอบอาคารไม่มีความสัมพันธ์ในด้านการใช้งานจะทำให้พื้นที่โล่งไม่สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการวางผังให้เกิดที่ว่างสามารถออกแบบได้ตามภาพที่ 9 (Lak & Hakimian, 2018)

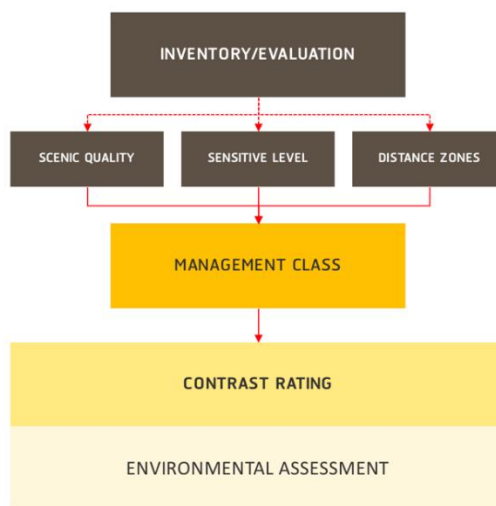

ภาพที่ 9 รูปแบบการวางอาคารให้เกิดพื้นที่โล่งว่างหกแบบ

ที่มา : Roger Trancik, 1986

2.4. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการประเมินเชิงทัศน์

2.4.1. ทฤษฎีการประเมินคุณภาพภูมิทัศน์ ในการจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อมเชิงทัศน์ (Visual Resource Management, VRM)

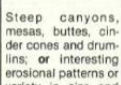
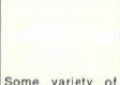
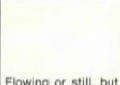
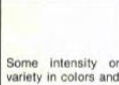

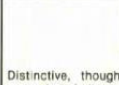
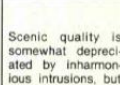
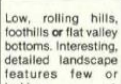
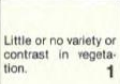
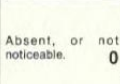
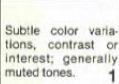
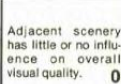
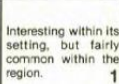
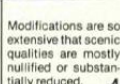
ภาพที่ 10 แผนภูมิ แสดงกระบวนการจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อมเชิงทัศน์ (VRM)

ที่มา : ดัดแปลงจากรมพัฒนาที่ดินประเทศสหรัฐอเมริกา (Bureau of Land Management, 1980)

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินคุณภาพภูมิทัศน์ ในกระบวนการจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อมเชิงทัศน์นี้พัฒนาโดยกรมพัฒนาที่ดินประเทศสหรัฐอเมริกา (Bureau of Land Management, BLM) ซึ่งกระบวนการจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อมเชิงทัศน์มีวัตถุประสงค์เพื่อรับรู้องค์ประกอบทางกายภาพของภูมิทัศน์ รวมไปถึงวิเคราะห์กิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อความรู้ทางสายตาอันนำไปสู่สุนทรียภาพที่ลดลง โดยมีหลักการประเมินที่ประกอบด้วยสามขั้นตอนดังนี้ (BLM, 1980)

1) การจำแนกปัจจัยและการประเมิน (Inventory and Evaluation) เป็นการศึกษาค้นคว้าพื้นฐานเกี่ยวกับพื้นที่ที่ทำการศึกษาและปัจจัย แล้วนำมาเป็นส่วนสำคัญในการประเมินคุณภาพ ซึ่งประกอบไปด้วยสามกระบวนการดังนี้

1.1) การประเมินคุณภาพของภูมิทัศน์ (Scenic Quality Evaluation) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนภูมิทัศน์ ตามปัจจัยต่าง ๆ ที่จำแนกไว้ ซึ่งมีปัจจัยทั้งสิ้นเจ็ดประการ ได้แก่ ภูมิประเทศ พืช น้ำ สี อิทธิพลภูมิทัศน์ที่ใกล้เคียง ด้านความหายาก และระดับการพัฒนาพื้นที่ โดยจะมีเกณฑ์การให้คะแนนของแต่ละปัจจัย เมื่อผลรวมคะแนนภาพใดมากที่สุดการประเมินคุณภาพพื้นที่บริเวณนั้นจะเป็นระดับ A ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีลักษณะโดดเด่นมากรองลงมาคือระดับ B คือองค์ประกอบที่มีลักษณะเด่นบ้าง และอันดับสุดท้าย ระดับ C คือองค์ประกอบที่ไม่มีความโดดเด่น

Landform	Vegetation	Water	Color	Adjacent Scenery	Scarcity	Cultural Modifications
						
High vertical relief such as prominent cliffs, spires or massive rock outcrops; or severe surface variation or highly eroded formations including major badlands or dune systems; or detail features dominant and exceptionally striking and intriguing such as glaciers. 5	A variety of vegetative types in interesting forms, textures, and patterns 5	Clear and clean appearing, still, or cascading white water, any of which are a dominant factor in the landscape. 5	Rich color combinations, variety or vivid color; or pleasing contrasts in the soil, rock, vegetation, water or snow fields. 5	Adjacent scenery greatly enhances visual quality. 5	One of a kind; or unusually memorable; or very rare within region. Consistent chance for exceptional wildlife or wildflower viewing. 6	Free from esthetically undesirable or discordant sights and influences; or modifications add favorably to visual variety. 2
						
Steep canyons, mesas, buttes, cinder cones and drumlins; or interesting erosional patterns or variety in size and shape of landforms; or detail features present and interesting though not dominant or exceptional. 3	Some variety of vegetation, but only one or two types. 3	Flowing or still, but not dominant in the landscape. 3	Some intensity or variety in colors and contrast of the soil, rock and vegetation, but not a dominant scenic element. 3	Adjacent scenery moderately enhances overall visual quality. 3	Distinctive, though somewhat similar to others within the region. 2	Scenic quality is somewhat depreciated by inharmonious intrusions; but not so extensively that they are entirely negated; or modifications add little or no visual variety to the area. 0
						
Low, rolling hills, foothills or flat valley bottoms. Interesting, detailed landscape features few or lacking. 1	Little or no variety or contrast in vegetation. 1	Absent, or not noticeable. 0	Subtle color variations, contrast or interest; generally muted tones. 1	Adjacent scenery has little or no influence on overall visual quality. 0	Interesting within its setting, but fairly common within the region. 1	Modifications are so extensive that scenic qualities are mostly nullified or substantially reduced. .4

ภาพที่ 11 ตารางการจำแนกและประเมินภูมิทัศน์ด้วยปัจจัยเจ็ดประการ โดยกรมพัฒนาที่ดินประเทศสหรัฐอเมริกา

ที่มา : กรมพัฒนาที่ดินประเทศสหรัฐอเมริกา (Bureau of Land Management, 1980)

1.2) ระดับความอ่อนไหวทางสายตา (Sensitivity Level) เป็นการวัดระดับความอ่อนไหวของพื้นที่ (Sensitivity Level Rating Unit – SLRU) ที่เป็นตัวบ่งชี้ในด้านความกังวลต่อทัศนียภาพของประชากร โดยแบ่งระดับความอ่อนไหวของพื้นที่เป็นสามระดับคือ ระดับความอ่อนไหวสูง ระดับความอ่อนไหวปานกลาง และระดับความอ่อนไหวต่ำ ซึ่งการวิเคราะห์พื้นที่ที่มีปัจจัยในการพิจารณา คือ ประเภทของผู้ใช้งาน ปริมาณการใช้งานพื้นที่ ประโยชน์ของสาธารณชน การใช้ที่ดินที่อยู่เคียงกัน พื้นที่ที่มีความพิเศษ หรือปัจจัยอื่น ๆ

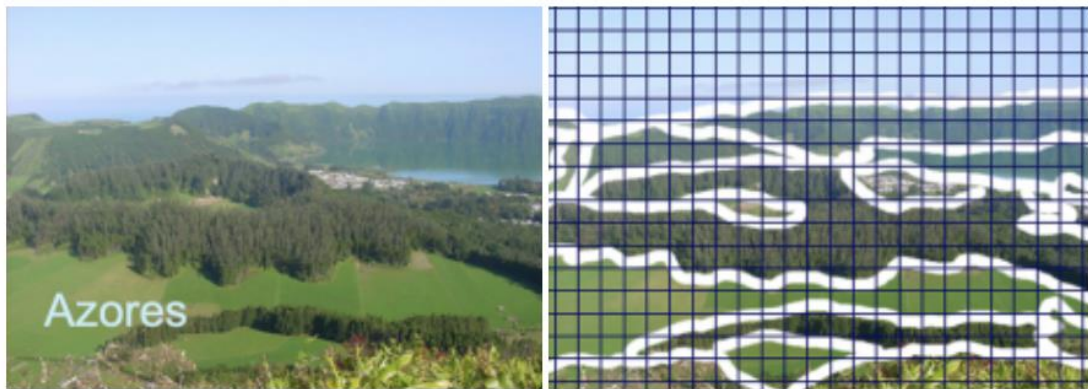
1.3) ระยะการมอง (Distance Zone) กระบวนการนี้เป็นส่วนสำคัญในการสร้างความน่าสนใจให้กับพื้นที่ เพราะระยะทางสามารถทำให้การมองเห็นแปรเปลี่ยนไป หากพื้นที่ที่ต้องการให้ความสนใจอยู่ไกลออกไป ก็จะทำให้ผู้มองเกิดการรับรู้่น้อย ดังนั้นระยะการมองเห็นเป็นส่วนสำคัญเพื่อใช้ในการนำเสนอความโดดเด่น โดยแบ่งระยะตามการมองเห็นเป็นสามระยะคือระยะฉากหน้า (foreground) ระยะกลาง (middle ground) และฉากหลัง (background) หรือระยะที่มองเห็นได้ยาก (seldom seen)

2) การยอมรับในพื้นที่ (Management Class) เป็นคุณภาพภูมิทัศน์ในด้านการยอมรับ โดยมีการคาดการณ์ผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยใช้แบบจำลองภาพถ่ายเชิงซ้อน หากใช้เครื่องมือเหล่านี้จะสามารถช่วยในการวางแผนเพื่อลดผลกระทบจากการพัฒนาพื้นที่ได้

3) การวัดระดับความขัดแย้งของพื้นที่ (Contrast Rating) เป็นการวัดระดับความขัดแย้งของพื้นที่ที่ใช้ภูมิทัศน์เดิมเทียบกับภูมิทัศน์ที่ได้รับการพัฒนา ซึ่งระดับความขัดแย้งแบ่งออกเป็นสี่ระดับ คือ มีความขัดแย้งอย่างรุนแรง (strong contrast) มีความขัดแย้งระดับปานกลาง (moderate contrast) มีระดับความขัดแย้งน้อย (weak contrast) และไม่มีความขัดแย้ง (non-contrast) หากประเมินระดับความขัดแย้งแล้วผลลัพธ์ทำให้เกิดผลกระทบกับภูมิทัศน์มาก การประเมินนี้จะสามารถใช้เป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุงภูมิทัศน์ และพัฒนาไปในทางที่ลดผลกระทบไม่มากนัก

2.4.2. ทฤษฎีการประเมินคุณภาพเชิงทัศนียภาพของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์ (Jon Bryan Burley)

วิธีการประเมินคุณภาพเชิงทัศนียภาพของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์ จากมหาวิทยาลัยมิชิแกนสเตต (Michigan State University - MSU) กล่าวว่าการศึกษาสุนทรียภาพเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สามารถวัดโดยใช้หลักการพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ (Visual and Environmental Quality Metrics) ซึ่งมีวิธีการวัดโดยการใช้ทรัพยากรในภูมิทัศน์เป็นตัวแปรสำคัญเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการวัดระดับสุนทรียภาพ โดยมีวิธีการนำภาพถ่ายภูมิทัศน์มาจำแนกทรัพยากร เพื่อใช้เป็นตัวแปรวัดระดับความงามของภูมิทัศน์ โดยตีตารางลงบนภาพถ่ายเพื่อให้วัดปริมาณทรัพยากร ซึ่งภาพแต่ละภาพจะมีค่าระดับปริมาณทรัพยากรที่แตกต่างกัน ภายในหนึ่งภาพใหญ่จะปรากฏภาพย่อย (X1, X2, X3, X4, ..., X38) ซึ่งมีลักษณะคล้ายพิกเซลย่อย โดยภาพย่อยจะเป็นตัววัดปริมาณทรัพยากรทางสายตา

ภาพที่ 12 ตัวอย่างวิธีการประเมินคุณภาพเชิงทัศนียภาพของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์ โดยใช้การตีตารางลงบนภาพถ่าย

ที่มา : คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2562)

X1= perimeter of immediate vegetation
 X2= perimeter of intermediate non-vegetation
 X3= perimeter of distant vegetation
 X4= area of intermediate vegetation
 X6= area of distant non-vegetation
 X7= area of pavement
 X8= area of building
 X9= area of vehicle
 X10= area of humans
 X13= area of herbaceous foreground material
 X14= area of wildflowers in foreground
 X15= area of utilities
 X16= area of boats
 X17= area of dead foreground vegetation
 X19= area of wildlife

ภาพที่ 13 ตัวอย่างการจำแนกทรัพยากรทางสายตาภายในภาพ

ที่มา : *Quantitative Methods in Environmental and Visual Quality Mapping and Assessment:*

A Muskegon, Michigan Watershed Case Study with Urban Planning Implications

ภาพที่มีระดับสุนทรียภาพสูงมักมีตัวแปรที่เป็นกลางคือท้องฟ้า เมฆ ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ป่า ดอกไม้ น้ำ น้ำแข็ง หิมะ และตัวแปรเหล่านี้หากมีปริมาณใกล้เคียงกันทำให้มีโอกาสมากที่คะแนนจะใกล้เคียงกัน และระดับสุนทรียภาพมักลดลงเมื่อปรากฏทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น อาคาร เสาไฟฟ้า ป้าย ซึ่งแนวทางในการเพิ่มสุนทรียภาพอาจเป็นการปรับปรุงภูมิทัศน์ โดยการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงภูมิทัศน์ที่สามารถทำให้ตัวแปรเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับข้อจำกัดของสภาพพื้นที่ กฎหมาย หรือนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.5. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้สภาพแวดล้อม

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้สภาพแวดล้อม เป็นการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้สภาพแวดล้อม ปัจจัยในภูมิทัศน์เป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลถึงสุนทรียภาพ ปัจจัยต่าง ๆ นั้นจะส่งผลต่อการรับรู้ขั้นพื้นฐานของมนุษย์ เพื่อนำไปสู่กระบวนการประมวลผลและรับรู้ถึงสุนทรียภาพ ซึ่งปัจจัยในองค์ประกอบภูมิทัศน์ที่ส่งผลต่อความงามมีดังนี้ (เอกรณฤทน บางท่าไม้ และ สหทัศน์ วชิระนภศูล, 2558)

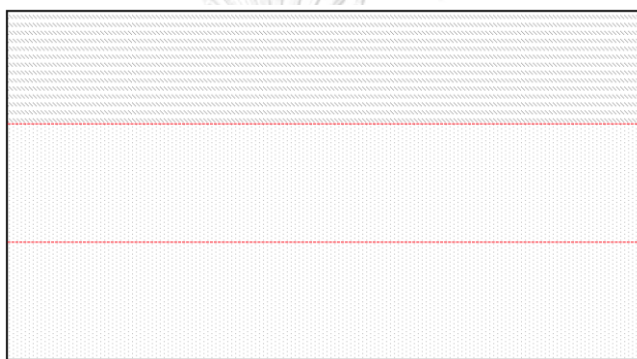
1) มุมมองภาพ (View point) สามารถสื่อสารการรับรู้ของผู้คนได้ ซึ่งหากเป็นมุมมองที่ดีจะสามารถดึงดูดผู้คนได้ โดยมีลักษณะของมุมมองดังนี้

1.1) มุมเสย (Ant's eye view) เป็นมุมมองที่ทำให้วัตถุมีความสง่า มีแรงกดดันอำนาจ สูงใหญ่ ซึ่งมักใช้กับอาคารสูง วัด เจดีย์

1.2) มุมระดับสายตา (Eye-level view) เป็นมุมมองที่อยู่ในระดับสายตาตามมนุษย์ ซึ่งลักษณะของภาพจะมีลักษณะเป็นธรรมชาติเหมือนเห็นด้วยสายตาปกติ

1.3) มุมสูง (Bird's eye view) เป็นมุมมองที่เหมาะสมกับพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่ สามารถเห็นได้โดยรอบ

2) สัดส่วนของภาพ (Rule of thirds) สัดส่วนของภาพมีความสำคัญในด้านการจัดวางองค์ประกอบของภาพ ซึ่งสามารถทำให้รับรู้ถึงจุดสำคัญที่ต้องการให้รับรู้และสามารถดึงดูดสายตาผู้คนได้ โดยสัดส่วนของภาพที่ดีควรเป็นไปในลักษณะการแบ่งพื้นที่ตามแนวนอนเป็นสามส่วนในปริมาณที่เท่ากัน และให้น้ำหนักของภาพเป็นไปในลักษณะ 2:1 ซึ่งการจัดองค์ประกอบในลักษณะนี้จะทำให้ภาพสมดุล ดึงดูดและมีความลงตัวของภาพ

ภาพที่ 14 ตัวอย่างการแบ่งสัดส่วนภาพ 2:1

ที่มา : ปรับปรุงจาก www.photoschoolthailand.com (เข้าถึงเมื่อ 10 ตุลาคม 2563)

3) ระยะเวลาของภาพ (Depth) ระยะเวลาของภาพจะทำให้ภาพมีมิติและสามารถทำให้รับรู้ความเด่นของวัตถุด้วยวิธีการลดหลั่นระยะเวลาของภาพโดยใช้วิธีการจัดองค์ประกอบ ฉากหน้า ฉากหลัง ดังนี้

3.1) ฉากหน้า (Foreground) ฉากหน้าสามารถสร้างความโดดเด่นให้กับวัตถุได้โดยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเป็นกรอบและนำสายตาไปสู่วัตถุที่ต้องการเน้นให้มีความสวยงาม หากฉากหน้ามีความโดดเด่นมากเกินไปจะทำให้ความงามของวัตถุด้อยลง

3.2) ฉากหลัง (Background) ฉากหลังสามารถทำให้การสื่อสารถึงและรับรู้ถึงเรื่องราวได้เป็นอย่างดี สามารถสื่อความหมายในด้านบรรยากาศ หากฉากหลังมีความเด่นกว่าวัตถุจะทำให้ผู้ชมเปลี่ยนความสนใจไปที่ฉากหลังมากกว่า

4) ความสมดุล (Symmetrical balance) ภาพที่มีการจัดองค์ประกอบให้มีความสมมาตรกันคือลักษณะของภาพซ้ายและขวามีน้ำหนักเท่ากันหรือใกล้เคียงกัน ทำให้ภาพเกิดความสมดุล ความสมดุลของการจัดองค์ประกอบภาพจะจัดวางส่วนประกอบภาพให้มีลักษณะเหมือน ๆ กัน รวมไปถึงมีสัดส่วน ขนาด น้ำหนัก ทั้งด้านซ้ายและขวามีความใกล้เคียงหรือเท่ากัน ซึ่งจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็น

ทางการ สงบนิ่ง สง่างาม น่าศรัทธา มีระเบียบแบบแผนจนสามารถเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ภาพเกิดความงามได้

5) สี (Color) สีเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สามารถทำให้มนุษย์เกิดการรับรู้ในเชิงจิตวิทยา ซึ่งสามารถจัดองค์ประกอบสีให้มีความน่าสนใจด้วยแนวความคิดทางศิลปะดังนี้

5.1) การใช้เนื้อสีเดียวกัน (Monochromatic color) เป็นการเลือกใช้สีเพียงสีเดียว แต่มีการเพิ่มหรือลดเฉดสีลง เช่น สีแดงและสีแดงอ่อน ซึ่งจะทำให้ภาพมีความเรียบหรู สบายตา แต่เนื่องจากมีการใช้เพียงเฉดสีเดียวจึงทำให้วัตถุในภาพเดียวกัน ไม่มีความโดดเด่น

5.2) การใช้คู่สีตรงกันข้าม (Complementary color) เป็นการเลือกใช้สีตรงกันข้ามหรือตัดกัน โดยสีจะช่วยส่งเสริมความโดดเด่นซึ่งกันและกัน ซึ่งจะทำให้ภาพมีความสดใสและมีความโดดเด่นแข่งกันรุนแรง

5.3) การใช้คู่สีที่อยู่เคียงกัน (Split Complementary) เป็นการเลือกใช้สีที่อยู่ใกล้เคียงกัน ซึ่งจะทำให้ภาพดูกลมกลืนกันเป็นธรรมชาติ เยียบสงบ และสบายตา

ภาพที่ 15 ตัวอย่างการเลือกใช้สีตามแนวความคิดทางศิลปะ

ที่มา : www.moving.com (เข้าถึงเมื่อ 10 ตุลาคม 2563)

CHULALONGKORN UNIVERSITY

2.6 สรุปทฤษฎีเพื่อนำไปสู่ระเบียบวิธีวิจัย

2.6.1. สรุปทฤษฎีจากการทบทวนวรรณกรรม

การประเมินคุณค่าภูมิทัศน์วัฒนธรรมขององค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO)

การประเมินและให้คุณค่าของภูมิทัศน์วัฒนธรรมมีเกณฑ์การให้คุณค่าสามประการอันประกอบไปด้วย

1) คุณค่าด้านวัฒนธรรม การมีประเพณี ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์หรือความหายากโดยมีความต่อเนื่องจากอดีต

2) คุณค่าด้านสังคมและเศรษฐกิจ มรดกทางวัฒนธรรมสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนและสามารถยกระดับเมืองได้

3) คุณค่าด้านความแท้ การรับรู้และเข้าใจอย่างถูกต้องเกี่ยวกับมรดกทางวัฒนธรรม
ที่แม่วิถีผ่านไปก็สามารถดำรงอยู่และมีคุณค่าด้วยตัวของมันเอง

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภูมิทัศน์เมือง (ทฤษฎีองค์ประกอบเมืองของเควิน ลินช์ และ
แนวความคิดพื้นที่ว่างของเมืองของคาร์มีลโล ซิตเต)

เควิน ลินช์ (Kevin Lynch) กล่าวว่า องค์ประกอบภูมิทัศน์มีบทบาทสำคัญในการสร้าง
ภาพลักษณ์และก่อให้เกิดสุนทรียภาพกับเมือง โดยประกอบไปด้วยเส้นทาง (Path) ขอบ (Edge) ย่าน
(District) จุดศูนย์รวมชุมชน (Nodes) และจุดหมายตา (Landmarks) ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ล้วน
เป็นสิ่งสำคัญที่สามารถสร้างความโดดเด่นและสุนทรียภาพให้กับเมืองได้ ในด้านพื้นที่ว่างของเมือง
จากทฤษฎีของคาร์มีลโล ซิตเต (Camillo Sitte) หากมีสัดส่วนที่มีความเหมาะสมไม่แออัดจนเกินไป
และไม่โล่งจนเกินไป ทำให้มีพื้นที่ว่างที่สามารถเข้าไปใช้งานได้ ก็จะสามารถก่อให้เกิดความงามและ
ประโยชน์ใช้สอยต่อคนในเมืองได้เช่นกัน

การจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อมเชิงทัศน์ (Visual Resource Management)

โดยเลือกประยุกต์ใช้การประเมินระดับคุณภาพภูมิทัศน์ ในการจัดการทรัพยากร
สภาพแวดล้อมเชิงทัศน์ (Visual Resource Management, VRM) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการ
ประเมินคุณภาพภูมิทัศน์ ที่พัฒนาโดยกรมพัฒนาที่ดินประเทศสหรัฐอเมริกา (Bureau of Land
Management, BLM) กระบวนการจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อมเชิงทัศน์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้
เกิดการรับรู้องค์ประกอบทางกายภาพของภูมิทัศน์ โดยประกอบไปด้วยสามกระบวนการดังนี้

1) การจำแนกปัจจัยและการประเมิน เป็นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับพื้นที่ที่
ทำการศึกษาและปัจจัยอันเป็นส่วนสำคัญในการประเมินคุณภาพวิธีการประเมินมีสามส่วน
คือ

- การประเมินคุณภาพของภูมิทัศน์ โดยการประเมินปัจจัยในภูมิทัศน์และให้คะแนน
- การวัดระดับความอ่อนไหวทางสายตา เป็นการวัดระดับความอ่อนไหวของพื้นที่ที่
มีผลต่อการรับรู้ของประชากร
- ระยะเวลาการมอง เป็นกระบวนการวัดระดับความสำคัญในการรับรู้ โดยแบ่งเป็นสาม
ระยะเวลาการมอง คือระยะฉากหน้า ระยะกลาง และระยะฉากหลังหรือระยะที่มองเห็น
ได้ยาก

2) การยอมรับในพื้นที่ เป็นการประเมินในด้านการยอมรับสภาพพื้นที่ โดยใช้
แบบจำลองภาพเชิงซ้อน เพื่อช่วยลดผลกระทบจากการพัฒนาพื้นที่ได้

3) การวัดระดับความขัดแย้งของพื้นที่ โดยใช้ภูมิทัศน์เดิมเทียบกับภูมิทัศน์ที่ได้รับการ
พัฒนา ว่ามีความขัดแย้งกันมากน้อยเพียงใด

ทฤษฎีการประเมินคุณภาพเชิงทัศนียภาพโดยจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์ (Jon Bryan Burley)

วิธีการประเมินคุณภาพเชิงทัศนียภาพของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์ เป็นการประเมินทัศนียภาพโดยใช้หลักการทางคณิตศาสตร์ มีการวัดปริมาณทรัพยากรจากตัวแปรเพื่อใช้วัดระดับคุณภาพเชิงทัศนียภาพ โดยมีตัวแปรกลางที่ใช้ในการวัดคือท้องฟ้า เมฆ ดวงอาทิตย์ ดวงจันทร์ ป่า ดอกไม้ น้ำ น้ำแข็ง หิมะ เป็นต้น โดยนำมาคิดปริมาณสัดส่วนเพื่อนำไปเปรียบเทียบกับความชื่นชอบของประชากร

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้สภาพแวดล้อม

ปัจจัยในภูมิทัศน์เป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลถึงสุนทรียภาพโดยการรับรู้ขั้นพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งปัจจัยในองค์ประกอบภูมิทัศน์ที่ส่งผลต่อความงามมีดังนี้

- 1) มุมมองภาพ สามารถสื่อสารการรับรู้ของผู้คนได้ ซึ่งหากเป็นมุมมองที่ดีจะสามารถดึงดูดผู้คน
- 2) สัดส่วนของภาพ สัดส่วนของภาพมีความสำคัญในด้านการจัดวางองค์ประกอบของภาพ ซึ่งสามารถทำให้รับรู้ถึงจุดสำคัญที่ต้องการให้รับรู้และสามารถดึงดูดสายตาผู้คนได้
- 3) ระยะเวลาของภาพ ทำให้ภาพมีมิติและสามารถทำให้รับรู้ความเด่นของวัตถุด้วยวิธีการลดหลั่นระยะของภาพ
- 4) ความสมดุล ภาพที่มีการจัดองค์ประกอบให้มีความสมมาตรกัน รวมไปถึงมีสัดส่วน ขนาด น้ำหนักเท่า ๆ กัน จะทำให้เกิดความรู้สึกสง่างาม น่าศรัทธา มีระเบียบแบบแผนจนทำให้ภาพเกิดทัศนียภาพที่งดงามได้
- 5) สี เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สามารถทำให้มนุษย์เกิดการรับรู้ในเชิงจิตวิทยา ซึ่งหากมีการจัดการสีให้มีความน่าสนใจก็จะทำให้ทัศนียภาพมีความสวยงามและโดดเด่นขึ้นได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.6.2. แนวทางในการนำไปสู่ระเบียบวิธีวิจัย

ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัยครอบคลุมเนื้อหาในด้านการประเมินคุณภาพเชิงทัศนียภาพและปัจจัยที่ส่งผลต่อสุนทรียภาพ ซึ่งทฤษฎีที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการวิจัยได้มีดังต่อไปนี้

- 1) เกณฑ์ในการเลือกจุดถ่ายภาพตัวแทน ได้รับอิทธิพลมาจากแนวความคิดการประเมินคุณภาพของภูมิทัศน์ จากการจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อมเชิงทัศนียภาพ (VRM) โดยการประเมินปัจจัยในภูมิทัศน์และให้คะแนน ในส่วนของการประเมินคุณภาพของพื้นที่ โดยวิธีจัดระดับการประเมินมีลักษณะคล้ายกัน ปัจจัยที่ใช้ในการประเมินของแนวความคิดการจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องกับสภาพพื้นที่ที่เป็นธรรมชาติ แต่พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษามีความเกี่ยวข้องกับภูมิทัศน์วัฒนธรรม ดังนั้นการใช้ปัจจัยในการประเมินจึงต้องมีความสอดคล้องกับพื้นที่ โดยการนำปัจจัยที่อ้างอิงจากการประเมินคุณค่าภูมิทัศน์ วัฒนธรรมขององค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO)

ทฤษฎีองค์ประกอบเมืองของเควิน ลินช์ (Kevin Lynch) แนวความคิดพื้นที่ว่างในเมือง (open space) และแนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้สภาพแวดล้อม เข้ามาประยุกต์ใช้ในขั้นตอนการประเมินเพื่อหาจุดถ่ายภาพตัวแทน

2) การประเมินสัดส่วนทรัพยากรทางสายตากับภาพถ่ายตัวแทนโดยใช้ทฤษฎีการประเมินคุณภาพเชิงทัศนศาสตร์ของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์ ในขั้นตอนการนำภาพถ่ายตัวแทนมาวัดปริมาณทรัพยากรทางสายตา ซึ่งประกอบไปด้วย ท้องฟ้า พืชพรรณ สิ่งก่อสร้างและโบราณสถาน เพื่อหาผลลัพธ์ด้านสุนทรียภาพประกอบกับระดับความพึงพอใจ หรือความชื่นชอบของประชากร

3) ขั้นตอนการกำหนดประเด็นคำถามในแบบสอบถาม ประเด็นที่จะนำไปใช้ในการจัดทำแบบสอบถามมีความสำคัญมาก เนื่องจากทำให้การประเมินมีทิศทางในการหาคำตอบในด้านสุนทรียภาพที่ชัดเจน โดยการตั้งคำถามมีการอ้างอิงทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องในด้านสุนทรียภาพในภูมิทัศน์ดังนี้

- ด้านมุมมองของภาพ
- สัดส่วนทรัพยากรทางสายตา
- บริบท

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

กระบวนการประเมินคุณภาพเชิงทัศน์ภูมิทัศน์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี เป็นการประเมินสุนทรียภาพของภูมิทัศน์เมืองลพบุรี ซึ่งกระบวนการประเมินจะมีการประยุกต์และปรับใช้ทฤษฎีต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการหาพื้นที่เพื่อกำหนดจุดถ่ายภาพตัวแทน อีกทั้งยังใช้ประเมินความพึงพอใจของประชากรจากภาพถ่ายตัวแทน และนำมาปรับใช้ในการตั้งประเด็นคำถามในแบบสอบถาม โดยรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

3.1 กรอบแนวความคิดการวิจัยจากการทบทวนวรรณกรรม

3.1.1. ภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่สำคัญและขอบเขตพื้นที่ที่ทำการศึกษา

3.1.2. แนวทางในการนำทฤษฎีมาประยุกต์และปรับใช้ในการวิจัย

3.2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

3.2.1. การสำรวจและเก็บภาพพื้นที่ที่ทำการศึกษา

3.2.2. การเลือกจุดถ่ายภาพตัวแทน

3.2.3. การกำหนดประเด็นคำถามในแบบสอบถามและกำหนดภาพตัวแทนทาง
สายตา

3.2.4. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

3.2.5. การเก็บข้อมูล

3.2.6. การวิเคราะห์ผล

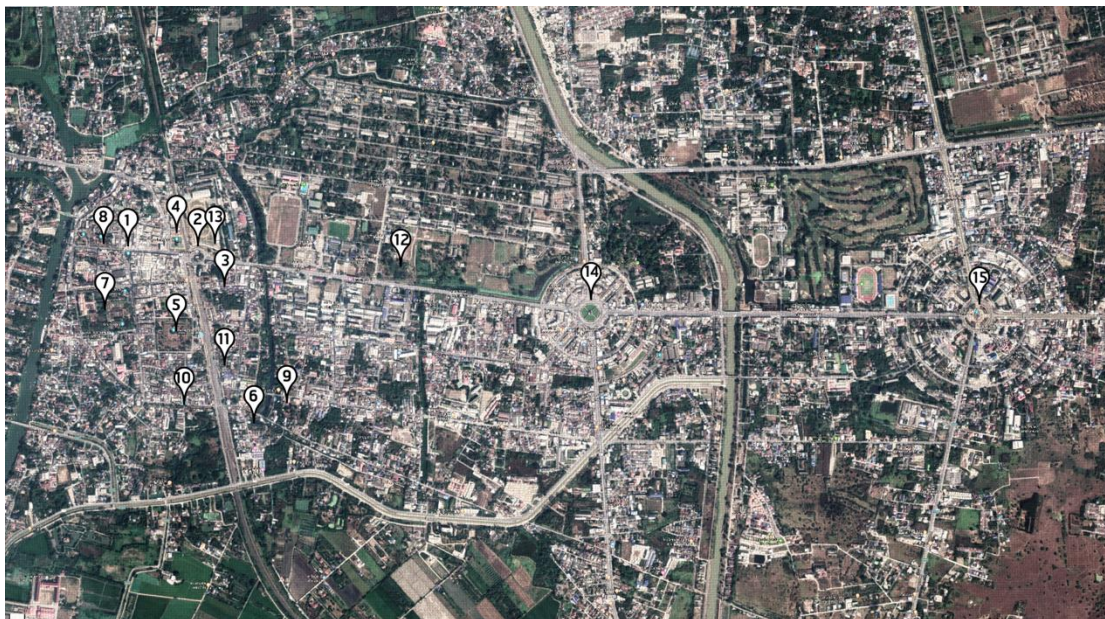
3.2.7. สรุปผล

3.1 กรอบแนวความคิดการวิจัยจากการทบทวนวรรณกรรม

3.1.1. ภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่สำคัญและขอบเขตพื้นที่ที่ทำการศึกษา

ภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่สำคัญ

จากประวัติของเมืองลพบุรีทำให้เห็นว่าบริเวณเมืองเก่าและเมืองใหม่ลพบุรี มีบทบาทสำคัญที่มีอิทธิพลต่อภูมิทัศน์เมืองเป็นอย่างมาก ซึ่งปัจจุบันได้หลงเหลือหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไว้มากมาย ได้แก่ โบราณสถาน โครงสร้างของเมือง ซึ่งหลักฐานสำคัญที่หลงเหลือเหล่านี้ได้ปรากฏอยู่ทั้งในบริเวณเมืองเก่าและเมืองใหม่ดังแผนผังในภาพที่ 16 นี้

ภาพที่ 16 แผนที่แสดงตำแหน่งหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่คงหลงเหลือในปัจจุบัน

ที่มา : ดัดแปลงจากกฎเกิล เอิร์ธ (20 กันยายน 2563)

- หมายเลข 1 ปราสาทแขก ถูกสร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 15 – 16 ซึ่งรูปแบบของปราสาทได้รับอิทธิพลจากขอมและเป็นปราสาทขอมที่เก่าแก่ที่สุดในจังหวัดลพบุรี
- หมายเลข 2 ศาลพระกาฬ หรือเดิมเรียกว่า ศาลสูง เป็นเทวสถานเก่าแก่ของขอม สร้างด้วยศิลาแลงเรียงซ้อนกันเป็นฐานสูง ที่ตั้งปัจจุบันอยู่กลางวงเวียนสี่อวงเวียนศรีสุนทร ซึ่งผู้คนให้ความเคารพนับถือ เป็นที่สักการบูชาของชาวลพบุรี
- หมายเลข 3 วัดนครโกษา เป็นศาสนสถานที่สร้างขึ้นทับกันหลายสมัย เดิมน่าจะเป็นเทวสถานของขอม และยังมีสิ่งปลูกสร้างเพิ่มเติมอื่น ๆ เกิดขึ้นภายหลัง
- หมายเลข 4 ปราสาทสามยอด ถูกสร้างขึ้นราวพุทธศตวรรษที่ 18 รูปแบบของปราสาทมีลักษณะเป็นปราสาทขอมโบราณ ปัจจุบันเป็นโบราณสถานและแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัดลพบุรี
- หมายเลข 5 วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ เป็นวัดอาราม ไม่สามารถระบุว่าจะสร้างในสมัยใด แต่มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชเป็นต้นมา
- หมายเลข 6 ป้อมปราการ สร้างสมัยทวารวดีประกอบด้วย กำแพงเมือง ป้อมประตู ต่อมาสมัยพระรามาธิบดี ราว พ.ศ. 1893 ได้โปรดให้ปรับปรุงป้อม ชูตคู และสร้างกำแพงเมืองให้มั่นคงขึ้น
- หมายเลข 7 พระนารายณ์ราชนิเวศน์ เป็นพระราชวังที่สมเด็จพระนารายณ์มหาราช โปรดให้สร้างขึ้น ณ เมืองลพบุรี เมื่อประมาณ พ.ศ. 2208 - 2209 รูปแบบสถาปัตยกรรมมีอิทธิพลของยุโรปเข้ามา และปัจจุบันเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและเป็นสถานที่สำคัญของจังหวัดลพบุรี

- หมายเลข 8 บ้านวิชาเยนทร์ หรือ บ้านหลวงรับราชทูต สร้างขึ้นเพื่อใช้ต้อนรับคณะทูตจาก ตะวันตก ซึ่งสร้างขึ้นราวเมื่อปี พ.ศ. 2228 ลักษณะของสถาปัตยกรรมเป็นแบบยุโรป หน้าต่างและซุ้มประตูแสดงให้เห็นลักษณะศิลปะตะวันตกแบบเรอเนสซองส์
- หมายเลข 9 วัดสันเปาโล เป็นหอดูดาว ที่สร้างขึ้นราว พ.ศ. 2230 ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์ มหาราช เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปหอดูดาวก็ถูกทิ้งร้างและไม่มีการใช้งานใด ๆ
- หมายเลข 10 ประตูชัย เดิมเป็นแนวกำแพงเมืองที่สร้างขึ้นเมื่อสมัยทวารวดี ต่อมาสมัยสมเด็จพระ นารายณ์มหาราชมีการบูรณะขึ้นอีกครั้งเพื่อใช้เป็นทางเสด็จประพาสและ ออกรบ ซึ่งถือเป็นเส้นทางมงคล
- หมายเลข 11 วัดบันไดหิน สร้างขึ้นราวปี พ.ศ. 2209 - 2231 ในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช
- หมายเลข 12 แกนเมืองลพบุรี เป็นแนวถนนนารายณ์มหาราช ที่เชื่อมระหว่างเมืองใหม่และเมืองเก่า ซึ่งเป็นแนวความคิดการวางผังสมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม
- หมายเลข 13 วงเวียนศาลพระกาฬ หรือ วงเวียนศรีสุนทร ตั้งอยู่บนถนนนารายณ์มหาราช ซึ่งอยู่บริเวณเมืองเก่า
- หมายเลข 14 วงเวียนศรีสุริโยทัย หรือ วงเวียนสระแก้ว สร้างขึ้นราวปี พ.ศ. 2481 - 2482 สมัย จอมพล ป. พิบูลสงคราม บริเวณวงเวียนตั้งอยู่บนถนนนารายณ์มหาราช กลางวงเวียน มีสระน้ำขนาดใหญ่ ซึ่งใช้เป็นแหล่งน้ำใช้และเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน มี ประติมากรรมขนาดใหญ่เป็นจุดหมายตา ซึ่งทั้งหมดนี้ได้รับอิทธิพลจากตะวันตกเป็น อย่างมากเนื่องจากจอมพล ป. มีแนวคิดในการวางผังเมืองใหม่
- หมายเลข 15 วงเวียนเทพสตรี หรือ วงเวียนเมืองใหม่ เป็นวงเวียนที่ตั้งอยู่บนถนนนารายณ์มหาราช เช่นกัน ซึ่งเป็นหัวถนนในย่านตัวเมืองใหม่และเชื่อมนำไปสู่เมืองเก่า

ขอบเขตพื้นที่ที่ทำการศึกษา

เมืองลพบุรีเป็นเมืองแห่งประวัติศาสตร์ที่มีความต่อเนื่องทางวัฒนธรรมมาอย่างยาวนาน และในปัจจุบันยังคงหลงเหลือหลักฐานทางประวัติศาสตร์ไว้อย่างมากมาย อีกทั้งสิ่งที่ยังคงอยู่ก็ส่งเสริมให้เมืองมีความโดดเด่นในด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสูง ดังนั้นพื้นที่ที่ทำการศึกษาก็ต้องครอบคลุมบริเวณพื้นที่ที่มีอิทธิพลต่อภูมิทัศน์เมืองและส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของเมือง โดยมีพื้นที่ดังผังในภาพที่

ภาพที่ 17 แผนที่ผังขอบเขตพื้นที่ที่ทำการศึกษ
ที่มา : ดัดแปลงจากกูเกิล เอิร์ธ (20 กันยายน 2563)

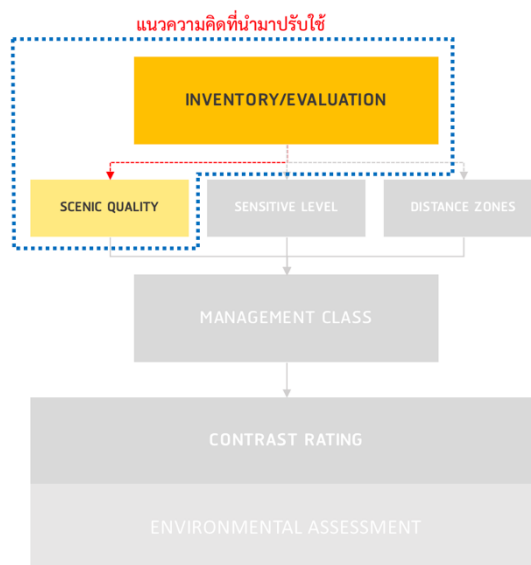
พื้นที่ที่ทำการศึกษามีประวัติศาสตร์และสถานที่สำคัญของเมือง อันประกอบไปด้วยบริเวณเมืองเก่าที่มีโบราณสถานเก่าแก่ และเมืองใหม่ที่มีการวางผังเฉพาะตัว ด้วยเหตุนี้พื้นที่ที่ทำการศึกษาก็อยู่ในบริเวณขอบเขตที่ครอบคลุมพื้นที่ทั้งเมืองเก่าและเมืองใหม่

3.1.2 แนวทางในการนำทฤษฎีมาประยุกต์และปรับใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาแนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการประเมินคุณภาพเชิงทัศน เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการหาคำตอบด้านสุนทรียภาพของภูมิทัศน์วัฒนธรรมของเมือง ประกอบไปด้วยทฤษฎีที่นำมาปรับใช้ให้เข้ากับหัวข้อการวิจัยดังนี้

1) เกณฑ์ในการเลือกจุดถ่ายภาพตัวแทน

การเลือกจุดถ่ายภาพตัวแทนทางสายตาเป็นส่วนสำคัญในการทำวิจัยเพื่อการคัดเลือกถ่ายภาพตัวแทนและนำไปจัดทำแบบสอบถามให้กลุ่มประชากรตัวอย่างประเมิน แนวความคิดในการคัดเลือกบริเวณพื้นที่ที่กำหนดให้เป็นจุดถ่ายภาพ ใช้แนวทางการประเมินระดับคุณภาพของภูมิทัศน์ในภาพถ่ายตัวแทนที่ได้รับอิทธิพลมาจากทฤษฎีการประเมินคุณภาพของภูมิทัศน์ (Scenic quality evaluation) ในการจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อมเชิงทัศน (VRM) มาเพื่อทำการเลือกบริเวณจุดถ่ายภาพ โดยวิธีการประเมินจะมีการจัดระดับคุณภาพของพื้นที่คล้ายกัน มีการจำแนกปัจจัยและเกณฑ์การให้คะแนนต่าง ๆ ซึ่งปัจจัยที่นำมาประเมินจะเกี่ยวข้องกับภูมิทัศน์เมืองและภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ที่ทำการศึกษา

ภาพที่ 18 แผนภูมิแสดงกระบวนการจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อมเชิงทัศน์ ส่วนที่นำมาปรับใช้ในการจัดระดับพื้นที่ที่ประเมิน
ที่มา : ดัดแปลงจากรมพัฒนาที่ดินประเทศสหรัฐอเมริกา (1980)

ซึ่งปัจจัยของแนวความคิดการประเมิน ในการจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อมเชิงทัศน์ ในส่วนของการประเมินคุณภาพของภูมิทัศน์ตามทฤษฎีดั้งเดิมนั้น ประกอบไปด้วยภูมิประเทศ พืช น้ำ สี อิทธิพลภูมิทัศน์ที่ใกล้เคียง ด้านความหายาก และระดับการพัฒนาพื้นที่ รวมทั้งหมดเจ็ดปัจจัยด้วยกัน แต่เนื่องด้วยปัจจัยเหล่านี้ไม่เหมาะสมกับภูมิทัศน์วัฒนธรรม จึงทำให้ต้องปรับเปลี่ยนปัจจัยเพื่อให้มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ โดยปัจจัยที่นำมาใช้ในการประเมินประกอบไปด้วย คุณค่าทางประวัติศาสตร์ คุณค่าด้านเศรษฐกิจ คุณค่าด้านวัฒนธรรม คุณค่าด้านความหายาก ความเป็นย่าน จุดหมายตา วัสดุ พื้นที่ว่างของเมือง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนนำมาจากหลากหลายทฤษฎีที่มีความเชื่อมโยงกับภูมิทัศน์วัฒนธรรมและภูมิทัศน์เมือง เพื่อให้การประเมินเกิดผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพที่สุด โดยปัจจัยที่นำมาใช้ในการประเมินคุณภาพภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อใช้ในการวิจัยนี้นั้นประยุกต์และปรับใช้มาจากทฤษฎีดังต่อไปนี้

1.1) ทฤษฎีการประเมินคุณค่าภูมิทัศน์วัฒนธรรมขององค์การศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) โดยเลือกนำปัจจัยในด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์ คุณค่าด้านเศรษฐกิจ คุณค่าด้านวัฒนธรรม คุณค่าด้านความหายาก มาปรับใช้ในการประเมิน

1.2) ทฤษฎีองค์ประกอบเมืองของเควิน ลินซ์ นำปัจจัยในด้านความเป็นย่าน จุดหมายตา มาใช้ในการประเมิน

1.3) แนวความคิดที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้สภาพแวดล้อม นำปัจจัยในเรื่องวัสดุเข้ามาเกี่ยวข้องกับการประเมิน

1.4) แนวความคิดพื้นที่ว่างของเมือง นำปัจจัยด้านความหนาแน่นของเมืองมาใช้

ตารางที่ 1 ตัวอย่างตารางที่นำทฤษฎีต่างๆมาปรับและประยุกต์ใช้ร่วมกับกระบวนการจัดระดับการประเมินคุณภาพภูมิทัศน์

ลำดับภาพ	คุณค่าทางประวัติศาสตร์	คุณค่าด้านเศรษฐกิจ	คุณค่าด้านวัฒนธรรม	คุณค่าด้านความหยาก	ความเป็นย่าน	จุดหมายตา	วัสดุ	ความหนาแน่นของเมือง
1.								
2.								
3.								

*** เกณฑ์การให้คะแนนแต่ละปัจจัย

คุณค่าทางประวัติศาสตร์	มีร่องรอยอย่างยาวนาน 5 - 0
คุณค่าด้านเศรษฐกิจ	แหล่งมรดกมีคุณค่าทางเศรษฐกิจ 5 - 0
คุณค่าด้านวัฒนธรรม	เกี่ยวข้องกับมรดกทางวัฒนธรรม 5 - 0
คุณค่าด้านความหยาก	มีเอกลักษณ์ด้านศิลปกรรม 5 - 0
ความเป็นย่าน	มีลักษณะเฉพาะของชุมชนชัดเจน 5 - 0
จุดหมายตา	มีจุดหมายที่ชัดเจน 5-0
วัสดุ	ใช้วัสดุหลากหลาย 5-0
ความหนาแน่นของเมือง	ความหนาแน่นของเมืองมาก -5 - 5

โดยการประเมินระดับคุณภาพใช้เกณฑ์การให้คะแนนของแต่ละปัจจัย ดังต่อไปนี้
คุณค่าด้านประวัติศาสตร์ เป็นแหล่งมรดกที่มีคุณค่าในด้านประวัติศาสตร์ มีร่องรอยของวัฒนธรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์เฉพาะตัว เมื่อระยะเวลาผ่านไปยังคงก่อให้เกิดคุณค่า โดยเกณฑ์การให้คะแนนหากมีคุณค่ามากที่สุดคือ 5 คะแนนและต่ำสุดคือ 0 คะแนน ซึ่งไม่มีคุณค่าทางด้านประวัติศาสตร์

คุณค่าด้านเศรษฐกิจ เป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นตัวสนับสนุนในด้านเศรษฐกิจ เช่น การค้าขาย การท่องเที่ยว หากพื้นที่ที่มีคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจมาก ระดับคะแนนมากที่สุดคือ 5 คะแนนและต่ำสุดคือ 0 คะแนน ซึ่งไม่มีคุณค่าทางด้านเศรษฐกิจ

คุณค่าด้านวัฒนธรรม เป็นแหล่งมรดกทางวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อเมืองและมีคุณค่าทางจิตใจกับชาวท้องถิ่นไม่ว่าจะในด้านความเชื่อ ความศรัทธา หรือเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิต โดยหากมีคุณค่าในด้านวัฒนธรรมมากคือ 5 คะแนนและต่ำสุดคือ 0 คะแนน

คุณค่าด้านความหยาก มีความเป็นเอกลักษณ์ของศิลปกรรม สามารถเป็นตัวแทนหรือสัญลักษณ์ของพื้นที่ได้ โดยหากมีคุณค่าด้านความหยากมากระดับคะแนนคือ 5 คะแนนและต่ำสุดคือ 0 คะแนน

ความเป็นย่าน หากมีลักษณะเฉพาะของชุมชนอย่างชัดเจน ระดับคะแนนมากที่สุดคือ 5 คะแนนและต่ำสุดคือ 0 คะแนน ซึ่งไม่มีความเป็นย่าน

จุดหมายตา มีความโดดเด่นและเป็นที่ยึดจำของเมืองหรือย่านนั้น ๆ ได้ โดยหากมีจุดหมายตาระดับสูงสุดคะแนนคือ 5 คะแนนและ 0 คะแนนคือไม่เป็นจุดหมายตา

วัสดุ หากมีการใช้วัสดุที่มีความหลากหลายระดับคะแนนคือ 5 คะแนนและ 0 คะแนนคือการ
ใช้วัสดุที่ไม่มีความหลากหลาย

ความหนาแน่นของเมือง หากมีความหนาแน่นของภูมิทัศน์เมืองมาก (มีพื้นที่ว่างน้อย) ระดับ
คะแนนคือ -5 หากมีความหนาแน่นปานกลางคือ 0 และความหนาแน่นน้อยคือ 5 คะแนน

2) การประเมินทรัพยากรทางสายตากับภาพถ่ายตัวแทน

การประเมินทรัพยากรทางสายตาเป็นการประเมินคุณภาพเชิงทัศนศาสตร์ของจออน ไบรอัน เบอร์ลีย์
ซึ่งมีหลักการประเมินภาพโดยใช้ปริมาณทรัพยากรเป็นตัวแปรในการหาผลลัพธ์ด้านสุนทรียภาพ โดย
นำมาใช้ร่วมกับการประเมินภาพถ่ายตัวแทนเพื่อหาปริมาณทรัพยากรของภาพแต่ละภาพ เพื่อนำไปใช้
เป็นข้อมูลเปรียบเทียบร่วมกับการตอบแบบสอบถามและหาคำตอบในด้านสุนทรียภาพของภูมิทัศน์
วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี ว่าปริมาณขององค์ประกอบใดที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ หรือความชื่น
ชอบ เพื่อหาแนวทางในการปรับเพิ่มหรือลดองค์ประกอบนั้น ๆ ให้มีความเหมาะสมกับพื้นที่

2.2 ตัวแทนภาพถ่ายด้านสัดส่วนพื้นที่สีเขียว	
ก. ทัศนียภาพเดิม	สัดส่วนทรัพยากรทางสายตา
	ท้องฟ้า 35 % พืชพรรณ 13.5 % สิ่งก่อสร้าง 51.5 % โบราณสถาน 0 %
ข. ทัศนียภาพที่มีการปรับปรุงให้มีพื้นที่สีเขียวเพิ่มมากขึ้น	
	ท้องฟ้า 34 % พืชพรรณ 25.6 % สิ่งก่อสร้าง 40.4 % โบราณสถาน 0 %

ภาพที่ 19 ตัวอย่างการประเมินปริมาณทรัพยากรตามแนวความคิดของจออน ไบรอัน เบอร์ลีย์

ที่มา : จากการสำรวจ วันที่ 15 พฤศจิกายน - 10 ธันวาคม พ.ศ.2562

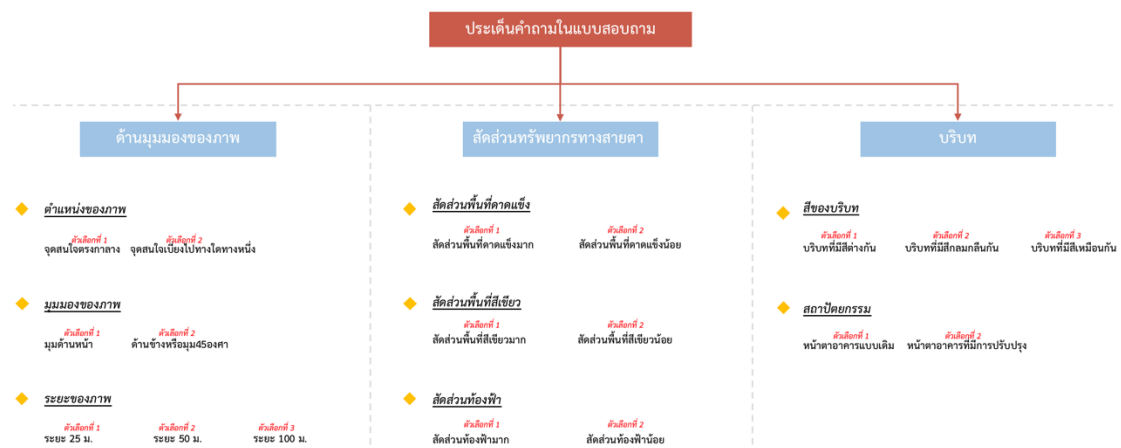
3) การกำหนดประเด็นคำถามในแบบสอบถาม

การกำหนดประเด็นคำถามจะสามารถทำให้การประเมินมีทิศทางในการหาคำตอบในด้าน
สุนทรียภาพที่ชัดเจน โดยการตั้งคำถามเพื่อนำไปใช้ในแบบสอบถามจะเกี่ยวข้องกับหลักการและ
แนวความคิดดังนี้

3.1) ด้านมุมมองของภาพ (Viewpoint) ซึ่งมุมมองเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ภาพ
น่าสนใจมากหรือน้อย อีกทั้งยังสามารถช่วยสื่อสารด้านความรู้สึกกับมนุษย์ได้อีกด้วย

3.2) สัดส่วนทรัพยากรทางสายตา (proportion) เป็นการนำปริมาณสัดส่วนในสภาพแวดล้อมมาเป็นตัวแปรในการพิจารณาระดับสุนทรียภาพ โดยนำมาจากแนวความคิดการประเมินคุณภาพเชิงทัศนของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์

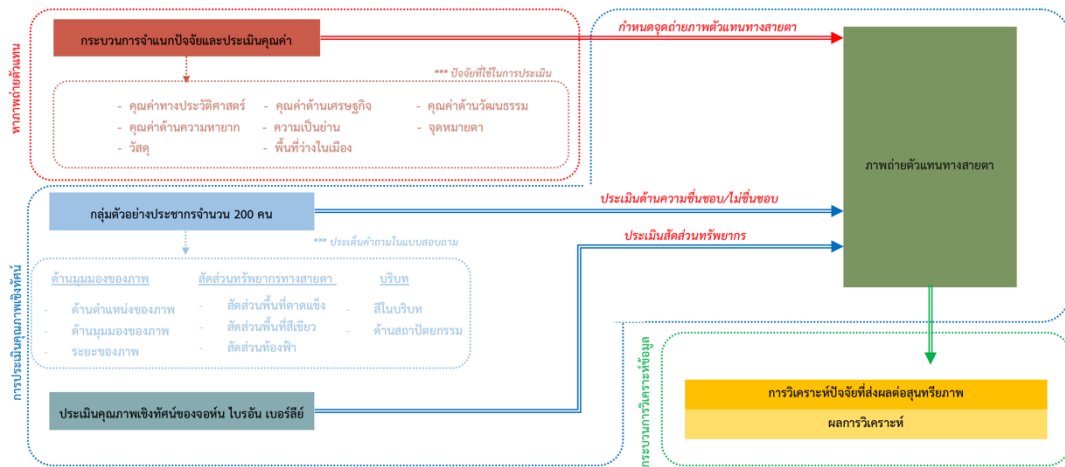
3.3) บริบท (context) บริบทจะช่วยให้เข้าใจสถานการณ์แวดล้อม รวมถึงการตีความตามเพื่อนำไปสู่สุนทรียภาพ

ภาพที่ 20 แผนภูมิประเด็นคำถามในแบบสอบถาม

3.2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยประกอบไปด้วยการสำรวจพื้นที่และเก็บภาพถ่ายเพื่อนำภาพถ่ายไปใช้ในการประเมินคุณภาพภูมิทัศน์วัฒนธรรมตามการประยุกต์ใช้ทฤษฎีการจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อมเชิงทัศน (VRM) เพื่อให้ได้พื้นที่ที่ถ่ายภาพตัวแทนระดับต่าง ๆ และกำหนดประเด็นคำถามก่อนเก็บภาพถ่ายอีกครั้งเพื่อใช้เป็นภาพถ่ายตัวแทน เนื่องจากประเด็นคำถามต้องมีความเชื่อมโยงกับภาพถ่ายตัวแทนในแบบสอบถาม จึงจำเป็นต้องกำหนดคำถามก่อนถ่ายภาพตัวแทน เมื่อได้ภาพถ่ายตัวแทนจะนำมาเข้าสู่กระบวนการวัดปริมาณทรัพยากรในภาพเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ร่วมกับความพึงพอใจ (ความชื่นชอบ/ไม่ชื่นชอบ) ของกลุ่มประชากร ซึ่งจะมีวิธีการตั้งแผนภูมิ ในภาพที่ 21

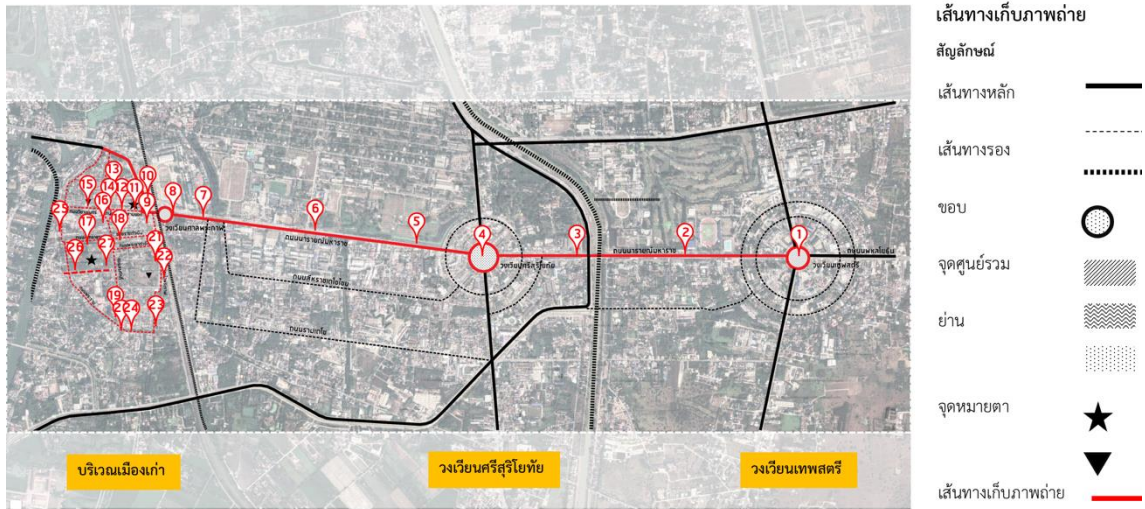

ภาพที่ 21 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

3.2.1 การสำรวจและเก็บภาพพื้นที่ที่ทำการศึกษา

การสำรวจพื้นที่ที่จะมีการเก็บภาพถ่ายโดยใช้กล้องดิจิทัล ขั้นตอนการเก็บภาพถ่ายจะถ่ายภาพภายในวันเดียวกันทั้งหมดเพื่อให้สี แสง บรรยากาศของภาพออกมาใกล้เคียงกัน เมื่อเก็บภาพถ่ายพื้นที่ที่ศึกษาแล้วจะนำไปสู่กระบวนการประเมินภาพถ่ายโดยการจำแนกปัจจัยต่าง ๆ ภายในภาพและให้คะแนนภาพ ซึ่งวิธีการประเมินระดับได้รับอิทธิพลจากแนวความคิดเครื่องมือประเมินคุณภาพภูมิทัศน์ ในการจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อมเชิงทัศน์ ซึ่งกระบวนการนี้จะเป็นการประเมินโดยการให้คะแนนคุณสมบัติพื้นที่แต่ละพื้นที่ที่ได้เก็บภาพถ่ายมาเบื้องต้น หากพื้นที่ใดที่ประเมินแล้วมีคุณภาพมาก บริเวณนั้นจะเป็นจุดถ่ายภาพครั้งที่สอง เพื่อนำไปจัดทำแบบสอบถามในขั้นตอนต่อไป

เส้นทางการเก็บภาพถ่ายประกอบไปด้วยเมืองใหม่และเมืองเก่าลพบุรี ซึ่งครอบคลุมภายในอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี โดยการถ่ายภาพเริ่มต้นจากบริเวณวงเวียนเทพสตรีซึ่งเป็นจุดเชื่อมต่อกับถนนพหลโยธินเป็นแนวเชื่อมต่อส่วนแรกที่น่าไปสู่เมืองเก่า บริเวณถ่ายภาพส่วนที่สองคือวงเวียนศรีสุริโยทัยซึ่งเป็นบริเวณที่ถัดจากวงเวียนเทพสตรี อีกทั้งบริเวณนี้ยังเป็นแนวแกนในการเชื่อมต่อไปยังพื้นที่บริเวณเมืองเก่า ส่วนที่สามคือการเก็บภาพถ่ายบริเวณเมือง การเก็บภาพถ่ายจะเก็บตามแนวแกนของเมืองที่น่าไปสู่เมืองเก่าซึ่งเป็นเส้นทางสัญจรหลัก ในส่วนการเก็บภาพถ่ายของเมืองเก่าจะเก็บตามเส้นทางที่นักท่องเที่ยวใช้สัญจรและบริเวณพื้นที่สำคัญของเมือง ซึ่งเส้นทางการเก็บภาพถ่ายมีลำดับภาพดังภาพที่ 21

ภาพที่ 22 แผนที่แสดงลำดับและจุดเก็บภาพถ่ายตั้งแต่บริเวณวงเวียนเทพสตรีถึงบริเวณเมืองเก่า

ที่มา : ดัดแปลงจากภูเกิล เอิร์ธ (20 กันยายน 2563)

ภาพที่ 23 การเก็บภาพถ่ายของพื้นที่ที่ทำการศึกษาลำดับ 1 - 18

ที่มา : จากการสำรวจ วันที่ 15 พฤศจิกายน - 10 ธันวาคม พ.ศ.2562

ภาพที่ 24 การเก็บภาพถ่ายของพื้นที่ที่ทำการศึกษาลำดับ 19 - 27
ที่มา : จากการสำรวจ วันที่ 15 พฤศจิกายน - 10 ธันวาคม พ.ศ.2562

3.2.2 การเลือกจุดถ่ายภาพตัวแทน

การเลือกจุดถ่ายภาพตัวแทนเป็นขั้นตอนที่ดำเนินการหลังจากเก็บภาพถ่ายในพื้นที่ที่ทำการศึกษา โดยภาพถ่ายทั้งหมด 27 ภาพจะนำเข้าสู่เครื่องมือการประเมินคุณภาพภูมิทัศน์ของพื้นที่ซึ่งได้ผลดังนี้

ตารางที่ 2 การประเมินคุณสมบัติพื้นที่ที่ได้รับแนวความคิดจากเครื่องมือจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อมเชิงทัศน์

ภาพลำดับที่	คุณค่าทางประวัติศาสตร์	คุณค่าด้านเศรษฐกิจ	คุณค่าด้านวัฒนธรรม	ความเป็นย่านคุณค่าด้านความหลากหลาย	ความเป็นย่าน	จุดหมายตา	วิสัย	ความหนาแน่นของเมือง	คะแนน
1.	2	0	0	2	0	3	0	0	7
2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3.	0	0	0	0	0	0	0	-1	1
4.	0	3	0	3	1	3	0	-1	9
5.	0	0	0	0	0	0	0	-1	-1
6.	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7.	0	0	0	0	0	0	0	-1	-1
8.	5	5	5	5	3	3	2	0	28
9.	5	5	5	5	3	2	2	-1	26
10.	5	5	5	5	4	4	3	-2	29
11.	5	5	5	5	4	4	3	-2	29
12.	0	0	0	0	0	0	0	-2	-2
13.	5	5	5	5	4	4	3	-2	29
14.	0	0	0	0	0	0	0	-2	-2
15.	5	3	5	5	0	0	2	0	20
16.	5	1	5	5	0	3	3	-4	18
19.	0	3	0	0	3	0	0	-4	2
20.	3	1	3	5	0	3	2	-3	14
21.	3	1	3	5	0	3	2	-3	14
22.	0	0	0	0	0	0	0	-1	-1
23.	5	3	5	5	0	0	2	0	20
24.	5	3	5	5	0	0	2	0	20
25.	3	1	3	5	0	3	2	-1	13
26.	3	1	3	3	0	0	1	-1	10
27.	3	1	3	3	0	0	1	-1	10

บริเวณแกนเมือง (เมืองใหม่)

บริเวณเมืองเก่า

- ระดับคะแนน 21- 30
Class A พื้นที่ที่มีคุณสมบัติโดดเด่นที่สุด
- ระดับคะแนน 21- 30
Class B - พื้นที่ที่มีคุณสมบัติโดดเด่นบางอย่าง
- ระดับคะแนน 21- 30
Class C - พื้นที่ที่มีคุณสมบัติโดดเด่นน้อย

จากการประเมินคุณสมบัติของพื้นที่โดยได้ปรับใช้แนวความคิดจากระบบการจำแนกปัจจัย และให้คะแนนระดับคุณภาพภูมิทัศน์ เพื่อการรับรู้คุณภาพของพื้นที่ภูมิทัศน์วัฒนธรรมจากเครื่องมือ การจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อมเชิงทัศน์ โดยมีปัจจัยที่นำมาประเมินเกี่ยวข้องกับ ทฤษฎีการ ประเมินคุณค่าภูมิทัศน์วัฒนธรรมขององค์การยูเนสโก ทฤษฎีองค์ประกอบเมืองของเควิน ลินซ์ และ แนวความคิดของคาร์มิลโล ซิตเต โดยผลการประเมินทำให้เห็นว่าพื้นที่บริเวณปราสาทสามยอดและ ศาลพระกาฬมีคุณสมบัติพื้นที่โดดเด่นมาก โดยคุณสมบัติพื้นที่โดดเด่นบางประการประกอบไปด้วย บริเวณบ้านวิชาเยนทร์ ปราสาทแขก ประตูชัย วังนารายณ์มหาราช และลำดับสุดท้ายพื้นที่ที่มี คุณสมบัติโดดเด่นน้อยประกอบไปด้วยบริเวณเมืองใหม่ เส้นทางเลียบกำแพงวังนารายณ์มหาราช ย่าน พาณิชยกรรมทั้งในบริเวณเมืองใหม่และเมืองเก่า ซึ่งแผนที่ที่แสดงคุณสมบัติจะมีลักษณะดังนี้

ภาพที่ 25 แผนที่แสดงคุณสมบัติพื้นที่ที่ทำการศึกษา

ที่มา : ดัดแปลงจากกรมโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดลพบุรี (10 ตุลาคม 2563)

ดังนั้นจุดถ่ายภาพตัวแทนจึงให้ความสำคัญกับบริเวณที่มีคุณสมบัติพื้นที่โดดเด่นมาก (Class A) และพื้นที่ที่มีคุณสมบัติเด่นบางประการ (Class B) มากที่สุด และให้ความสำคัญน้อยกับบริเวณ พื้นที่ที่มีคุณสมบัติโดดเด่นน้อย (Class C)

3.2.3 กำหนดประเด็นคำถามในแบบสอบถาม

การกำหนดประเด็นคำถามจะสามารถทำให้การประเมินมีทิศทางในการหาคำตอบในด้าน สุนทรียภาพที่ชัดเจน โดยการตั้งคำถามเพื่อนำไปใช้ในแบบสอบถามจะเกี่ยวข้องกับหลักการและ แนวความคิดดังนี้

1) ด้านมุมมองของภาพ (Viewpoint) ซึ่งมุมมองเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ภาพเกิดความน่าสนใจ มากหรือน้อย อีกทั้งยังสามารถช่วยสื่อสารด้านความรู้สึกกับมนุษย์ได้อีกด้วย โดยมุมมองจะเกี่ยวข้องกับ รูปสัญลักษณ์และหน้าตาของเมืองโดยตรง ดังนั้นจึงเลือกพื้นที่ที่มีคุณสมบัติโดดเด่นมาก (Class A) ซึ่ง

ประกอบไปด้วยบริเวณปราสาทสามยอดและศาลพระกาฬนำมาใช้เป็นภาพถ่ายตัวแทนในด้านมุมมองของภาพ ซึ่งประเด็นคำถามในด้านมุมมองของภาพประกอบไปด้วยสามหัวข้อย่อยดังนี้

- 1.1 ด้านตำแหน่งขององค์ประกอบหลัก
- 1.2 ด้านมุมมองขององค์ประกอบหลัก
- 1.3 ระยะเวลามองเห็นขององค์ประกอบหลัก

1.1) ด้านตำแหน่งขององค์ประกอบหลัก

ด้านตำแหน่งของภาพเป็นการจัดองค์ประกอบที่สำคัญ เพื่อให้ทราบจุดเด่นของภาพว่าควรเป็นไปในทิศทางใดและนำคำตอบไปปรับใช้กับการปรับปรุงทัศนียภาพเมืองได้อย่างถูกต้อง ซึ่งภาพถ่ายตัวแทนจึงประกอบไปด้วยสองรูปแบบคือการจัดวางตำแหน่งปราสาทสามยอดที่เป็นองค์ประกอบหลักเบี่ยงไปทางใดทางหนึ่งและการจัดตำแหน่งองค์ประกอบหลักอยู่กึ่งกลางของภาพ ซึ่งปรากฏดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านตำแหน่งภาพ

หัวข้อ	ภาพถ่ายตัวแทน
ก. องค์ประกอบหลักเบี่ยงไปทางใดทางหนึ่งของภาพ	
ข. องค์ประกอบหลักอยู่กึ่งกลางของภาพ	

1.2) ด้านมุมมองขององค์ประกอบหลัก

ด้านมุมมองของภาพจะทำให้สุนทรียภาพที่เกิดขึ้นแตกต่างกัน เนื่องจากการมองเห็นปริบพีความต่างกันทำให้เกิดการรับรู้ที่ต่างกัน ดังนั้นจึงทำให้มุมมองของภาพเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อนำมาใช้ในการประเมินสุนทรียภาพ และสามารถนำไปปรับใช้ในด้านการจัดวางมุมมองหรือการมองเห็นของเมืองได้ ภาพถ่ายตัวแทนประกอบไปด้วยสองรูปแบบด้วยกันคือ องค์ประกอบหลักอยู่ในทิศทางตรงด้านหน้า และองค์ประกอบหลักอยู่ในทิศทาง 45 องศา ซึ่งปรากฏดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้มมุมมองของภาพ

หัวข้อ	ภาพถ่ายตัวแทน
ก. มุมมองด้านหน้า	
ข. มุมมอง 45 องศา	

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.3) ระยะการมองเห็นขององค์ประกอบหลัก

ระยะของภาพทำให้การรับรู้ที่เกิดขึ้นแตกต่างกัน เนื่องจากความชัดเจนขององค์ประกอบหลัก ฉากหน้า ฉากหลัง มีความแตกต่างกัน ซึ่งนับเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลให้เกิดสุนทรียภาพได้ โดยภาพถ่ายตัวแทนระยะของภาพประกอบไปด้วยสามระยะ ด้วยกันคือ มุมมองระยะภาพ 100 เมตร 50 เมตร และ 25 เมตร เนื่องด้วยทั้งสามระยะนี้สามารถแบ่งมิติในการมองเห็นของภาพได้แตกต่างกันคือ ในระยะมุมมอง 100 เมตร สามารถมองเห็นฉากหน้าขององค์ประกอบภายในภาพได้ ซึ่งฉากหน้าจะทำให้ภาพมีมิติและบดบังสิ่งที่ดึงดูดความสนใจไปจากองค์ประกอบหลักและทำให้มององค์ประกอบหลักมีความชัดเจนขึ้น แต่ในขณะเดียวกันหากฉากหน้ามีความน่าสนใจมากกว่าจะทำให้องค์ประกอบหลักเกิดความโดดเด่นลดน้อยถอยลง ในส่วนระยะของภาพ 50 เมตร เป็นระยะที่สามารถมองฉากหลังได้อย่างชัดเจน ซึ่งหากฉากหลังมีความกลมกลืนเป็นส่วนหนึ่งภายในภาพจะทำให้องค์ประกอบหลักเกิดความโดดเด่นมากกว่า แต่ในขณะเดียวกันหากฉากหลังดึงดูดความสนใจมากกว่าองค์ประกอบ

หลักจะทำให้ภาพเกิดความงามที่ลดน้อยลง สุดท้ายในส่วนระยะของภาพ 25 เมตร เป็นส่วนที่สามารถเน้นความโดดเด่นขององค์ประกอบหลักได้อย่างชัดเจนไม่มีฉากหน้าและฉากหลัง หรือมีเพียงเล็กน้อยซึ่งประเด็นในด้านระยะของภาพที่กล่าวมาข้างต้นได้รับแนวความคิดมาจากการรับรู้สภาพแวดล้อมเพื่อประเมินในด้านทัศนคติของประชากรเกี่ยวกับการรับรู้มิติต่าง ๆ ว่าเกิดความชื่นชอบหรือไม่ชื่นชอบแบบใดและองค์ประกอบใด ภายในภาพใดที่ทำให้เกิดความพึงพอใจมากขึ้น

ตารางที่ 5 แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านระยะของภาพ

หัวข้อ	ภาพถ่ายตัวแทน
ก. มุมมองระยะภาพ 100 เมตร	
ข. มุมมองระยะภาพ 50 เมตร	
ค. มุมมองระยะภาพ 25 เมตร	

2) สัดส่วนทรัพยากรทางสายตา (proportion) เป็นการนำปริมาณสัดส่วนในสภาพแวดล้อมมาเป็นตัวแปรในการพิจารณาสุนทรียภาพ โดยนำมาจากแนวความคิดการประเมินคุณภาพเชิงทัศนของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์ โดยเลือกตัวแปรที่นำมาประเมินจากตัวแปรกลางที่ใช้ในแนวความคิดการประเมินคุณภาพเชิงทัศนของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์ ได้แก่ พื้นผิวดาดแข็ง พื้นทึบสีเขียว และท้องฟ้า ซึ่งการเลือกพื้นที่ที่นำมาประเมิน เลือกได้จากพื้นที่ที่มีศักยภาพในการเปลี่ยนแปลงปริมาณตัวแปร เพื่อให้การประเมินมีสัดส่วนที่ชัดเจน บริเวณที่เลือกมาเป็นตัวแทนในการประเมินได้แก่บริเวณปราสาทแขกที่มีสัดส่วนพื้นผิวดาดแข็งค่อนข้างมาก ในด้านการประเมินพื้นที่สีเขียวได้เลือกแนวถนนของเมือง

มาเป็นตัวแทนในการประเมินด้านนี้ เนื่องจากมีศักยภาพในการพัฒนาเป็นพื้นที่สีเขียวได้ในอนาคต และการประเมินด้านสัดส่วนท้องฟ้าได้นำบริเวณปราสาทสามยอดมาเป็นตัวแทนในการประเมิน เนื่องจากมีโบราณสถานที่โดดเด่นอีกทั้งยังมีท้องฟ้าเป็นฉากหลังอย่างชัดเจนทำให้บริเวณนี้มีศักยภาพในการประเมินด้านสัดส่วนตัวแปรของท้องฟ้า

2.1) สัดส่วนพื้นผิวดาดแข็ง

ภาพถ่ายตัวแทนด้านสัดส่วนพื้นผิวดาดแข็งนี้ใช้พื้นผิวนั่งอาคารเป็นตัวแทนหลัก ประกอบไปด้วยสองรูปแบบด้วยกันคือ ทศนิยมภาพเดิมซึ่งอยู่บริเวณย่านพาณิชย์กรรมใจกลางเมืองเก่าที่มีอาคารหนาแน่นล้อมโบราณสถาน และทศนิยมภาพที่มีการปรับปรุงให้เห็นสัดส่วนของผนังอาคารให้น้อยลง ซึ่งปรากฏดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ตารางภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสัดส่วนพื้นผิวดาดแข็ง

หัวข้อ	ภาพถ่ายตัวแทน
ก. ทศนิยมภาพเดิม	
ข. ทศนิยมภาพที่มีการปรับปรุงในส่วนพื้นที่ผนังอาคารให้น้อยลง	

2.2) สัดส่วนพื้นที่สีเขียว

ภาพถ่ายตัวแทนด้านสัดส่วนพื้นที่สีเขียวอยู่บริเวณถนนเชื่อมต่อเมืองใหม่และเมืองเก่า เนื่องจากมีศักยภาพที่สามารถพัฒนาให้มีพื้นที่สีเขียวเพิ่มมากขึ้นได้ โดยประกอบไปด้วยสองรูปแบบด้วยกันคือ ทัศนียภาพเดิมและทัศนียภาพที่มีการปรับปรุงในส่วนพื้นที่สีเขียวให้มากขึ้น ซึ่งปรากฏดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสัดส่วนพื้นที่สีเขียว

หัวข้อ	ภาพถ่ายตัวแทน
ก. ทัศนียภาพเดิม	
ข. ทัศนียภาพที่มีการปรับปรุงในส่วนพื้นที่สีเขียวให้มากขึ้น	

2.3) สัดส่วนท้องฟ้า

ภาพถ่ายตัวแทนด้านสัดส่วนท้องฟ้าเป็นภาพถ่ายที่มีปริมาณสัดส่วนท้องฟ้าที่ต่างกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดสัดส่วนของภาพแตกต่างกันจนทำให้เกิดสุนทรียภาพ อันประกอบไปด้วยภาพถ่ายสัดส่วนท้องฟ้าร้อยละ 20 ร้อยละ 60 และร้อยละ 70 โดยสัดส่วนที่มีปริมาณที่ต่างกันเพราะทำให้เห็นความแตกต่างได้อย่างชัดเจน จึงมีสัดส่วนอยู่ที่ร้อยละ 20 60 และ 70 จะเห็นได้ว่าสัดส่วนที่ร้อยละ 60 และ 70 มีความใกล้เคียงกัน เนื่องจากปริมาณร้อยละ 70 เป็นสัดส่วนที่มากที่สุดเท่าที่ปริมาณท้องฟ้าจะปรากฏได้ภายในภาพ หากมีสัดส่วนที่มากกว่าร้อยละ 70 จะทำให้องค์ประกอบหลักของภาพถูกลดทอนลง อีกทั้งจากทฤษฎีของจอห์น ไบรอัน เบอส์ยีได้กล่าวว่า หากมีตัวแปรกลางในปริมาณมาก จะทำให้ภาพเกิดสุนทรียภาพมากขึ้น จึงเป็นผลทำให้เกิดสัดส่วนท้องฟ้าที่ร้อยละ 70 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่มากที่สุดเพื่อเป็นการพิสูจน์ความสวยงามของทฤษฎีที่กล่าวไว้ข้างต้น รวมถึงทัศนคติของประชากรที่สัดส่วนส่งผลต่อความพึงพอใจ (ชื่นชอบ/ไม่ชื่นชอบ) ปรากฏดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้วนด้านลัดส่วนท้องฟ้า

หัวข้อ	ภาพถ่ายตัวแทน
ก. สัดส่วนท้องฟ้าร้อยละ 20	
ข. สัดส่วนท้องฟ้าร้อยละ 60	
ค. สัดส่วนท้องฟ้าร้อยละ 70	

3) บริบท บริบทของภาพจะช่วยให้เข้าใจสภาพแวดล้อม รวมถึงการตีความเพื่อนำไปสู่สุนทรียภาพ โดยการประเมินในส่วนนี้จะเกี่ยวข้องในด้านสีและหน้าตาอาคาร ซึ่งภาพตัวแทนที่นำมาใช้ในการประเมินเรื่องสีจะอยู่บริเวณประตูซึ่งความต่างของสีในสภาพแวดล้อมที่ชัดเจน ในส่วนของการประเมินด้านหน้าตาอาคารจะอยู่บริเวณยานพาหนะที่ยู่ติดกับบริเวณโบราณสถาน ทำให้เห็นความแตกต่างระหว่างบริเวณโบราณสถานและสิ่งก่อสร้างที่อยู่ร่วมกัน โดยภาพตัวแทนที่ใช้ในการประเมินมีดังนี้

3.1) สีของอาคารที่อยู่ร่วมกับบริเวณโบราณสถาน

สีเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อสุนทรียภาพดังนั้นภาพถ่ายตัวแทนจึงมีการปรับสีอาคารโดยประกอบไปด้วยสามรูปแบบด้วยกันคือ รูปแบบที่หนึ่ง ทศนิยมภาพเดิมที่แสดงความต่างกันของอาคารและโบราณสถาน รูปแบบที่สอง ทศนิยมภาพที่ปรับสีอาคารให้มีสีความเหมือนกับโบราณสถานและรูปแบบที่สาม ทศนิยมภาพที่ปรับเปลี่ยนสีอาคารให้มีความกลมกลืนกับโบราณสถาน ซึ่งรูปแบบทั้งสามรูปแบบได้นำมาจากแนวความคิดสภาพแวดล้อมในด้านของการรับรู้เชิงจิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับสี ซึ่งทศนิยมภาพเดิมมีการใช้สีตรงกันข้ามหรือตัดกัน ทศนิยมภาพที่อาคารมีสีกลมกลืนกับบริบท มีการใช้สีที่

เป็นเนื้อเดียวกันและทัศนียภาพที่อาคารมีสีใกล้เคียงกันซึ่งเป็นการเลือกใช้สีที่อยู่เคียงกัน ปรากฏดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสีในบริบท

หัวข้อ	ภาพถ่ายตัวแทน
ก. ทัศนียภาพเดิม	
ข. ทัศนียภาพที่ปรับเปลี่ยนสีบริบทให้มีความกลมกลืนกัน	
ค. ทัศนียภาพที่ปรับเปลี่ยนสีบริบทให้คู่เคียงกัน	

3.2) ด้านการปรับปรุงทัศนียภาพเมือง

ภาพถ่ายตัวแทนด้านทัศนียภาพเมือง โดยใช้ทัศนียภาพเดิมและทัศนียภาพที่มีการปรับปรุง โดยทัศนียภาพปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอาคารเดิมเป็นอย่างมาก เช่น มีป้ายโฆษณา อาคารมีการติดตั้งกรงล้อมรอบเพื่อป้องกันลิงที่อาศัยอยู่ในบริเวณนั้น อีกทั้งยังมีความทรุดโทรมตามกาลเวลา ในส่วนของภาพที่มีการปรับปรุงนั้น จะปรับเปลี่ยนอาคารให้กลับไปเป็นในยุคของจอมพล ป. ที่อาคารได้รับอิทธิพลมาจากตะวันตก และเป็นหน้าตาอาคารดั้งเดิมเพื่อแสดงถึงอัตลักษณ์ของเมืองเก่า ซึ่งแนวความคิดการประเมินทัศนียภาพของเมืองเป็นผลทำให้ทราบทัศนคติของชาวลพบุรีและนักท่องเที่ยวที่มีต่อเมืองในปัจจุบัน อีกทั้งยังทราบสภาพปัญหาของเมืองเมื่อนำไปเปรียบเทียบกับ

ทัศนียภาพที่มีการปรับปรุง เพื่อนำแนวทางในการประเมินไปปรับใช้กับภูมิทัศน์เมืองในการพัฒนาในอนาคต ปรากฏดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสถาปัตยกรรม

หัวข้อ	ภาพถ่ายตัวแทน
ก. ทัศนียภาพเดิม	
ข. ทัศนียภาพที่มีการปรับปรุง	

3.2.4 การจัดทำแบบสอบถาม

การประเมินคุณภาพเชิงทัศน์ของภูมิทัศน์วัฒนธรรม จังหวัดลพบุรี เป็นการจัดทำแบบสอบถามประกอบกับรูปภาพ เพื่อวัดระดับสุนทรียภาพจากทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามสองกลุ่มด้วยกันคือ กลุ่มประชากรชาวลพบุรี และนักท่องเที่ยว โดยแนวทางการจัดทำแบบสอบถามประกอบไปด้วยสามส่วนดังนี้

1) การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดจำนวนกลุ่มประชากรตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) เป็นการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ค่าสถิติเชิงสำรวจ ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$n = \frac{N}{1+(N)e^2}$$

n คือ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N คือ ขนาดประชากร

e คือ คลาดเคลื่อนเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สัดส่วนความคลาดเคลื่อน 0.10 ที่มีระดับความเชื่อมั่น 90%

1.1 คำนวณกลุ่มประชากรอำเภอเมืองลพบุรี โดยคำนวณจากจำนวนประชากรในอำเภอเมืองลพบุรี ปี พ.ศ. 2561 โดยมีจำนวนประชากร 758,733 คน

$$n = \frac{758,733}{1 + (758,733)0.1^2} = 99.99 \approx 100$$

กลุ่มที่หนึ่ง ประชากรชาวลพบุรี จำนวน 158,733 คน เมื่อคำนวณประชากรตามสูตรจะได้จำนวนประชากรที่ต้องประเมินแบบสอบถามคือ 100 คน

1.2 คำนวณกลุ่มประชากรนักท่องเที่ยว โดยคำนวณจากจำนวนประชากรของนักท่องเที่ยวตามสถิตินักท่องเที่ยว ปี พ.ศ. 2552 - 2556 โดยมีจำนวนนักท่องเที่ยวเฉลี่ย 816,033 คน

$$n = \frac{816,033}{1 + (816,033)0.1^2} = 99.99 \approx 100$$

กลุ่มที่สอง นักท่องเที่ยว จำนวน 816,033 คน เมื่อคำนวณประชากรตามสูตร จะได้จำนวนประชากรนักท่องเที่ยวที่ต้องประเมินแบบสอบถามคือ 100 คน

ดังนั้นจะได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรรวมทั้งสิ้นจำนวน 200 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มชาวลพบุรีจำนวน 100 คนและกลุ่มนักท่องเที่ยวจำนวน 100 คน

2) รูปแบบของแบบสอบถาม

แบบสอบถามจะเป็นการประเมินความพึงพอใจ ได้แก่ ความชื่นชอบและไม่ชื่นชอบต่อภาพถ่ายตัวแทน ที่มีองค์ประกอบภายในภาพต่าง ๆ กัน และการแสดงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งภายในหนึ่งข้อจะมีตัวเลือกในการตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับความชื่นชอบและไม่ชื่นชอบภาพ ความชื่นชอบและไม่ชื่นชอบองค์ประกอบ ได้แก่ โบราณสถาน ธรรมชาติ (ต้นไม้ หญ้า ท้องฟ้า) วิวาดตแข็ง (ทางเท้า อาคารสิ่งก่อสร้าง เสาไฟฟ้า ป้าย) และอื่น ๆ ที่ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเสนอความคิดเห็นได้ โดยมีรูปแบบของแบบสอบถามดังนี้

ท่านมีความชื่นชอบ/ไม่ชอบภูมิทัศน์ใดมากที่สุด		ภาพ 1.1	ภาพ 1.2
ภาพใดที่ท่านชอบมากที่สุด		☐	☐
ภาพใดที่ท่านไม่ชอบมากที่สุด		☐	☐

องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชอบ/ไม่ชอบ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)						
	โบราณสถาน	ธรรมชาติ	พื้นที่ลาดแข็ง	ส่องภาพ	อื่นๆ	ไม่มี
องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชอบ	☐	☐	☐	☐	☐	☐
องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านไม่ชอบ	☐	☐	☐	☐	☐	☐

ภาพที่ 26 รูปแบบของแบบสอบถาม

เมื่อนำตัวเลือกในการตอบแบบสอบถามประกอบกับประเด็นคำถามและภาพถ่ายตัวแทน ทำให้แบบสอบถามมีลักษณะดังนี้

1. ด้านมุมมองของภาพ
1.1 ตำแหน่งของภาพ

ภาพที่ 1 บริเวณปราสาทสามยอด

ภาพ 1.1 จุดเก็บของภาพอยู่ริบ
1.1

ภาพ 1.2 จุดเก็บของภาพอยู่กึ่งกลาง
1.2

ท่านมีความชื่นชอบ/ไม่ชอบภูมิทัศน์ใดมากที่สุด

	ภาพ 1.1	ภาพ 1.2
ภาพ ใดที่ท่านชอบมากที่สุด	[+]	[+]
ภาพ ใดที่ท่านไม่ชอบมากที่สุด	[+]	[+]

องค์ประกอบใด ในภาพที่ท่านชอบ/ไม่ชอบ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

	โบราณสถาน	ธรรมชาติ (ต้นไม้... หินที่ตัดเรียง ...)	สีของภาพ	อื่นๆ	ไม่มี
องค์ประกอบใด...	☐	☐	☐	☐	☐
องค์ประกอบใด...	☐	☐	☐	☐	☐

เหตุผลที่ท่านชอบ/ไม่ชอบ

ข้อความคำตอบอื่นๆ
.....

ภาพที่ 27 แสดงแบบสอบถาม

3.2.5 การเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลประกอบไปด้วยการสำรวจและเก็บภาพถ่ายพื้นที่ การเก็บภาพถ่ายตัวแทน และการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ซึ่งทั้งสามส่วนมีผลการดำเนินงานดังนี้

1) การสำรวจและเก็บภาพถ่ายพื้นที่

ในการสำรวจพื้นที่เป็นการสำรวจบริเวณเมืองใหม่และเมืองเก่าของเมืองลพบุรี และส่วนแนวแกนที่เชื่อมต่อระหว่างเมืองเก่าและเมืองใหม่ โดยระหว่างการสำรวจได้มีการเก็บภาพถ่ายแต่ละจุด ซึ่งเริ่มตั้งแต่บริเวณวงเวียนเทพสตรีจนไปสิ้นสุดที่เมืองเก่า ซึ่งช่วงเวลาที่ใช้ในการสำรวจและเก็บภาพถ่ายคือวันที่ 15 พฤศจิกายน – 10 ธันวาคม พ.ศ. 2562

2) การเก็บภาพถ่ายตัวแทนเพื่อนำไปจัดทำแบบสอบถาม

เมื่อสิ้นสุดกระบวนการเก็บภาพถ่ายของพื้นที่ที่ทำการศึกษา ภาพเหล่านั้นจะนำไปสู่กระบวนการประเมินคุณภาพพื้นที่ หากพื้นที่ที่มีคุณสมบัติโดดเด่นจะถูกนำมาถ่ายภาพตัวแทนเพื่อนำไปใช้ในแบบสอบถามเพื่อให้ประชากรเป็นผู้ประเมิน ระยะเวลาในการเก็บภาพถ่ายตัวแทนคือ 10 มกราคม พ.ศ. 2563

3) การเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม

การเก็บข้อมูลแบบสอบถามประกอบไปด้วยการแจกแบบสอบถามโดยการลงพื้นที่ เพื่อแจกแบบสอบถามและแบบสอบถามออนไลน์ เนื่องจากสถานการณ์ช่วงที่เก็บข้อมูลแบบสอบถามเกิดการระบาดของโควิด 19 ขึ้น ทำให้การแจกแบบสอบถามเน้นออนไลน์เป็นหลัก โดยมีการเก็บข้อมูลแบบสอบถามระหว่าง 15 มิถุนายน – 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2563

3.2.6 การวิเคราะห์ผล

การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบไปด้วยสองส่วนที่นำมาพิจารณาร่วมกัน โดยประกอบด้วยส่วนทัศนคติผู้ตอบแบบสอบถาม และการประเมินภาพถ่ายตัวแทนโดยใช้แนวความคิดการประเมินคุณภาพเชิงทัศนคติของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์ การวิเคราะห์ประกอบด้วยสองส่วนดังนี้

1) การวิเคราะห์จากแบบสอบถามโดยผู้ตอบแบบสอบถาม

เป็นการวิเคราะห์ผลที่ได้จากการประเมินของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเกี่ยวข้องกับความชื่นชอบและไม่ชื่นชอบภาพ องค์ประกอบ และอื่น ๆ ที่ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความคิดเห็น

2) การวิเคราะห์การประเมินภาพถ่ายตัวแทน

เนื่องจากภาพถ่ายตัวแทนทุกภาพได้นำมาประเมินโดยใช้แนวความคิดการประเมินคุณภาพเชิงทัศนคติของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการวัดปริมาณสัดส่วนของทรัพยากรภายในภาพ

3.2.7 สรุปผล

การสรุปผลเป็นการสรุปผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถาม และการประเมินที่นำแนวความคิดการประเมินคุณภาพเชิงทัศน์ของจอห์น ไบรอัน เบอรัลีย์มาปรับใช้ ซึ่งการวิเคราะห์มีแนวทางโดยการอ้างอิงจากความพึงพอใจ (ชื่นชอบและไม่ชื่นชอบ) ของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาเปรียบเทียบกับปริมาณทรัพยากรในภาพ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับกันจะทำให้เห็นว่าภาพที่ชื่นชอบหรือไม่ชื่นชอบ ส่วนใหญ่มีองค์ประกอบใดบ้าง และมีปริมาณน้อยหรือมากอีกทั้งสัดส่วนอย่างไร นอกจากนี้ยังมีประเด็นคำถามในแบบสอบถามที่สามารถนำมาสรุปร่วมกันไม่ว่าจะเป็นในด้านมุมมองด้านสี และการปรับปรุงทัศนียภาพ ซึ่งทั้งหมดนี้จะทำให้สามารถรับรู้แนวทางที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจทางสายตา นำสู่คุณภาพเชิงทัศน์หรือสุนทรียภาพของภูมิทัศน์ได้

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาประกอบด้วยผลจากการประเมินคุณภาพทางสายตาของภาพถ่ายตัวแทน โดยใช้แนวความคิดการประเมินคุณภาพเชิงทัศน์ของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์ที่นำมาปรับใช้ โดยมีวิธีการคิด ปริมาณทรัพยากรในภาพถ่ายและผลการศึกษาจากแบบสอบถามทั้งหมด 200 ชุด โดยแบ่งเป็นกลุ่ม ประชากรตัวอย่างที่ทำแบบประเมินเป็นสองกลุ่ม ซึ่งประกอบไปด้วยนักท่องเที่ยวนับจำนวน 100 คน และชาวลพบุรีจำนวน 100 คน ซึ่งผลศึกษามีดังต่อไปนี้

4.1 ผลการศึกษาจากกลุ่มประชากรตัวอย่าง

4.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.1.2 ผลการศึกษาความพึงพอใจ (ชื่นชอบและไม่ชื่นชอบ) จากแบบสอบถาม

4.1.3 สรุปผลจากแบบสอบถาม

4.2 ผลการศึกษาจากแนวความคิดการประเมินคุณภาพเชิงทัศน์ของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์

4.2.1 ด้านมุมมองขององค์ประกอบหลัก

4.2.2 ด้านสัดส่วนทรัพยากรทางสายตา

4.2.3 ด้านบริบท

4.2.4 สรุปผลการศึกษาจากแนวความคิดการประเมินคุณภาพเชิงทัศน์ของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์

4.1 ผลการศึกษาจากกลุ่มประชากรตัวอย่าง มหาวิทยาลัย

จากการแจกแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 200 ชุด โดยแบ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวนับจำนวน 100 คน ชาวลพบุรีจำนวน 100 คน ซึ่งการแจกแบบสอบถามทั้งหมดแบ่งเป็นสองรูปแบบ ประกอบไปด้วยแบบสอบถามออนไลน์และการแจกแบบสอบถามในพื้นที่ที่ทำการศึกษา จำนวน ผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละรูปแบบแบ่งเป็นการตอบแบบสอบถามออนไลน์จำนวน 70 % และการตอบแบบสอบถามแบบแจกในพื้นที่จำนวน 30 % เนื่องจากสถานการณ์ช่วงการเก็บข้อมูลนั้นเกิดการระบาดของโควิด 19 ขึ้น ทำให้การแจกแบบสอบถามจึงเน้นผ่านระบบออนไลน์เป็นหลัก ระยะเวลาในการดำเนินการเก็บข้อมูลแบบสอบถามคือระหว่างวันที่ 15 มิถุนายน – 10 กรกฎาคม พ.ศ. 2563

4.1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1) การตอบแบบสอบถามโดยนักท่องเที่ยวนับจำนวน 100 คน

เพศ : การตอบแบบสอบถามแบ่งเป็นสัดส่วน ชาย:หญิง 32% : 68% (ผู้ชาย 32 คนและผู้หญิง 68 คน)

อายุ : ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ 25-40 ปีมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วน 50% และผู้ตอบแบบสอบถามอายุ 41-50 ปีรองลงมา คิดเป็นสัดส่วน 29% ในส่วนของสองลำดับสุดท้ายผู้ตอบแบบสอบถามอายุ 18-25 ปีและ 51-60 ปี คิดเป็นสัดส่วน 10% และ 11% ตามลำดับ

การศึกษาสูงสุด : ผู้ตอบแบบสอบถาม 79% จบระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี จบการศึกษาระดับ ปวส. หรือ ปวช. 13% จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา 5% และจบการศึกษาปริญญาโทและปริญญาเอก 3%

สาขาวิชาชีพ : ผู้ตอบแบบสอบถามมีความหลากหลายทางสาขาวิชาชีพค่อนข้างมาก ซึ่งประกอบไปด้วยพนักงานบริษัท 20% ข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ 18% ค้าขาย และพาณิชย์กรรม 12% การปกครอง 12% สาธารณสุข 9% วิศวกรรมการก่อสร้าง 8% สถาปัตยกรรมและออกแบบสภาพแวดล้อม 7% การจัดการ 6% ธุรกิจการท่องเที่ยวและโรงแรม 5% และลำดับสุดท้ายคือนักเรียน นักศึกษาซึ่งมีสัดส่วน 3%

ภูมิลำเนา : ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อาศัยอยู่ภาคกลางโดยคิดเป็นสัดส่วน 62% อาศัยในภาคอีสาน 19% อาศัยในภาคตะวันออก 11% อาศัยในภาคเหนือ 1% และอาศัยในภาคใต้ 1%

การเดินทางมาลพบุรี : ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ซึ่งมีสัดส่วน 39% เคยเดินทางมาลพบุรี 2-5 ครั้ง ผู้ตอบแบบสอบถาม 38% เคยเดินทางมาลพบุรีมากกว่า 10 ครั้ง ผู้ตอบแบบสอบถาม 15% เคยเดินทางมาลพบุรีเพียง 1 ครั้ง และผู้ตอบแบบสอบถาม 8% เคยเดินทางมาลพบุรี 6-10 ครั้ง

จุดประสงค์ในการเดินทางมาลพบุรี : ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เดินทางมาลพบุรีเพื่อทำงานซึ่งคิดเป็นสัดส่วน 50% มาท่องเที่ยว 27% มาสักการะบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ 21% และมาเยี่ยมญาติ 2%

2) การตอบแบบสอบถามโดยชาวลพบุรี จำนวน 100 คน

เพศ : การตอบแบบสอบถามแบ่งเป็นสัดส่วน ชาย:หญิง 42% : 58% (ผู้ชาย 42 คนและผู้หญิง 58 คน)

อายุ : ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อายุ 25-40 ปีมากที่สุด คิดเป็นสัดส่วน 71% และผู้ตอบแบบสอบถามอายุ 18-25 ปีรองลงมา คิดเป็นสัดส่วน 19% ในส่วนของลำดับสุดท้ายผู้ตอบแบบสอบถามอายุ 41-50 ปีโดยคิดเป็นสัดส่วน 10%

การศึกษาสูงสุด : ผู้ตอบแบบสอบถาม 84% จบระดับการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี และจบการศึกษาระดับ ปวส. หรือ ปวช. 16%

สาขาวิชาชีพ : ผู้ตอบแบบสอบถามมีความหลากหลายทางสาขาวิชาชีพค่อนข้างมากซึ่งประกอบไปด้วยพนักงานบริษัท 67% ข้าราชการและรัฐวิสาหกิจ 17% ค้าขายและพาณิชย์กรรม 11% สาธารณสุข 3% และธุรกิจการท่องเที่ยวและโรงแรม 2%

4.1.2 ผลการศึกษาความพึงพอใจ (ขึ้นชอบและไม่ขึ้นชอบ) จากแบบสอบถาม

ผลการศึกษาจากการตอบแบบสอบถามทั้งหมด ประกอบไปด้วยนักท่องเที่ยวจำนวน 100 ชุดและผู้ตอบแบบสอบถามโดยชาวลพบุรีจำนวน 100 ชุด รวม 200 ชุด จะถูกนำไปประมวลผลความพึงพอใจ โดยเกี่ยวข้องกับการขึ้นชอบ/ไม่ขึ้นชอบภาพ ในแต่ละหัวข้อ ซึ่งประกอบไปด้วยหัวข้อดังนี้

1) ด้านมุมมองของภาพ

- ด้านตำแหน่งขององค์ประกอบหลัก
- ด้านมุมมองขององค์ประกอบหลัก
- ระยะเวลาการมองเห็นขององค์ประกอบหลัก

2) ด้านสัดส่วนทรัพยากรทางสายตา

- สัดส่วนพื้นผิวคาดแย้ง
- สัดส่วนพื้นที่สีเขียว
- สัดส่วนท้องฟ้า

3) ด้านบริบท

- สีของอาคารที่อยู่ร่วมกับบริเวณโบราณสถาน
- การปรับปรุงทัศนียภาพเมือง

ผลจากแบบสอบถามความพึงพอใจ ประกอบไปด้วยความขึ้นชอบและไม่ขึ้นชอบ โดยนำมาคำนวณเป็นเปอร์เซ็นต์และมีผลจากแบบสอบถามดังนี้

1) ด้านมุมมองของภาพ

การประเมินสุนทรียภาพในด้านมุมมองของภาพประกอบไปด้วย

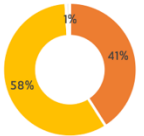
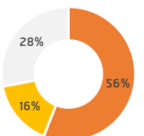
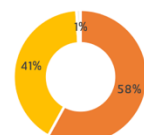
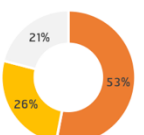
- ด้านตำแหน่งขององค์ประกอบหลัก
- ด้านมุมมองขององค์ประกอบหลัก
- ระยะเวลาการมองเห็นขององค์ประกอบหลัก

การประเมินทั้งสามส่วนจะแบ่งเป็นกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามสองกลุ่มโดยเป็นนักท่องเที่ยว 100 คนและชาวลพบุรี 100 คน ซึ่งมีผลดังนี้

ด้านตำแหน่งขององค์ประกอบหลัก

คำตอบจากแบบสอบถามของกลุ่มประชากรทั้งสองกลุ่มพบว่าภาพ ก. องค์ประกอบหลัก เบี่ยงไปทางใดทางหนึ่งของภาพนั้น มีนักท่องเที่ยวสัดส่วน 41% ชื่นชอบ 58% ไม่ชื่นชอบและ 1% มีความรู้สึกเฉย ๆ ในส่วนของชาวลพบุรีมีสัดส่วนความชื่นชอบอยู่ที่ 56% ไม่ชื่นชอบ 16% และเฉย ๆ 28% และภาพ ข. องค์ประกอบหลักอยู่กึ่งกลางของภาพ มีนักท่องเที่ยว 41% ชื่นชอบ 58% ไม่ชื่นชอบ 1% มีความรู้สึกเฉย ๆ ในส่วนของชาวลพบุรีมีสัดส่วนความชื่นชอบอยู่ที่ 53% ไม่ชื่นชอบ 26% และเฉย ๆ 21%

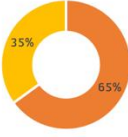
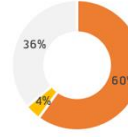
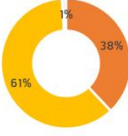
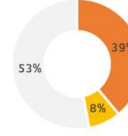
ตารางที่ 11 แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาตำแหน่งขององค์ประกอบหลักและคำตอบจากแบบสอบถาม

หัวข้อ	ภาพถ่ายตัวแทนและแผนภูมิสรุปคำตอบจากแบบสอบถาม
ก. องค์ประกอบหลัก เบี่ยงไปทางใดทางหนึ่งของภาพ	
ข. องค์ประกอบหลัก อยู่กึ่งกลางของภาพ	
คำตอบจากแบบสอบถาม	<div style="display: flex; flex-direction: column; align-items: center;"> <div style="display: flex; justify-content: space-around; width: 100%;"> <div style="text-align: center;"> <p>นักท่องเที่ยว</p> <p>■ ชื่นชอบ ■ ไม่ชื่นชอบ ■ เฉยๆ</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>ชาวลพบุรี</p> <p>■ ชื่นชอบ ■ ไม่ชื่นชอบ ■ เฉยๆ</p> </div> </div> <div style="display: flex; justify-content: space-around; width: 100%; margin-top: 20px;"> <div style="text-align: center;"> <p>นักท่องเที่ยว</p> <p>■ ชื่นชอบ ■ ไม่ชื่นชอบ ■ เฉยๆ</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>ชาวลพบุรี</p> <p>■ ชื่นชอบ ■ ไม่ชื่นชอบ ■ เฉยๆ</p> </div> </div> </div>

ด้านมุมมองขององค์ประกอบหลัก

คำตอบจากแบบสอบถามของกลุ่มประชากรทั้งสองกลุ่มพบว่าภาพ ก. ซึ่งองค์ประกอบหลักเป็นมุมมองด้านหน้านั้น มีนักท่องเที่ยวสัดส่วน 65% ชื่นชอบ 35% ไม่ชื่นชอบ ในส่วนของชาวลพบุรีมีสัดส่วนความชื่นชอบอยู่ที่ 60% ไม่ชื่นชอบ 4% และเฉย ๆ 36% และภาพ ข. มุมมอง 45 องศา มีนักท่องเที่ยว 38% ชื่นชอบ 61% ไม่ชื่นชอบ 1% มีความรู้สึกเฉย ๆ ในส่วนของชาวลพบุรีมีสัดส่วนความชื่นชอบอยู่ที่ 39% ไม่ชื่นชอบ 8% และเฉย ๆ 53%

ตารางที่ 12 แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาตามมุมมองของภาพและผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง

หัวข้อ	ภาพถ่ายตัวแทนและแผนภูมิสรุปคำตอบจากแบบสอบถาม
ก. มุมมองด้านหน้าขององค์ประกอบหลัก	
ข. มุมมอง 45 องศา	
คำตอบจากแบบสอบถาม	<div style="display: flex; flex-direction: column; align-items: center;"> <div style="display: flex; justify-content: space-around; width: 100%;"> <div style="text-align: center;"> <p>นักท่องเที่ยว</p> <p>■ ชื่นชอบ ■ ไม่ชื่นชอบ ■ เฉยๆ</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>ชาวลพบุรี</p> <p>■ ชื่นชอบ ■ ไม่ชื่นชอบ ■ เฉยๆ</p> </div> </div> <div style="display: flex; justify-content: space-around; width: 100%; margin-top: 20px;"> <div style="text-align: center;"> <p>นักท่องเที่ยว</p> <p>■ ชื่นชอบ ■ ไม่ชื่นชอบ ■ เฉยๆ</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>ชาวลพบุรี</p> <p>■ ชื่นชอบ ■ ไม่ชื่นชอบ ■ เฉยๆ</p> </div> </div> </div>

ระยะการมองเห็นขององค์ประกอบหลัก

คำตอบจากแบบสอบถามของกลุ่มประชากรจำนวนทั้งสองกลุ่มพบว่าภาพ ก. มุมมองระยะระยะภาพ 100 เมตรนั้น มีนักท่องเที่ยวมีส่วน 46% ชื่นชอบ 27% ไม่ชื่นชอบ เฉย ๆ 27% ในส่วนของชาวลพบุรีมีส่วนความชื่นชอบอยู่ที่ 1% ไม่ชื่นชอบ 15% และเฉย ๆ 84% และภาพ ข. มุมมองระยะภาพ 50 เมตร มีนักท่องเที่ยว 31% ชื่นชอบ 32% ไม่ชื่นชอบ 37% มีความรู้สึกเฉย ๆ ในส่วนของชาวลพบุรีมีส่วนความชื่นชอบอยู่ที่ 10% ไม่ชื่นชอบ 7% และเฉย ๆ 83% ลำดับสุดท้าย ภาพ ค. มีนักท่องเที่ยว 32% ชื่นชอบ 35% ไม่ชื่นชอบ 33% เฉย ๆ ส่วนชาวลพบุรีชื่นชอบ 75% เฉย ๆ 25% (ไม่มีผู้ตอบไม่ชื่นชอบ)

ตารางที่ 13 ตารางแสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาตามระยะของภาพและผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง

หัวข้อ	ภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาและแผนภูมิสรุปคำตอบจากแบบสอบถาม
ก. มุมมองระยะระยะภาพ 100 เมตร	
ข. มุมมองระยะระยะภาพ 50 เมตร	
ค. มุมมองระยะภาพ 25 เมตร	
คำตอบจากแบบสอบถาม	<div style="display: flex; flex-direction: column; align-items: center;"> <div style="display: flex; justify-content: space-around; width: 100%;"> <div style="text-align: center;"> <p>นักท่องเที่ยว</p> <p>ก.</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>ชาวลพบุรี</p> </div> </div> <div style="display: flex; justify-content: space-around; width: 100%; margin-top: 10px;"> <div style="text-align: center;"> <p>นักท่องเที่ยว</p> <p>ข.</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>ชาวลพบุรี</p> </div> </div> <div style="display: flex; justify-content: space-around; width: 100%; margin-top: 10px;"> <div style="text-align: center;"> <p>นักท่องเที่ยว</p> <p>ค.</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>ชาวลพบุรี</p> </div> </div> </div>

2) ด้านสัดส่วนทรัพยากรทางสายตา

การประเมินสุนทรียภาพในด้านสัดส่วนทรัพยากรทางสายตาจะประกอบไปด้วย

- สัดส่วนพื้นผิวคาดแข็ง
- สัดส่วนพื้นที่สีเขียว
- สัดส่วนท้องฟ้า

ซึ่งการประเมินทั้งสามส่วนจะแบ่งเป็นกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามสองกลุ่มโดยเป็นนักท่องเที่ยว 100 คนและชาวลพบุรี 100 คน มีผลดังต่อไปนี้

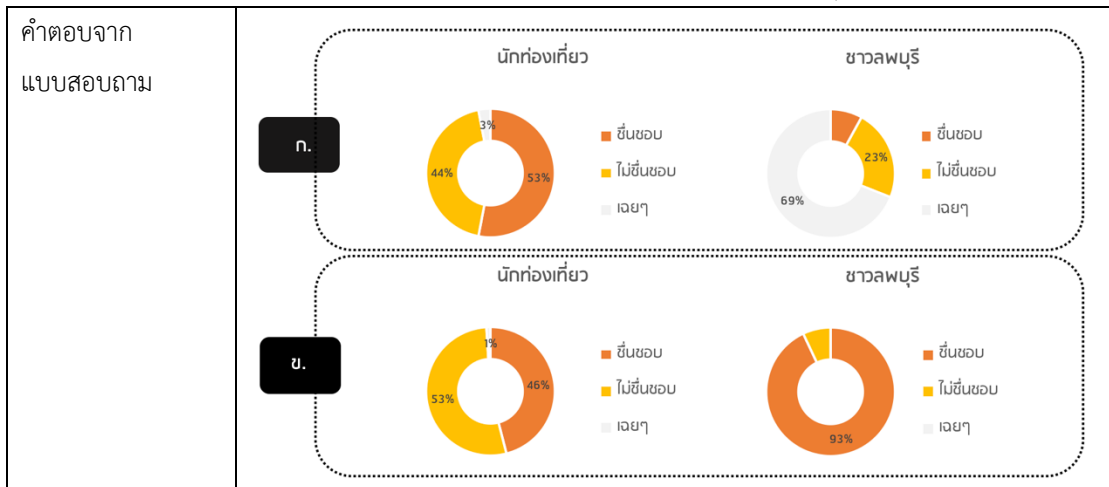
สัดส่วนพื้นผิวคาดแข็ง ของผนังอาคาร

คำตอบจากแบบสอบถามของกลุ่มประชากรจำนวนทั้งสองกลุ่มพบว่าภาพ ก. ทัศนียภาพเดิมนั้น มีนักท่องเที่ยวสัดส่วน 44% ชื่นชอบ 53% ไม่ชื่นชอบ 3% เฉย ๆ ในส่วนของชาวลพบุรีมีสัดส่วนความชื่นชอบอยู่ที่ 8% ไม่ชื่นชอบ 23% และเฉย ๆ 69% และภาพ ข. ทัศนียภาพที่มีการปรับปรุงในส่วนพื้นผิวคาดแข็งให้น้อยลงมีนักท่องเที่ยว 46% ชื่นชอบ 53% ไม่ชื่นชอบ 1% มีความรู้สึกเฉย ๆ ในส่วนของชาวลพบุรีมีสัดส่วนความชื่นชอบอยู่ที่ 93% ไม่ชื่นชอบ 7%

ตารางที่ 14 แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสัดส่วนพื้นผิวคาดแข็งและผลการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง

หัวข้อ	ภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาและแผนภูมิสรุปคำตอบจากแบบสอบถาม
ก. ทัศนียภาพเดิม	
ข. ทัศนียภาพที่มีการปรับปรุงในส่วนอาคารให้เห็นพื้นผิวคาดแข็งของผนังให้น้อยลง	

ตารางที่ 15 (ต่อ) แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสัดส่วนพื้นที่ผิวลาดแข็งและผลการศึกษากลุ่มตัวอย่าง

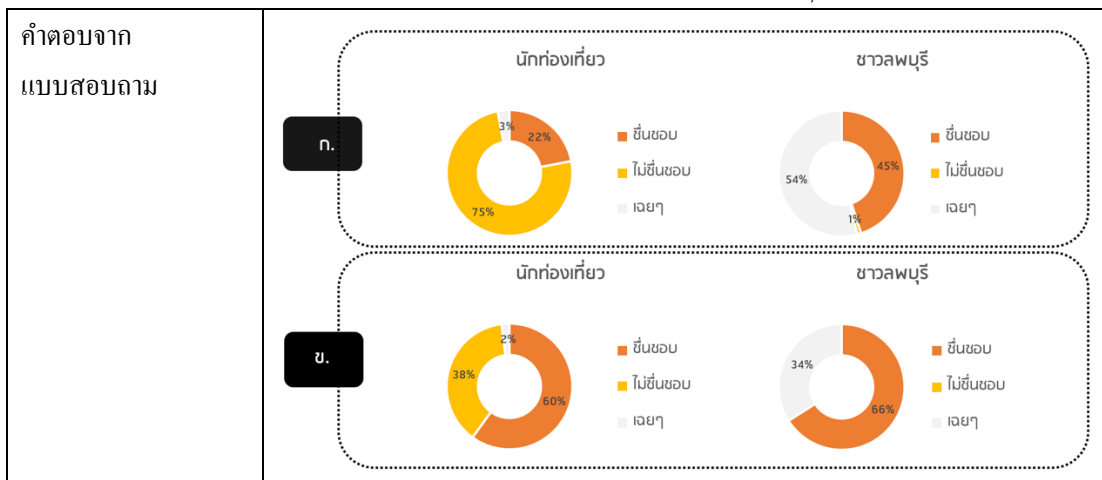
สัดส่วนพื้นที่สีเขียว

คำตอบจากแบบสอบถามของกลุ่มประชากรจำนวนทั้ง 2 กลุ่มพบว่าภาพ ก. ทัดนียภาพเดิมนั้น มีนักท่องเที่ยวสัดส่วน 22% ชื่นชอบ 75% ไม่ชื่นชอบ 3% เฉย ๆ ในส่วนของชาวลพบุรีมีสัดส่วนความชื่นชอบอยู่ที่ 45% ไม่ชื่นชอบ 1% และเฉย ๆ 54% และภาพ ข. ทัดนียภาพที่มีการปรับปรุงให้มีพื้นที่สีเขียวเพิ่มมากขึ้น มีนักท่องเที่ยว 60% ชื่นชอบ 38% ไม่ชื่นชอบ 2% มีความรู้สึกเฉย ๆ ในส่วนของชาวลพบุรีมีสัดส่วนความชื่นชอบอยู่ที่ 66% ไม่ชื่นชอบ 34%

ตารางที่ 16 แสดงภาพถ่ายตัวแทนด้านสัดส่วนพื้นที่สีเขียวและผลการศึกษากลุ่มตัวอย่าง

หัวข้อ	ภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาและแผนภูมิสรุปคำตอบจากแบบสอบถาม
ก. ทัดนียภาพเดิม	
ข. ทัดนียภาพที่มีการปรับปรุงในส่วนพื้นที่สีเขียวให้มากขึ้น	

ตารางที่ 17 (ต่อ) แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสัดส่วนพื้นที่สีเขียวและผลการศึกษากลุ่มตัวอย่าง

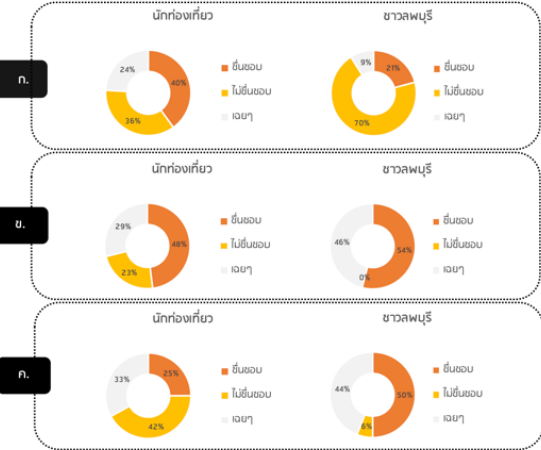
สัดส่วนท้องฟ้า

คำตอบจากแบบสอบถามของกลุ่มประชากรจำนวนทั้ง 2 กลุ่มพบว่าภาพ ก. สัดส่วนท้องฟ้าร้อยละ 20 นั้น มีนักท่องเที่ยวสัดส่วน 40% ซึ่งชอบ 36% ไม่ชอบ 24% และเฉย ๆ 24% ในส่วนของชาวลพบุรีมีสัดส่วนความชื่นชอบอยู่ที่ 21% ไม่ชอบ 70% และเฉย ๆ 9% และภาพ ข. สัดส่วนท้องฟ้าร้อยละ 60 มีนักท่องเที่ยว 48% ซึ่งชอบ 23% ไม่ชอบ 29% มีความรู้สึกเฉย ๆ ในส่วนของชาวลพบุรีมีสัดส่วนความชื่นชอบอยู่ที่ 54% เฉย ๆ 46% ลำดับสุดท้าย ค. สัดส่วนท้องฟ้าร้อยละ 90 มีนักท่องเที่ยว 25% ซึ่งชอบ 42% ไม่ชอบ 33% เฉย ๆ ส่วนชาวลพบุรีชื่นชอบ 50% ไม่ชอบ 6% เฉย ๆ 44%

ตารางที่ 18 แสดงภาพถ่ายตัวแทนด้านสัดส่วนท้องฟ้าและผลการศึกษากลุ่มตัวอย่าง

หัวข้อ	ภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาและแผนภูมิสรุปคำตอบจากแบบสอบถาม
ก. สัดส่วนท้องฟ้าร้อยละ 20	
ข. สัดส่วนท้องฟ้าร้อยละ 60	

ตารางที่ 19 (ต่อ) แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสัดส่วนท้องฟ้าและผลการศึกษจากกลุ่มตัวอย่าง

ค. สัดส่วนท้องฟ้าร้อยละ 70													
คำตอบจาก แบบสอบถาม	 <table border="1"> <caption>ผลการสำรวจความคิดเห็น</caption> <thead> <tr> <th>กลุ่มตัวอย่าง</th> <th>ก.</th> <th>ข.</th> <th>ค.</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>นักท่องเที่ยว</td> <td>ชื่นชอบ 24%, ไม่ชื่นชอบ 45%, เฉยๆ 31%</td> <td>ชื่นชอบ 29%, ไม่ชื่นชอบ 44%, เฉยๆ 27%</td> <td>ชื่นชอบ 33%, ไม่ชื่นชอบ 42%, เฉยๆ 25%</td> </tr> <tr> <td>ชาวลพบุรี</td> <td>ชื่นชอบ 9%, ไม่ชื่นชอบ 70%, เฉยๆ 21%</td> <td>ชื่นชอบ 46%, ไม่ชื่นชอบ 34%, เฉยๆ 20%</td> <td>ชื่นชอบ 44%, ไม่ชื่นชอบ 38%, เฉยๆ 18%</td> </tr> </tbody> </table>	กลุ่มตัวอย่าง	ก.	ข.	ค.	นักท่องเที่ยว	ชื่นชอบ 24%, ไม่ชื่นชอบ 45%, เฉยๆ 31%	ชื่นชอบ 29%, ไม่ชื่นชอบ 44%, เฉยๆ 27%	ชื่นชอบ 33%, ไม่ชื่นชอบ 42%, เฉยๆ 25%	ชาวลพบุรี	ชื่นชอบ 9%, ไม่ชื่นชอบ 70%, เฉยๆ 21%	ชื่นชอบ 46%, ไม่ชื่นชอบ 34%, เฉยๆ 20%	ชื่นชอบ 44%, ไม่ชื่นชอบ 38%, เฉยๆ 18%
กลุ่มตัวอย่าง	ก.	ข.	ค.										
นักท่องเที่ยว	ชื่นชอบ 24%, ไม่ชื่นชอบ 45%, เฉยๆ 31%	ชื่นชอบ 29%, ไม่ชื่นชอบ 44%, เฉยๆ 27%	ชื่นชอบ 33%, ไม่ชื่นชอบ 42%, เฉยๆ 25%										
ชาวลพบุรี	ชื่นชอบ 9%, ไม่ชื่นชอบ 70%, เฉยๆ 21%	ชื่นชอบ 46%, ไม่ชื่นชอบ 34%, เฉยๆ 20%	ชื่นชอบ 44%, ไม่ชื่นชอบ 38%, เฉยๆ 18%										

3) ด้านบริบท

การประเมินสุนทรียภาพในด้านบริบทจะประกอบไปด้วย

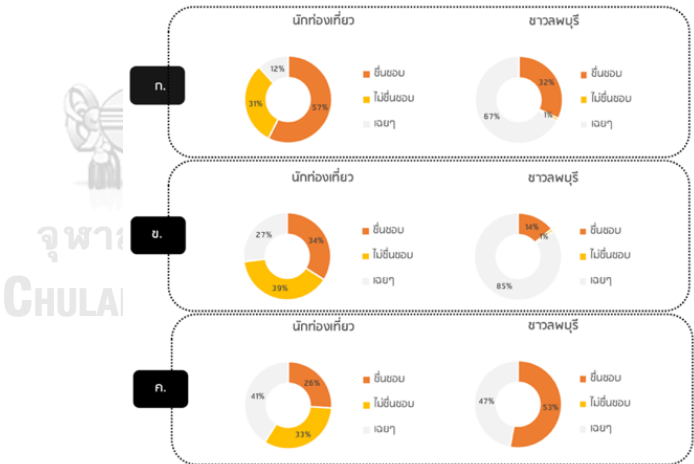
- สีของอาคารที่อยู่ร่วมกับบริเวณโบราณสถาน
- การปรับปรุงทัศนียภาพเมือง

ซึ่งการประเมินทั้ง 2 ส่วนจะแบ่งเป็นกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม 2 กลุ่มโดยเป็นนักท่องเที่ยว 100 คนและชาวลพบุรี 100 คน ซึ่งมีผลดังนี้

สีของอาคารที่อยู่ร่วมกับบริเวณโบราณสถาน

คำตอบจากแบบสอบถามของกลุ่มประชากรจำนวนทั้ง 2 กลุ่มพบว่าภาพ ก. ทัศนียภาพเดิม มีนักท่องเที่ยวสัดส่วน 57% ชื่นชอบ 31% ไม่ชื่นชอบ เฉย ๆ 12% ในส่วนของชาวลพบุรีมีสัดส่วนความชื่นชอบอยู่ที่ 32% ไม่ชื่นชอบ 1% และเฉย ๆ 67% และข. ทัศนียภาพแสดงถึงความกลมกลืน มีนักท่องเที่ยว 34% ชื่นชอบ 39% ไม่ชื่นชอบ 27% มีความรู้สึกเฉย ๆ ในส่วนของชาวลพบุรีมีสัดส่วนความชื่นชอบอยู่ที่ 14% ชื่นชอบ 1% เฉย ๆ 85% ลำดับสุดท้ายภาพ ค. ทัศนียภาพใช้สีเคียงกัน มีนักท่องเที่ยว 26% ชื่นชอบ 33% ไม่ชื่นชอบ 41% เฉย ๆ ส่วนชาวลพบุรีชื่นชอบ 53% ไม่ชื่นชอบ 47%

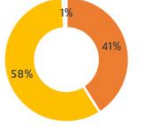
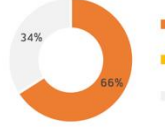
ตารางที่ 20 ตารางแสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาในด้านลิโนบริบทผลการศึกษากลุ่มตัวอย่าง

หัวข้อ	ภาพถ่ายตัวแทนและแผนภูมิสรุปคำตอบจากแบบสอบถาม													
ก. ทัดนียภาพเดิม														
ข. ทัดนียภาพที่ปรับปรุงสีอาคารให้มีกลมกลืน														
ค. ทัดนียภาพปรับปรุงสีอาคารให้มีสีเคียงกัน														
คำตอบจากแบบสอบถาม	 <p>สรุปข้อมูลจากแผนภูมิ:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>ตัวเลือก</th> <th>นักเรียน</th> <th>บุคลากร</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ก. (สีเดิม)</td> <td>12%</td> <td>12%</td> </tr> <tr> <td>ข. (สีกลมกลืน)</td> <td>31%</td> <td>67%</td> </tr> <tr> <td>ค. (สีเคียงกัน)</td> <td>57%</td> <td>11%</td> </tr> </tbody> </table>		ตัวเลือก	นักเรียน	บุคลากร	ก. (สีเดิม)	12%	12%	ข. (สีกลมกลืน)	31%	67%	ค. (สีเคียงกัน)	57%	11%
ตัวเลือก	นักเรียน	บุคลากร												
ก. (สีเดิม)	12%	12%												
ข. (สีกลมกลืน)	31%	67%												
ค. (สีเคียงกัน)	57%	11%												

การปรับปรุงทัศนียภาพเมือง

คำตอบจากแบบสอบถามของกลุ่มประชากรจำนวนทั้ง 2 กลุ่มพบว่าภาพ ก. ทัศนียภาพเดิมนั้น มีนักท่องเที่ยวสัดส่วน 58% ชื่นชอบ 32% ไม่ชื่นชอบ 10% เฉย ๆ ในส่วนของชาวลพบุรีมีสัดส่วนความชื่นชอบอยู่ที่ 40% ไม่ชื่นชอบ 13% และเฉย ๆ 47% และภาพ ข. ทัศนียภาพแสดงถึงความกลมกลืน มีนักท่องเที่ยว 41% ชื่นชอบ 58% ไม่ชื่นชอบ 1% มีความรู้สึกเฉย ๆ ในส่วนของชาวลพบุรีมีสัดส่วนความชื่นชอบอยู่ที่ 66% ไม่ชื่นชอบ 34%

ตารางที่ 21 แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสถาปัตยกรรมและผลการศึกษากลุ่มตัวอย่าง

หัวข้อ	ภาพถ่ายตัวแทนและแผนภูมิสรุปคำตอบจากแบบสอบถาม
ก. ทัศนียภาพเดิม	
ข. ทัศนียภาพแสดงถึงความกลมกลืน	
คำตอบจากแบบสอบถาม	<div style="display: flex; flex-wrap: wrap;"> <div style="width: 50%; border: 1px dashed gray; padding: 5px;"> <p style="text-align: center;">นักท่องเที่ยว</p> <p style="text-align: center;">ก.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ชื่นชอบ ■ ไม่ชื่นชอบ ■ เฉยๆ </div> <div style="width: 50%; border: 1px dashed gray; padding: 5px;"> <p style="text-align: center;">ชาวลพบุรี</p> <p style="text-align: center;">ก.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ชื่นชอบ ■ ไม่ชื่นชอบ ■ เฉยๆ </div> </div> <div style="display: flex; flex-wrap: wrap;"> <div style="width: 50%; border: 1px dashed gray; padding: 5px;"> <p style="text-align: center;">นักท่องเที่ยว</p> <p style="text-align: center;">ข.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ชื่นชอบ ■ ไม่ชื่นชอบ ■ เฉยๆ </div> <div style="width: 50%; border: 1px dashed gray; padding: 5px;"> <p style="text-align: center;">ชาวลพบุรี</p> <p style="text-align: center;">ข.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ชื่นชอบ ■ ไม่ชื่นชอบ ■ เฉยๆ </div> </div>

4.1.3 สรุปผลจากแบบสอบถาม

ผลจากแบบสอบถามกลุ่มนักท่องเที่ยวและชาวลพบุรี รวมทั้งสิ้น 200 คน มีความพึงพอใจในด้านสุนทรียภาพของเมืองเก่าลพบุรีที่เหมือนกันและแตกต่างกันในบางประเด็น อันเนื่องมาจากประสบการณ์ การรับรู้ส่วนบุคคล ทักษะคิด ค่านิยม และความรสนิยมความชื่นชอบที่แตกต่างกัน โดยผลการประเมินจากแบบสอบถามมีผลดังนี้

1) ผลการประเมินจากแบบสอบถามในด้านมุมมองของภาพ

คำตอบจากแบบสอบถามของกลุ่มประชากรทั้งสองกลุ่มพบว่าความพึงพอใจในส่วนที่มีความชื่นชอบภาพด้านตำแหน่งองค์ประกอบหลักและมุมมองขององค์ประกอบหลัก เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งภาพที่เกิดความชื่นชอบมีลักษณะภาพที่สมดุลกัน ส่วนในด้านระยะของภาพ ประชากรทั้งสองกลุ่มให้ความคิดเห็นที่แตกต่างกัน โดยนักท่องเที่ยวมีความชื่นชอบภาพระยะไกล (100 เมตร) ส่วนชาวลพบุรีมีความชื่นชอบภาพในระยะใกล้ (25 เมตร) มากกว่า

2) ผลการประเมินจากแบบสอบถามในด้านสัดส่วนทรัพยากรทางสายตา

คำตอบจากแบบสอบถามของกลุ่มประชากรทั้งสองกลุ่มพบว่าความพึงพอใจในส่วนที่มีความชื่นชอบภาพมีความเหมือนและแตกต่างกันในบางประเด็น โดยนักท่องเที่ยวมีความชื่นชอบทัศนียภาพเดิมและทัศนียภาพที่มีการปรับปรุงพื้นผิวดาดแข็งของผนังอาคารให้น้อยลงในสัดส่วนที่เท่าๆกัน แต่ชาวลพบุรีให้ความชื่นชอบทัศนียภาพที่มีการปรับปรุงเป็นอย่างมาก ในประเด็นสัดส่วนพื้นที่สีเขียวและสัดส่วนท้องฟ้า ทั้งสองกลุ่มมีระดับความพึงพอใจไปในทิศทางเดียวกันคือชื่นชอบภาพที่มีการปรับปรุงในส่วนพื้นที่สีเขียวให้มากขึ้นและภาพที่มีสัดส่วนท้องฟ้าร้อยละ 60

3) ผลการประเมินจากแบบสอบถามในด้านบริบท

คำตอบจากแบบสอบถามของกลุ่มประชากรทั้งสองกลุ่มพบว่า ความพึงพอใจในส่วนที่มีความชื่นชอบภาพมีความแตกต่างกันในประเด็นด้านสีของบริบท กลุ่มนักท่องเที่ยวมีความชื่นชอบบริบทเดิมโดยสีของอาคารมีความรุนแรงและขัดแย้งกับโบราณสถาน ในส่วนของชาวลพบุรีมีความชื่นชอบบริบทสีของอาคารที่มีกลมกลืนไม่ขัดแย้งกับโบราณสถานมากกว่า และในประเด็นด้านสถาปัตยกรรม นักท่องเที่ยวมีความชื่นชอบทัศนียภาพเดิมและทัศนียภาพที่มีการปรับปรุงหน้าตาอาคารในสัดส่วนที่เท่าๆกัน แต่ในส่วนของชาวลพบุรีมีระดับความพึงพอใจในสภาพที่ปรับปรุง โดยชื่นชอบภาพที่มีการปรับปรุงหน้าตาอาคารเท่านั้น

ผลจากการประเมินโดยกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม สรุปได้ว่าได้ว่าชาวลพบุรีมีความชื่นชอบภูมิทัศน์ที่มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงมากกว่านักท่องเที่ยว เนื่องจากชาวลพบุรีมีความคิดเห็นว่ ทัศนียภาพที่มีการปรับปรุงจะส่งผลดีต่อเมือง รวมทั้งสุนทรียภาพที่เพิ่มมากขึ้น ส่วนนักท่องเที่ยวมีความ

คิดเห็นว่าทัศนียภาพเดิมไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสุนทรียภาพมากนัก โดยให้ความเห็นว่าภูมิทัศน์ลพบุรีในปัจจุบันมีความสวยงามทั้งในส่วนของโบราณสถานและในส่วนของย่านพาณิชย์กรรม ซึ่งเป็นการอยู่ร่วมกันทำให้เกิดเอกลักษณ์ของภูมิทัศน์ได้ เนื่องจากเห็นการผสมผสานระหว่างเมืองเก่ากับเมืองใหม่ และทำให้เกิดความงามขึ้นในขณะที่เมืองมีการเจริญเติบโต

4.2 ผลการศึกษาจากแนวความคิดการประเมินคุณภาพเชิงทัศน์ของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์

ผลการศึกษาจากแนวความคิดการประเมินคุณภาพเชิงทัศน์ของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์ เป็นการนำภาพถ่ายตัวแทนมาประเมินโดยการวัดปริมาณตัวแปรซึ่งเป็นทรัพยากรทางสายตาภายในภาพ เพื่อนำสัดส่วนตัวแปรไปใช้ในการเปรียบเทียบการประเมินร่วมกับการตอบแบบสอบถามและหาคำตอบในด้านสุนทรียภาพ ว่าปริมาณของตัวแปรใดที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพเชิงทัศน์หรือมีความงาม โดยมีผลการประเมินดังนี้

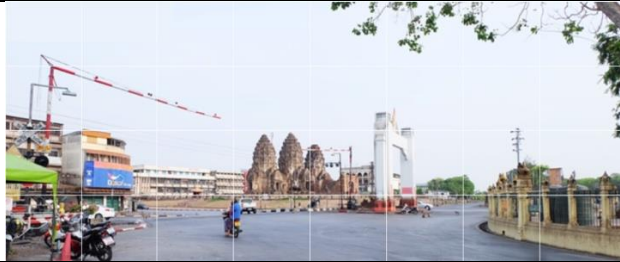

4.2.1. ด้านมุมมองขององค์ประกอบหลัก

ภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านมุมมองของภาพประกอบไปด้วย ภาพถ่ายด้านตำแหน่งของภาพสองภาพ ภาพถ่ายตัวแทนด้านมุมมองของภาพสองภาพ และภาพถ่ายตัวแทนด้านระยะของภาพสามภาพ รวมทั้งหมดเจ็ดภาพ ซึ่งการวัดปริมาณสัดส่วนตัวแปรตัวแปรนี้มีผลดังนี้

ตารางที่ 22 แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านมุมมองของภาพและสัดส่วนทรัพยากรทางสายตา

1.1 ตัวแทนภาพถ่ายด้านตำแหน่งของภาพ	
ก. องค์ประกอบหลักเบี่ยงไปทางใดทางหนึ่งของภาพ	สัดส่วนทรัพยากรทางสายตา
	ท้องฟ้า 56 % พืชพรรณ 12.8 % สิ่งก่อสร้าง 18.8 % โบราณสถาน 12.4 %
ข. องค์ประกอบหลักอยู่กึ่งกลางของภาพ	
	ท้องฟ้า 54.4 % พืชพรรณ 12 % สิ่งก่อสร้าง 21.2 % โบราณสถาน 12.4 %

ตารางที่ 23 (ต่อ)แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านมุมมองของภาพและสัดส่วนทรัพยากรทางสายตา

1.2 ตัวแทนภาพถ่ายด้านมุมมองของภาพ	
ก. มุมมองด้านหน้า	สัดส่วนทรัพยากรทางสายตา
	ท้องฟ้า 54.4 % พืชพรรณ 12 % สิ่งก่อสร้าง 21.2 % โบราณสถาน 12.4 %
ข. มุมมอง 45 องศา	
	ท้องฟ้า 31.6% พืชพรรณ 30.4 % สิ่งก่อสร้าง 17.6 % โบราณสถาน 20.8 %
1.3 ตัวแทนภาพถ่ายด้านระยะของภาพ	
ก. มุมมองระยะระยะภาพ 100 เมตร	สัดส่วนทรัพยากรทางสายตา
	ท้องฟ้า 56 % พืชพรรณ 3 % สิ่งก่อสร้าง 36.2 % โบราณสถาน 4.8 %
ข. มุมมองระยะระยะภาพ 50 เมตร	สัดส่วนทรัพยากรทางสายตา
	ท้องฟ้า 34 % พืชพรรณ 9.5 % สิ่งก่อสร้าง 33 % โบราณสถาน 23.5 %
ค. มุมมองระยะภาพ 25 เมตร	สัดส่วนทรัพยากรทางสายตา
	ท้องฟ้า 39.2 % พืชพรรณ 25.6 % สิ่งก่อสร้าง 14.4 % โบราณสถาน 20.8 %

จากการวัดปริมาณตัวแปรของภาพถ่ายตัวแทนด้านมุมมองของภาพ จะเห็นได้ว่าตัวแปรทั้งสี่ประกอบไปด้วยท้องฟ้า พืชพรรณ สิ่งก่อสร้าง และโบราณสถาน มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน เนื่องจากเป็นภาพถ่ายบริเวณพื้นที่ที่เหมือนกัน แต่มีความแตกต่างกันในเรื่องของตำแหน่ง มุมมองและระยะถ่ายภาพ

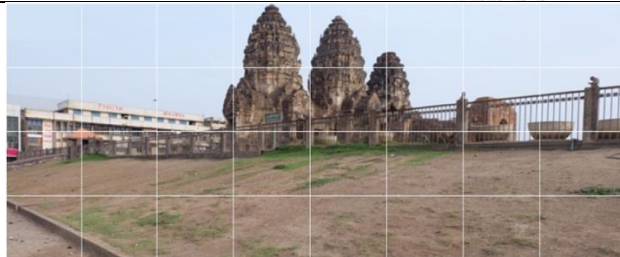

4.2.2. ด้านสัดส่วนทรัพยากรทางสายตา

ภาพถ่ายตัวแทนด้านสัดส่วนทรัพยากรทางสายตาประกอบไปด้วย ภาพถ่ายด้านสัดส่วนพื้นผิวดาดแข็งของผนังอาคารสองภาพ ภาพถ่ายด้านสัดส่วนพื้นที่สีเขียวสองภาพ และด้านสัดส่วนท้องฟ้าสามภาพ รวมทั้งหมดเจ็ดภาพ ซึ่งการวัดปริมาณสัดส่วนตัวแปรตัวแปรนี้มีผลดังนี้

ตารางที่ 24 ตารางแสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสัดส่วนทรัพยากรทางสายตาและสัดส่วนทรัพยากรทางสายตา

2.1 ตัวแทนภาพถ่ายด้านสัดส่วนอาคาร	
ก. ทิศนียภาพเดิม	สัดส่วนทรัพยากรทางสายตา
	ท้องฟ้า 19.2 % พืชพรรณ 11.5 % สิ่งก่อสร้าง 61.3 % โบราณสถาน 8 %
ข. ทิศนียภาพที่มีการปรับปรุงในส่วนอาคารให้มัน้อยลง	
	ท้องฟ้า 33.6 % พืชพรรณ 11.5 % สิ่งก่อสร้าง 46.9 % โบราณสถาน 8 %
2.2 ตัวแทนภาพถ่ายด้านสัดส่วนพื้นที่สีเขียว	
ก. ทิศนียภาพเดิม	สัดส่วนทรัพยากรทางสายตา
	ท้องฟ้า 35 % พืชพรรณ 13.5 % สิ่งก่อสร้าง 51.5 % โบราณสถาน 0 %

ตารางที่ 21 (ต่อ) ตารางแสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสัดส่วนทรัพยากรทางสายตาและสัดส่วนทรัพยากรทางสายตา

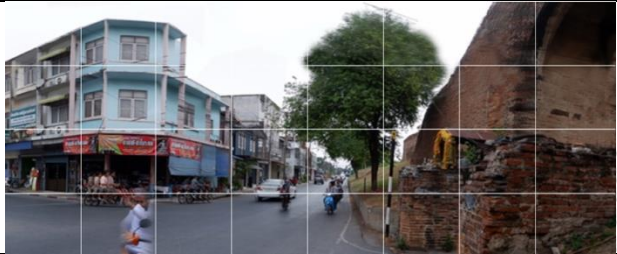
2.2 ตัวแทนภาพถ่ายด้านสัดส่วนพื้นที่สีเขียว	
ข. ทศนิยมภาพที่มีการปรับปรุงให้มีพื้นที่สีเขียวเพิ่มมากขึ้น	
	ท้องฟ้า 34 % พืชพรรณ 25.6 % สิ่งก่อสร้าง 40.4 % โบราณสถาน 0 %
2.3 ตัวแทนภาพถ่ายด้านสัดส่วนท้องฟ้า	
ก. สัดส่วนท้องฟ้าร้อยละ 30	สัดส่วนทรัพยากรทางสายตา
	ท้องฟ้า 30.4 % พืชพรรณ 34.4 % สิ่งก่อสร้าง 14.4 % โบราณสถาน 20.8 %
ข. สัดส่วนท้องฟ้าร้อยละ 60	
	ท้องฟ้า 54.5 % พืชพรรณ 10.3 % สิ่งก่อสร้าง 14.4 % โบราณสถาน 20.8 %
ค. สัดส่วนท้องฟ้าร้อยละ 70	
	ท้องฟ้า 64.6 % พืชพรรณ 1 % สิ่งก่อสร้าง 14.4 % โบราณสถาน 20.8 %

จากการวัดปริมาณตัวแปรของภาพถ่ายตัวแทนด้านสัดส่วนทรัพยากรทางสายตา จะเห็นได้ว่า ตัวแปรทั้งสี่ ประกอบไปด้วยท้องฟ้า พืชพรรณ สิ่งก่อสร้าง และโบราณสถาน มีสัดส่วนที่แตกต่างกัน อันเนื่องมาจากมีภาพตัวแทนทัศนียภาพเดิมและภาพที่นำไปปรับแต่งภาพเชิงซ้อนโดยใช้เครื่องมือโฟโตชอป(photoshop) ให้ภาพเกิดการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากมีจุดประสงค์ในการหาสุนทรียภาพที่สอดคล้องกับปริมาณตัวแปร จึงต้องทำให้ตัวแทนภาพถ่ายด้านสัดส่วนทรัพยากรทางสายตามีปริมาณที่ต่างกัน

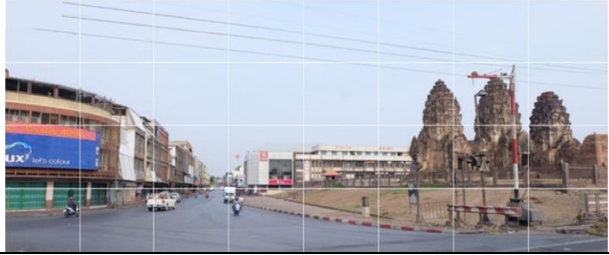

4.2.3. ด้านบริบท

ภาพถ่ายตัวแทนบริบทประกอบไปด้วย ภาพถ่ายตัวแทนด้านสีของอาคารและโบราณสถาน สามภาพและตัวแทนภาพถ่ายด้านทัศนียภาพสองภาพ รวมทั้งหมดห้าภาพ ซึ่งการวัดปริมาณสัดส่วน ตัวแปรมีผลดังนี้

ตารางที่ 25 ตารางแสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านบริบทและสัดส่วนทรัพยากรทางสายตา

3.1 ตัวแทนภาพถ่ายด้านสีของอาคารและโบราณสถาน	
ก. ทัศนียภาพเดิม	สัดส่วนทรัพยากรทางสายตา
	ท้องฟ้า 15.5 % พืชพรรณ 10.3 % สิ่งก่อสร้าง 40.6 % โบราณสถาน 33.6 %
ข. ทัศนียภาพแสดงถึงความกลมกลืน	สัดส่วนทรัพยากรทางสายตา
	ท้องฟ้า 15.5 % พืชพรรณ 10.3 % สิ่งก่อสร้าง 40.6 % โบราณสถาน 33.6 %
ค. ทัศนียภาพใช้สีเคียงกัน	สัดส่วนทรัพยากรทางสายตา
	ท้องฟ้า 15.5 % พืชพรรณ 10.3 % สิ่งก่อสร้าง 40.6 % โบราณสถาน 33.6 %

ตารางที่ 26 (ต่อ) ตารางแสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านบริบทและสัดส่วนทรัพยากรทางสายตา

3.2 ตัวแทนภาพถ่ายด้านทัศนียภาพ	
ก. ทัศนียภาพเดิม	สัดส่วนทรัพยากรทางสายตา
	ท้องฟ้า 48 % พืชพรรณ 7 % สิ่งก่อสร้าง 32.2 % โบราณสถาน 12.8 %
ข. ทัศนียภาพที่มีการปรับปรุง	สัดส่วนทรัพยากรทางสายตา
	ท้องฟ้า 48 % พืชพรรณ 7 % สิ่งก่อสร้าง 32.2 % โบราณสถาน 12.8 %

จากการวัดปริมาณตัวแปรของภาพถ่ายตัวแทนด้านบริบท จะเห็นได้ว่าตัวแปรทั้งสิ้น ประกอบไปด้วยท้องฟ้า พืชพรรณ สิ่งก่อสร้าง และโบราณสถาน มีสัดส่วนที่เท่ากัน เนื่องจากเป็นภาพถ่ายตัวแทนทางสายตามุมมองเดียวกันและบริเวณเดียวกัน แต่ปัจจัยที่ต่างกันออกไปคือในเรื่องของสีและหน้าตาอาคารที่ปรับแต่งเป็นภาพเชิงซ้อน ทำให้ภาพเกิดการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากมีจุดประสงค์ในการหาสุนทรียภาพที่สอดคล้องกับสีและรูปแบบของหน้าตาอาคาร แต่ทำให้สัดส่วนตัวแปรของภาพถ่ายมีปริมาณเท่ากัน

4.2.4 สรุปผลการศึกษาจากแนวความคิดการประเมินคุณภาพเชิงทัศนของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลี

ผลจากการประเมินสัดส่วนทรัพยากรทางสายตาอันประกอบไปด้วย สัดส่วนท้องฟ้า พืชพรรณ สิ่งก่อสร้าง และโบราณสถาน กับภาพถ่ายตัวแทนทั้งสามประเด็นทั้งหมด 19 ภาพ มีผลการประเมินดังนี้

- 1) ผลการประเมินสัดส่วนทรัพยากรทางสายตากับภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาในด้านมุมมองของภาพ

ภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านมุมมองของภาพมีสัดส่วนทรัพยากรที่มีปริมาณใกล้เคียงกันเนื่องจากเป็นสถานที่เดียวกัน เพียงแต่มีตำแหน่ง มุมมองและระยะที่แตกต่างเล็กน้อย จึงเป็นทำให้สัดส่วนทรัพยากรมีลักษณะใกล้เคียงกัน

- 2) ผลการประเมินสัดส่วนทรัพยากรทางสายตากับภาพถ่ายตัวแทนในด้านสัดส่วนทรัพยากรอันประกอบไปด้วยพื้นผิวดาดแข็งของผนังอาคาร พื้นทึบสีเขียว และท้องฟ้า

ภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาในด้านสัดส่วนทรัพยากรของภาพ มีปริมาณสัดส่วนที่แตกต่างกัน เนื่องจากมีการใช้เครื่องมือในการปรับแต่งภาพ ทำทศนิยมมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เป็นผลทำให้ทรัพยากรภายในภาพเพิ่มหรือหรือลดลง ดังนั้นจึงเป็นผลทำให้มีสัดส่วนทรัพยากรทางสายตาที่แตกต่างกัน

- 3) ผลการประเมินสัดส่วนทรัพยากรทางสายตาด้วยภาพถ่ายตัวแทนทางสายตา

บริบท

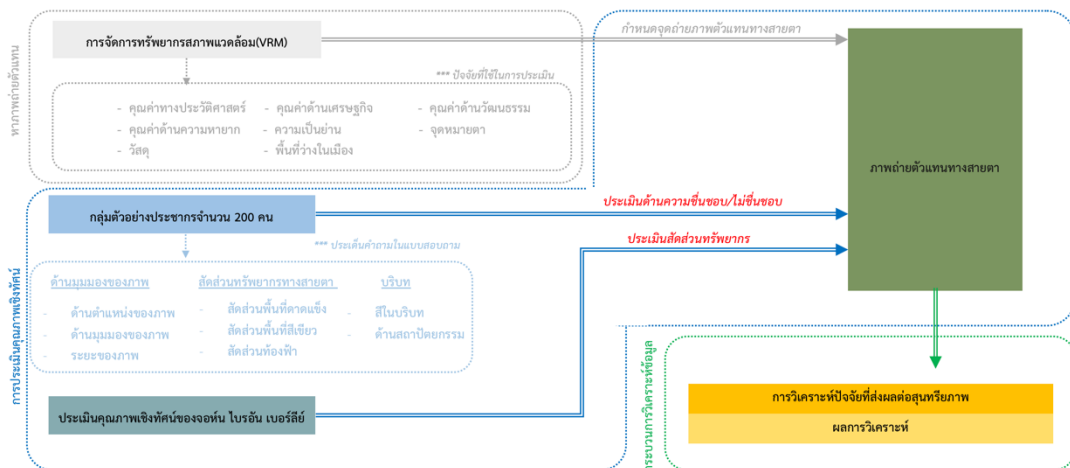
ภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านบริบทมีปริมาณสัดส่วนทรัพยากรที่เท่ากัน เนื่องจากเป็นภาพถ่ายเดียวกัน แต่มีการปรับเปลี่ยนเพียงสีของภาพและหน้าต่างของอาคารเท่านั้น จึงทำให้ทรัพยากรภายในภาพที่มีสัดส่วนเท่ากัน

ผลจากการประเมินสัดส่วนทรัพยากรทางสายตาจะนำไปเปรียบเทียบกับกระบวนการประเมินความพึงพอใจจากกลุ่มประชากรตัวอย่าง ซึ่งจะเทียบความสัมพันธ์ระหว่างสัดส่วนทรัพยากรและความชื่นชอบ ไม่ชื่นชอบ ซึ่งสัดส่วนเหล่านี้เป็นตัวแปรหนึ่งที่ทำให้เกิดสุนทรียภาพที่ลดน้อยลงหรือเพิ่มมากขึ้น

บทที่ 5

การวิเคราะห์ข้อมูลผลการประเมินคุณภาพเชิงทัศน

ผลจากการประเมินคุณภาพเชิงทัศนเป็นผลที่นำมาจาก การประเมินแบบสอบถามความพึงพอใจโดยกลุ่มประชากรตัวอย่างจำนวน 200 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวจำนวน 100 คนและกลุ่มของชาวลพบุรีจำนวน 100 คน เมื่อกลุ่มประชากรตัวอย่างประเมินแบบสอบถามเสร็จสิ้น ผลจากการประเมินจะนำมาคิดเปอร์เซ็นต์ในด้านความชื่นชอบและไม่ชื่นชอบของภาพแต่ละภาพ ซึ่งผลการประเมินปรากฏในหัวข้อ 4.1 นอกจากนี้ยังมีทฤษฎีประเมินคุณภาพเชิงทัศนของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์ ที่นำมาวิเคราะห์ร่วมด้วย โดยการหาค่าสัดส่วนตัวแปรของทรัพยากรทางสายตา ดังผลที่ปรากฏในหัวข้อ 4.2 ซึ่งมีวิธีการวิเคราะห์ดังแผนผังในภาพที่ 28

ภาพที่ 28 ขั้นตอนการวิเคราะห์ผลในกระบวนการดำเนินการวิจัย

จากแผนภูมิ ได้นำข้อมูลทั้งสองส่วนอันประกอบไปด้วยคำตอบจากแบบสอบถามความพึงพอใจโดยกลุ่มประชากรตัวอย่างและการประเมินภาพถ่ายตัวแทนด้านสัดส่วนทรัพยากรทางสายตา วิเคราะห์ร่วมกัน เพื่อหาปัจจัยและองค์ประกอบที่ส่งผลต่อสุนทรียภาพ ซึ่งผลการวิเคราะห์มีดังนี้

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินคุณภาพเชิงทัศนโดยกลุ่มประชากรตัวอย่าง

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านมุมมองของภาพ

5.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสัดส่วนทรัพยากรทางสายตา

5.1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านบริบท

5.1.4 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินคุณภาพเชิงทัศนโดยกลุ่มประชากรตัวอย่าง

5.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินคุณภาพเชิงทัศนโดยกลุ่มประชากรตัวอย่างร่วมกับทฤษฎี การประเมินคุณภาพเชิงทัศนของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์

- 5.2.1 สัดส่วนท้องฟ้า
- 5.2.2 สัดส่วนพืชพรรณ
- 5.2.3 สัดส่วนสิ่งก่อสร้าง
- 5.2.4 สัดส่วนโบราณสถาน
- 5.2.5 สรุปผลการวิเคราะห์การประเมินคุณภาพเชิงทัศนียภาพโดยกลุ่มประชากรตัวอย่างร่วมกับ
ทฤษฎีประเมินคุณภาพเชิงทัศนียภาพของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์

5.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินคุณภาพเชิงทัศนียภาพโดยกลุ่มประชากรตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินคุณภาพเชิงทัศนียภาพโดยกลุ่มประชากรตัวอย่างเป็นการประมวลผลจากแบบสอบถาม ซึ่งเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์และไม่ขึ้นขอบภาพในประเด็นคำถามต่างๆ ซึ่งประเด็นคำถามประกอบไปด้วยหัวข้อดังนี้

5.1.1 ด้านมุมมองของภาพ

- 1) ด้านตำแหน่งขององค์ประกอบหลัก
- 2) ด้านมุมมองขององค์ประกอบหลัก
- 3) ระยะเวลาขององค์ประกอบหลัก

5.1.2 ด้านสัดส่วนทรัพยากรทางสายตา

- 1) สัดส่วนพื้นผิวดาดแข็งของผนังอาคาร
- 2) สัดส่วนพื้นที่สีเขียว
- 3) สัดส่วนท้องฟ้า

5.1.3 ด้านบริบทจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- 1) ด้านสีของอาคารและโบราณสถาน
- 2) ด้านทัศนียภาพ

5.1.4 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินคุณภาพเชิงทัศนียภาพโดยกลุ่มประชากรตัวอย่าง

5.1.1 ด้านมุมมองของภาพ

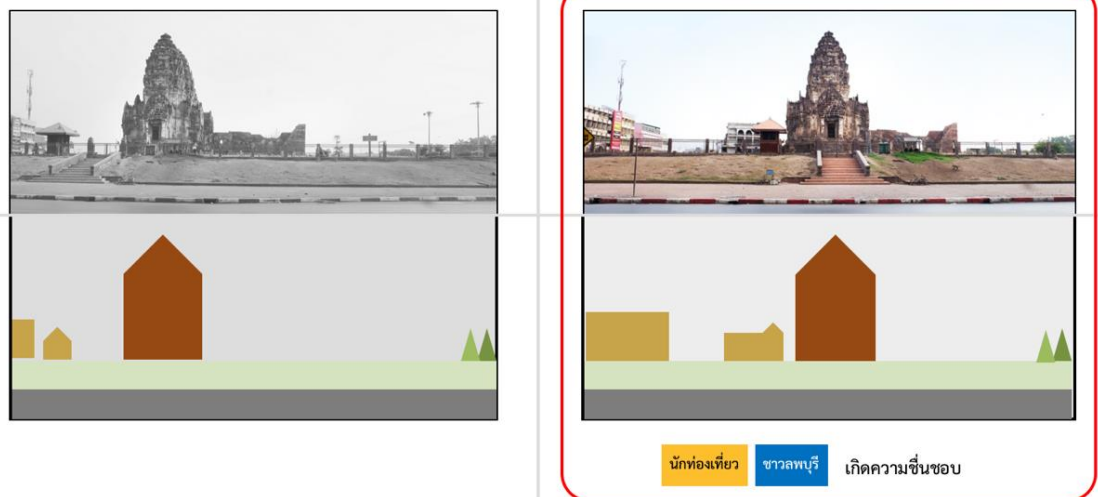
- 1) ด้านตำแหน่งขององค์ประกอบหลัก

ภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาตำแหน่งขององค์ประกอบหลัก ประกอบไปด้วยภาพ ก. องค์ประกอบหลักเบี่ยงไปทางใดทางหนึ่งของภาพ และภาพ ข. องค์ประกอบหลักอยู่กึ่งกลางของภาพ ซึ่งปรากฏดังภาพที่ 29 โดยคำตอบจากแบบสอบถามของกลุ่มประชากรจำนวน 200 คนพบว่า ความเห็นจากนักท่องเที่ยวและชาวลพบุรีมีความพึงพอใจที่ใกล้เคียงกันคือ ขึ้นขอบภาพ ข. มากกว่าภาพ ก. โดยลักษณะภาพ ข. มีโบราณสถานที่เป็นองค์ประกอบหลักอยู่กึ่งกลางและมีความสมมาตร

มากกว่าภาพ ก. ที่มีโบราณสถานเบี่ยงไปทางใดทางหนึ่งทำให้ไม่เกิดความความสมมาตร ซึ่งผลการจำแนกองค์ประกอบภายในภาพและความพึงพอใจของประชากรปรากฏดังภาพที่ 30

ภาพที่ 29 ภาพถ่ายตัวแทนด้านตำแหน่งของภาพ

ภาพที่ 30 ภาพถ่ายตัวแทนด้านตำแหน่งขององค์ประกอบหลักและการจำแนกองค์ประกอบภายในภาพ

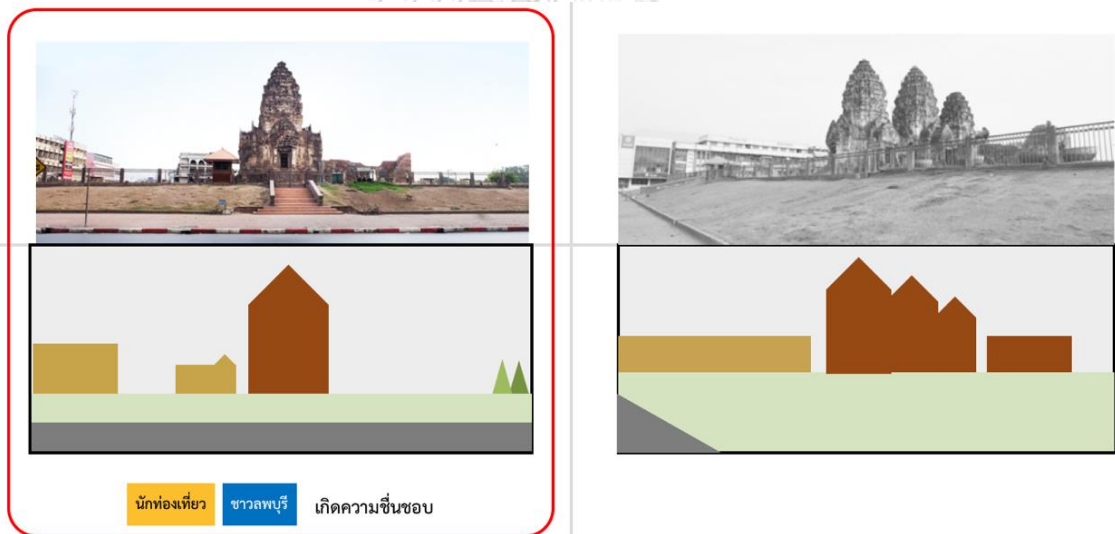
ผลการสำรวจสรุปได้ว่าประชากรส่วนใหญ่มีความชื่นชอบน้อยกว่าภาพที่มีตำแหน่งของโบราณสถานที่ไม่มีความสมดุล ส่วนภาพที่มีความสมดุลจะมีความชื่นชอบมาก โดยความสมดุลที่เกิดขึ้นภายในภาพเกิดจากโบราณสถานอยู่กึ่งกลาง ลักษณะซ้ายและขวาของภาพมีน้ำหนักเท่ากันหรือใกล้เคียงกัน จะเห็นได้ว่าการจัดวางองค์ประกอบที่ทำให้โบราณสถานอยู่กึ่งกลางจะทำให้ภาพมีลักษณะโดดเด่นขึ้น ซึ่งตรงกับหลักทฤษฎีและแนวคิดการจัดองค์ประกอบภาพโดยให้ภาพมีความสมดุล ว่าด้วยการจัดวางส่วนประกอบของภาพให้มีลักษณะเหมือนกัน รวมไปถึงมีสัดส่วน ขนาด น้ำหนัก ทั้งด้านซ้ายและขวาให้มีความใกล้เคียง ภาพลักษณะนี้จะดูสงบนิ่ง สง่างาม น่าศรัทธา มีระเบียบ ทำให้ภาพเกิดความสวยงามซึ่งมีความเหมาะสมกับกับลักษณะพื้นที่ที่เป็นโบราณสถาน วัดหรือสถานที่ที่ให้ความน่าเคารพสักการะ

2) มุมมองขององค์ประกอบหลัก

ภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านมุมมองขององค์ประกอบหลัก ประกอบไปด้วยภาพ ก. มุมมองด้านหน้าโบราณสถาน และภาพ ข. มุมมองด้าน 45 องศาของโบราณสถาน ซึ่งปรากฏดังภาพที่ 31 คำตอบจากแบบสอบถามกลุ่มประชากรจำนวน 200 คนพบว่า ความพึงพอใจจากนักท่องเที่ยวและชาวลพบุรีมีความชื่นชอบภาพที่ใกล้เคียงกันคือชื่นชอบภาพ ก. มากกว่าภาพ ข. โดยลักษณะภาพ ก. มีมุมมองโบราณสถานด้านหน้าและอยู่กึ่งกลาง มีความสมมาตรมากกว่าภาพ ข. ที่มีโบราณสถานในมุมมอง 45 องศา ทำให้ไม่เกิดความความสมมาตรของรูป ซึ่งผลการจำแนกองค์ประกอบภายในภาพและความพึงพอใจของประชากรปรากฏดังภาพที่ 32

ภาพที่ 31 แสดงภาพถ่ายตัวแทนด้านมุมมองของภาพ

ภาพที่ 32 ภาพถ่ายตัวแทนด้านมุมมองขององค์ประกอบหลักและการจำแนกองค์ประกอบภายในภาพ

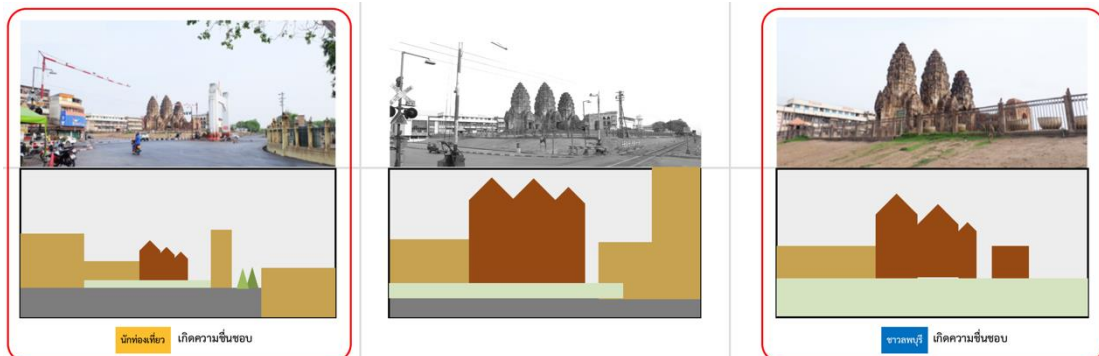
ผลการสำรวจสรุปได้ว่าประชากรมีความพึงพอใจลดลงกับภาพที่ไม่ใช่ด้านตรงของโบราณสถาน กล่าวคือภาพที่มีลักษณะเป็นมุมมองแบบตรงประชากรมีความชื่นชอบมาก ซึ่งความชื่นชอบเกิดจากความสมมาตรขององค์ประกอบภาพ จะเห็นได้ว่าภาพ ข. ไม่มีความสมมาตรกัน องค์ประกอบหลักหนักไปทางด้านขวา ดังนั้นการจัดวางองค์ประกอบหลักของพื้นที่ที่เป็นที่นาศรัทธาเคารพสักการะหรือโบราณสถานหากมีความสมมาตรกันจะทำให้ภาพมีลักษณะโดดเด่นขึ้นและทำให้เกิดความรู้สึกยิ่งใหญ่ สง่างาม สงบนิ่ง

3) ระยะของภาพ

ภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านระยะของภาพประกอบไปด้วยภาพ ก. มุมมองระยะภาพ 100 เมตร ภาพ ข. มุมมองระยะภาพ 50 เมตรและภาพ ค. มุมมองระยะภาพ 25 เมตร ซึ่งปรากฏดังภาพที่ 33 คำตอบจากแบบสอบถามกลุ่มประชากรจำนวน 200 คนพบว่า ความพึงพอใจจากนักท่องเที่ยวและชาวลพบุรีมีความชื่นชอบภาพที่แตกต่างกันคือ นักท่องเที่ยวมีความชื่นชอบภาพ ก. ที่มีมุมมองระยะไกล 100 เมตร ในขณะที่ชาวลพบุรีชื่นชอบภาพ ค. ที่มีมุมมองระยะใกล้ 25 เมตรมากกว่า โดยภาพ ก. ลักษณะภาพมีองค์ประกอบค่อนข้างมาก อันเนื่องมาจากระยะไกลทำให้เก็บภาพได้มุมกว้างและมองเห็นองค์ประกอบที่หลากหลายเช่น โบราณสถาน อาคาร กำแพงศาลพระกาฬ ชุมชน ทางกั้นรถไฟ ประติมากรรม และอื่นๆอีกมากมาย ตรงข้ามกับภาพ ข. ที่สามารถมองเห็นองค์ประกอบได้น้อยแต่องค์ประกอบหลักมีความโดดเด่นมากกว่า จากการสัมภาษณ์และแสดงความคิดเห็นของประชากรทั้งสองกลุ่มพบว่า นักท่องเที่ยวชอบมุมมองระยะไกล เนื่องจากสามารถมองเห็นทัศนียภาพของเมืองได้อย่างครอบคลุม เห็นบริบทของการอยู่ร่วมกันของโบราณสถานและย่านพาณิชย์กรรม ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของเมือง แต่มีข้อเสียในด้านความเด่นของโบราณสถาน ซึ่งมีสัดส่วนที่เล็กกว่าระยะใกล้ ในส่วนของชาวลพบุรีชื่นชอบมุมมองระยะใกล้มากกว่าเนื่องจากสามารถมองเห็นโบราณสถานได้อย่างเด่นชัด อีกทั้งยังลดมลพิษที่อาจทำให้สุนทรียภาพลดลง ซึ่งผลการจำแนกองค์ประกอบภายในภาพและความพึงพอใจของประชากรปรากฏดังภาพที่ 34

ภาพที่ 33 แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านระยะของภาพ

ภาพที่ 34 ภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านระยะของภาพและการจำแนกองค์ประกอบภายในภาพ

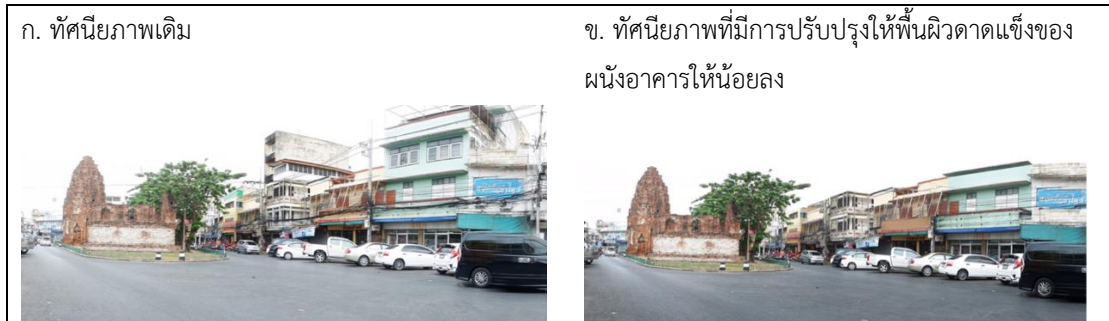
ผลสำรวจสรุปได้ว่าประชากรมีความพึงพอใจที่แตกต่างกัน โดยนักท่องเที่ยวชื่นชอบภาพระยะไกล ส่วนชาวลพบุรีมีความชื่นชอบภาพระยะใกล้มากกว่า จะเห็นได้ว่าปัจจัยที่ทำให้ความคิดเห็นของประชากรทั้งสองกลุ่มที่แตกต่างกันคือ องค์ประกอบรองภายในภาพ เช่น อาคาร กำแพงศาลพระกาฬ ย่านพาณิชยกรรมและชุมชน ทางกั้นรถไฟ ประติมากรรม และอื่นๆอีกมากมาย ชาวลพบุรีไม่ต้องการองค์ประกอบเหล่านี้ภายในภาพเนื่องจากทำให้ภาพมีสุนทรียภาพที่ลดลง ในขณะที่นักท่องเที่ยวมีความชื่นชอบเมืองลพบุรีในปัจจุบัน การได้มีประสบการณ์จากระยะไกลเข้ามาทำให้ได้รับรู้บริบทและความเป็นอยู่ได้ และองค์ประกอบไม่ได้ส่งผลกระทบต่อทางสายตาแม้องค์ประกอบหลักไม่มีความโดดเด่น จึงสรุปได้ว่าภาพระยะใกล้มีองค์ประกอบอื่นๆเข้ามาเกี่ยวข้องมาก ซึ่งอาจทำให้องค์ประกอบหลักไม่มีความโดดเด่น ถ้าหากถ่ายภาพในระยะใกล้จะทำให้มีการลดทอนส่วนที่ไม่สำคัญออกไปและสามารถเห็นจุดเด่นของภาพได้เป็นอย่างดี เพิ่มโอกาสให้ภาพมีความงามมากขึ้น ซึ่งผลลัพธ์ตรงกับแนวความคิดการถ่ายภาพระยะใกล้เพื่อลดทอนภาพที่ไม่จำเป็น (Close up and Cropping) หากจุดสนใจของภาพอยู่ในระยะไกลจนเกินไปจะทำให้จุดเด่นของภาพมีขนาดเล็กลงและกลมกลืนหรือถูกบดบัง

5.1.2 ด้านสัดส่วนทรัพยากรทางสายตา

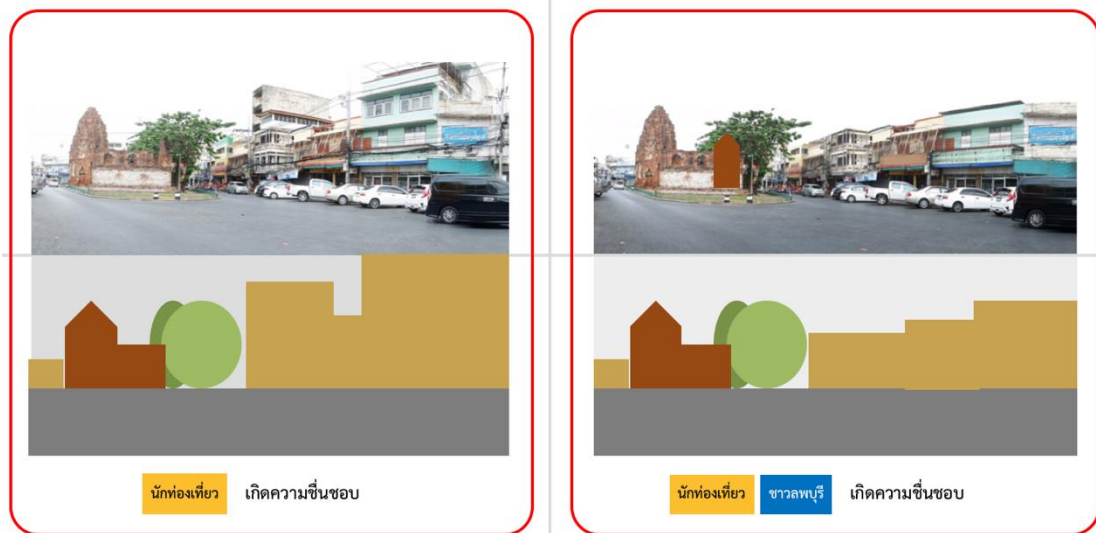
1) สัดส่วนพื้นผิวคาดแข็งของผนังอาคาร

ภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสัดส่วนพื้นผิวคาดแข็ง โดยใช้สัดส่วนผนังอาคารต่าง ๆ กัน ประกอบไปด้วยภาพ ก. ทศนิยมภาพเดิมและภาพ ข. ภาพเชิงซ้อนของทศนิยมภาพที่มีการปรับปรุงพื้นผิวของผนังอาคารให้น้อยลง ซึ่งปรากฏดังภาพที่ 35 คำตอบจากแบบสอบถามกลุ่มประชากรจำนวน 200 คนพบว่า ความเห็นจากนักท่องเที่ยวและชาวลพบุรีมีความพึงพอใจในภาพที่แตกต่างกันคือ นักท่องเที่ยวมีความชื่นชอบภาพ ก. และภาพ ข. ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน แต่ชาวลพบุรีมีความชื่นชอบภาพ ข. เพียงภาพเดียวเท่านั้น โดยลักษณะภาพ ก. เป็นทศนิยมภาพเดิม มีอาคารหนาแน่นและสูงกว่าโบราณสถาน เสาไฟฟ้า และสายไฟฟ้า มีการจัดวางที่ไม่เป็นระเบียบทำให้บริเวณนี้ดูไม่สะอาดตา ในส่วนของภาพ ข. มีการจำลองภาพถ่ายเชิงซ้อน ให้มีสัดส่วนอาคารลดน้อยลง โดยใช้เทคนิคลบเสาอาคารที่มีความสูงเกินกว่าโบราณให้ลดลงเหลือเพียงสามชั้นหรือประมาณเก้าเมตร อีกทั้งยังลบเสาไฟฟ้าและสายไฟฟ้าเพื่อให้ภาพดูเป็นระเบียบมากขึ้น จากการสัมภาษณ์และแสดงความคิดเห็นของประชากรทั้งสองกลุ่มพบว่านักท่องเที่ยวชื่นชอบภาพทั้งสอง เนื่องจากภาพ ก. แสดงให้เห็นถึงความ เป็นลพบุรีในปัจจุบันเป็นการอยู่ร่วมกันระหว่างโบราณสถานและย่านพาณิชยกรรม อาจไม่ได้มีความสวยงามมาก แต่ก็สื่อถึงเอกลักษณ์ในปัจจุบันได้ดี ในส่วนของภาพ ข. มีความสวยงามมากกว่าภาพ ก. เนื่องจากมีการจัดระเบียบพื้นที่ย่านพาณิชยกรรม ซึ่งในส่วนนี้จึงทำให้โบราณสถานโดดเด่นขึ้นด้วย ในด้านของชาวลพบุรีมีความชื่นชอบภาพ ข. เป็นอย่างมากเนื่องจากทศนิยมภาพมีความเป็นระเบียบ ลด

ความหนาแน่นของย่านพาณิชย์กรรมและทำให้เกิดความสวยงามเป็นระเบียบมากขึ้น ซึ่งผลการจำแนกองค์ประกอบภายในภาพและความพึงพอใจของประชากรปรากฏดังภาพที่ 36

ภาพที่ 35 แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสัดส่วนของอาคาร

ภาพที่ 36 ภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสัดส่วนอาคารและการจำแนกองค์ประกอบภายในภาพ

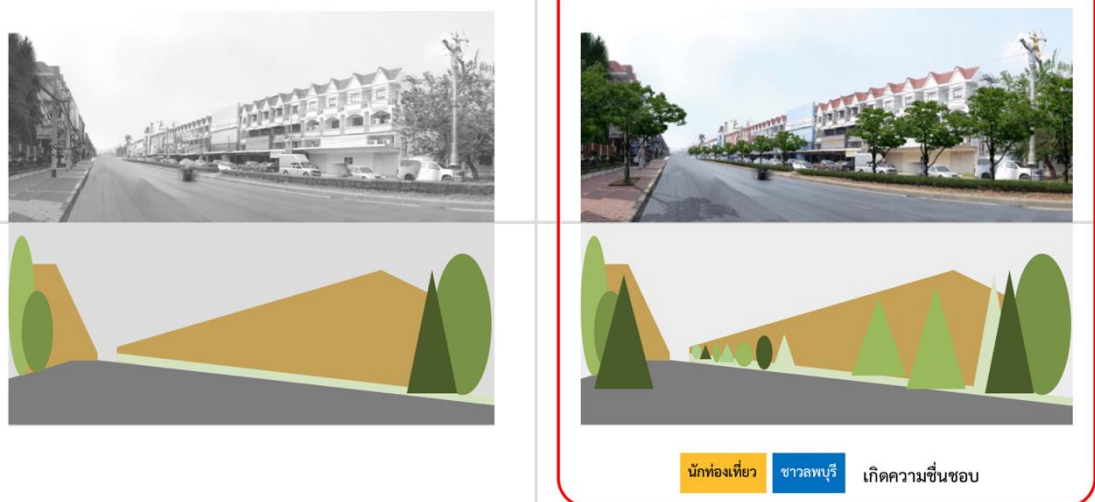
ผลสำรวจสรุปได้ว่าประชากรมีความพึงพอใจที่แตกต่างกัน โดยนักท่องเที่ยวชื่นชอบทั้งทัศนียภาพเดิมและทัศนียภาพที่มีการปรับปรุงให้มีสัดส่วนอาคารลดลง แต่ชาวลพบุรีมีความชื่นชอบทัศนียภาพที่มีการปรับปรุงเพียงภาพเดียว ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจัยที่ทำให้ความคิดเห็นของประชากรทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันคือสัดส่วนของอาคาร ภาพที่มีอาคารหนาแน่นมากเกินไปทำให้เกิดทัศนียภาพไม่สวยงามและส่งผลกระทบต่อโบราณสถาน แม้จะสะท้อนชีวิตและความเป็นไปของเมืองที่แท้จริงต่อนักท่องเที่ยว ซึ่งตรงกับแนวความคิดการประเมินทัศนียภาพโดยจอน ไบรอัน เบอร์ลีย์ โดยใช้สัดส่วนตัวแปรต่างๆ มาคำนวณ โดยการประเมินส่วนนี้พบว่าภาพ ก. มีสัดส่วนอาคารมากกว่าภาพ ข. ดังนั้นสัดส่วนของอาคารจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อสุนทรียภาพ

2) สัดส่วนพื้นที่สีเขียว

ภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสัดส่วนพื้นที่สีเขียวประกอบไปด้วยภาพ ก. ทศนิยมภาพเดิม และภาพ ข. ทศนิยมภาพที่มีการปรับปรุงให้มีพื้นที่สีเขียวเพิ่มมากขึ้น ซึ่งปรากฏดังภาพที่ 37 คำตอบจากแบบสอบถามกลุ่มประชากรจำนวน 200 คนพบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและชาวลพบุรี มีความชื่นชอบภาพเดียวกันคือ มีความชื่นชอบภาพ ข. ซึ่งมีทศนิยมภาพที่มีการปรับปรุงให้มีพื้นที่สีเขียวเพิ่มมากขึ้นมากกว่าภาพ ก. ที่เป็นทศนิยมภาพเดิม โดยลักษณะภาพ ข. มีการปรับแต่งภาพถ่ายเชิงซ้อน โดยให้มีพื้นที่สีเขียวเพิ่มมากขึ้นตามบริเวณทางเดินเท้าและเกาะกลางถนน เนื่องด้วยบริเวณนี้เป็นแนวแกนของเมือง เป็นภาพลักษณะแรกก่อนเข้าสู่เมืองเก่า การปรับปรุงภาพลักษณะนี้ให้มีความสวยงามจึงถือเป็นสิ่งสำคัญ จากการสัมภาษณ์และแสดงความคิดเห็นของประชากรทั้งสองกลุ่มพบว่า การมีพื้นที่สีเขียวเพิ่มมากขึ้นทำให้ทศนิยมภาพเกิดความร่มรื่นและสวยงามมากกว่าภาพที่ไม่มีพื้นที่สีเขียว ซึ่งผลการจำแนกองค์ประกอบภายในภาพและความพึงพอใจของประชากรปรากฏดังภาพที่ 38

ภาพที่ 37 แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสัดส่วนพื้นที่สีเขียว

ภาพที่ 38 ภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสัดส่วนพื้นที่สีเขียวและการจำแนกองค์ประกอบภายในภาพ

ผลสำรวจสรุปได้ประชากรมีความพึงพอใจที่เหมือนกัน โดยชื่นชอบภาพที่มีพื้นที่สีเขียวมากกว่าภาพที่ไม่มี เนื่องจากมีความร่มรื่นและสร้างสุนทรียภาพให้กับแนวถนนของเมืองมากกว่า อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มจุดนำสายตาไปสู่เมืองเก่า ซึ่งในส่วนนี้มีความเชื่อมกันในด้านสัดส่วนของอาคารอีกด้วย เนื่องจากการเพิ่มต้นไม้ทำให้มีพื้นที่ผิวดาดแข็งของผนังอาคารในภาพลดลง ภาพจึงเกิดสุนทรียภาพ ซึ่งตรงกับแนวความคิดการประเมินทัศนียภาพโดยจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์ โดยใช้สัดส่วนตัวแปรต่าง ๆ มาคำนวณ โดยการประเมินส่วนนี้พบว่าภาพ ก. มีสัดส่วนอาคารสิ่งก่อสร้างมากกว่าภาพ ข. ในส่วนของภาพ ข. มีสัดส่วนพื้นที่ผิวอาคารน้อยกว่าแต่มีพื้นที่สีเขียวที่มากกว่า ดังนั้นสัดส่วนอาคารและพื้นที่สีเขียว จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อสุนทรียภาพและคุณภาพเชิงทัศนียภาพอย่างมีนัยยะสำคัญ

3) สัดส่วนท้องฟ้า

ภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสัดส่วนท้องฟ้า ประกอบไปด้วยภาพ ก. สัดส่วนท้องฟ้าร้อยละ 30 ภาพ ข. สัดส่วนท้องฟ้าร้อยละ 60 และภาพ ค. สัดส่วนท้องฟ้าร้อยละ 70 ซึ่งปรากฏภาพที่ 39 คำตอบจากแบบสอบถามกลุ่มประชากรจำนวน 200 คนพบว่า ความพึงพอใจจากนักท้องเที่ยวและชาวลพบุรีมีความชื่นชอบภาพเดียวกันคือ ชื่นชอบภาพ ข. มากที่สุด ซึ่งลักษณะภาพ ข. เป็นทัศนียภาพที่มีสัดส่วนภาพเป็น 2:1 โดยมีปริมาณท้องฟ้า 60 % จากการสัมภาษณ์และแสดงความคิดเห็นของประชากรทั้งสองกลุ่มพบว่า องค์กรประกอบของภาพถ่าย ข. มีสัดส่วนที่พอดี มองเห็นความโดดเด่นของโบราณสถานมากกว่าภาพอื่นๆ โดยภาพ ก. เห็นปริมาณสัดส่วนพื้นดินเยอะจนเกินไป จนดึงความสนใจไปจากโบราณสถาน ส่วนภาพ ค. ปริมาณท้องฟ้ามีสัดส่วนเยอะจนเกินไปจนทำให้โบราณสถานโดดเด่นน้อยลงเช่นกัน ซึ่งผลการจำแนกองค์ประกอบภายในภาพและความพึงพอใจของประชากรปรากฏภาพที่ 40

ภาพที่ 39 แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสัดส่วนท้องฟ้า

ภาพที่ 40 ภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสัดส่วนท้องฟ้าและการจำแนกองค์ประกอบภายในภาพ

ผลสำรวจสรุปได้ว่าประชากรทั้งสองกลุ่มมีความเห็นที่เหมือนกัน โดยชื่นชอบภาพที่มีสัดส่วนท้องฟ้า 60% มากกว่า ซึ่งผลลัพธ์จากแบบสอบถามมีความเชื่อมโยงกับแนวความคิดของกฎสามส่วน โดยภาพจะแบ่งออกเป็นสามส่วนเพื่อเป็นแนวทางในการจัดวางภาพให้มีองค์ประกอบที่สวยงามโดยให้ส่วนพื้นดินและท้องฟ้าอยู่ในอัตราส่วน 2:1 ซึ่งทำให้สัดส่วนของภาพสวยงามและเหมาะสม ดังนั้นสัดส่วนและปริมาณของท้องฟ้าจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดคุณภาพเชิงทัศนและสุนทรียภาพ

5.1.3 ด้านบริบท

1) สีของอาคารและโบราณสถาน

ภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสีของอาคารและโบราณสถาน ประกอบไปด้วยภาพ ก. เป็นทัศนียภาพเดิม ภาพ ข. เป็นทัศนียภาพที่แสดงถึงความกลมกลืน และภาพ ค. เป็นทัศนียภาพที่ใช้สีเคียงกัน ซึ่งปรากฏดังภาพที่ 41 คำตอบจากแบบสอบถามกลุ่มประชากรจำนวน 200 คนพบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและชาวลพบุรีมีความชื่นชอบภาพที่แตกต่างกัน คือนักท่องเที่ยวมีความชื่นชอบภาพ ก. ที่เป็นทัศนียภาพเดิม ส่วนชาวลพบุรีมีความชื่นชอบภาพ ค. ที่ทัศนียภาพมีการปรับปรุงสีในบริบทให้มีความกลมกลืน โดยลักษณะภาพ ก. ทัศนียภาพมีสีที่ขัดแย้งกันอยู่เดิม โดยอาคารเป็นสีฟ้าและโบราณสถานเป็นสีน้ำตาล ในส่วนของภาพ ข. มีการปรับปรุงสีของบริบทให้อาคารมีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ซึ่งคือสีเหลือง จากการสัมภาษณ์และแสดงความคิดเห็นของประชากรทั้งสองกลุ่มพบว่า นักท่องเที่ยวชื่นชอบทัศนียภาพเดิมเนื่องจากภาพมีสีที่ตรงข้ามกันทำให้เกิดความโดดเด่นขึ้น ในส่วนของชาวลพบุรีมีความชื่นชอบภาพ ค. เนื่องจากเห็นว่าสีที่มีความกลมกลืนกันไปกับโบราณสถานจะทำให้โบราณสถานมีความโดดเด่นขึ้นและสีของอาคารสิ่งก่อสร้างก็ไม่ถึงความสวยงาม ซึ่งผลการจำแนกองค์ประกอบภายในภาพและความพึงพอใจของประชากรปรากฏดังภาพที่ 42

ภาพที่ 41 แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสีของภาพ

ภาพที่ 42 ภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านสีของอาคาร โบราณสถานและการจำแนกองค์ประกอบภายในภาพ

ผลสำรวจสรุปได้ว่าประชากรมีความพึงพอใจที่แตกต่างกัน โดยนักท่องเที่ยวชื่นชอบทั้งทัศนียภาพเดิมที่มีสีแตกต่างกัน แต่ชาวลพบุรีมีความชื่นชอบทัศนียภาพที่มีสีกลมกลืนกัน ซึ่งจะเห็นว่าปัจจัยที่ทำให้ความคิดเห็นของประชากรทั้งสองกลุ่มแตกต่างกันคือ สีของบริษัท ซึ่งภาพ ก. ตรงกับแนวความคิดการใช้สีคู่ตรงข้าม (Complementary Colors) กล่าวคือสีที่อยู่ตรงข้ามกันบนวงจรัสสี เป็นสีที่มีค่าสีตัดกันอย่างชัดเจน โดยสีคู่นี้จะให้ความรู้สึกรุนแรงและทำให้ภาพสะดุดตาเป็นอย่างมาก และภาพ ค. ตรงกับแนวความคิดการใช้สีเดียวกัน (Analogous Colors) สีที่อยู่ใกล้เคียงกันในวงจรัสสี จะทำให้ภาพเกิดความกลมกลืนไม่ขัดแย้งทางสายตา

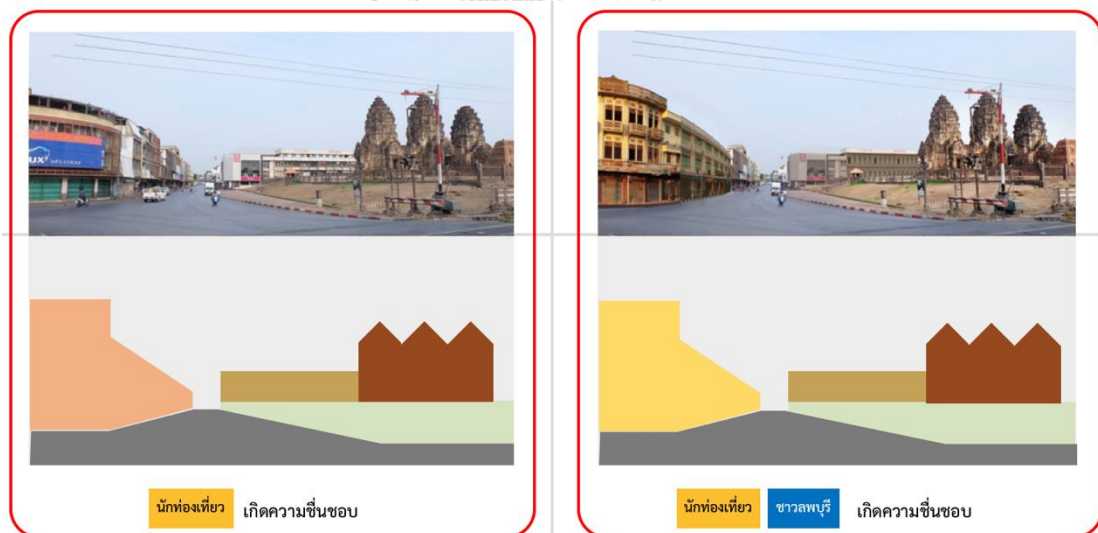
2) ด้านทัศนียภาพ

ภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านทัศนียภาพประกอบด้วยภาพ ก. ทัศนียภาพเดิม และภาพ ข. ทัศนียภาพแสดงถึงความกลมกลืน ซึ่งปรากฏดังภาพที่ 43 คำตอบจากแบบสอบถามกลุ่มประชากรจำนวน 200 คนพบว่าความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและชาวลพบุรีมีความชื่นชอบภาพที่แตกต่างกัน คือ นักท่องเที่ยวมีความชื่นชอบทั้งภาพ ก. ที่เป็นทัศนียภาพเดิม และภาพ ข. มีการปรับปรุงทัศนียภาพให้มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม แต่ชาวลพบุรีชื่นชอบภาพ ข. เพียงภาพเดียวเท่านั้น โดยลักษณะภาพ ก. ที่มีทัศนียภาพเดิม ซึ่งหน้าตาอาคารมีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัย มีป้ายสื่อโฆษณาตามอาคารจากการที่เป็นย่านพาณิชย์กรรม ในส่วนของภาพ ข. เป็นภาพเชิงซ้อนที่มีการปรับปรุงทัศนียภาพโดยเปลี่ยนรูปร่างหน้าตาอาคารให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ลดมลทัศนอันเกิดจากการเจริญเติบโตในย่านพาณิชย์กรรม เช่น ป้ายโฆษณา สื่อต่าง ๆ และเปลี่ยนสีอาคารให้มี

ความกลมกลืนกับโบราณสถาน จากการสัมภาษณ์และแสดงความคิดเห็นของประชากรทั้งสองกลุ่มพบว่า นักท่องเที่ยวมีความชื่นชอบทั้งทัศนียภาพเดิมและทัศนียภาพที่มีการปรับปรุง เนื่องจากทัศนียภาพเดิมไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสายตามากนัก และยังมีชีวิตชีวา จากการอยู่ร่วมกันของโบราณสถานกับย่านพาณิชย์กรรม ส่วนภาพที่มีการปรับปรุงทัศนียภาพเป็นภาพที่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย โบราณสถานเป็นจุดเด่นและดึงดูดสายตามากกว่าอาคารสิ่งก่อสร้างอื่น ทำให้เกิดสุนทรียภาพ ในส่วนของชาวลพบุรีชื่นชอบภาพที่มีการปรับปรุงเพียงภาพเดียว เนื่องจากหน้าตาอาคารมีความสวยงามมากกว่าเดิม มีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม อีกทั้งมลพิษที่ลดน้อยลง จึงก่อให้เกิดสุนทรียภาพ ซึ่งผลการจำแนกองค์ประกอบภายในภาพและความพึงพอใจของประชากรปรากฏดังภาพที่ 42

ภาพที่ 42 แสดงภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านบริบทของภาพ

ภาพที่ 44 ภาพถ่ายตัวแทนทางสายตาด้านทัศนียภาพและการจำแนกองค์ประกอบภายในภาพ

ผลสำรวจสรุปได้ว่าประชากรมีความเห็นที่แตกต่างกันโดยนักท่องเที่ยวชื่นชอบทัศนียภาพเดิมและทัศนียภาพที่มีการปรับปรุง ส่วนชาวลพบุรีมีความชื่นชอบเพียงทัศนียภาพที่มีการปรับปรุงเท่านั้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าปัจจัยที่ทำให้สุนทรียภาพที่เกิดขึ้นต่างกันคือ หน้าตาอาคารอีกทั้งในเรื่องของสีมีการใช้สีทาอาคารให้มีใกล้เคียงกับสีของโบราณสถานและมีความกลมกลืนกัน จึงทำให้ภาพที่ปรับปรุงเกิดทัศนียภาพที่สวยงามขึ้นได้

5.1.4 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินคุณภาพเชิงทัศนียภาพโดยกลุ่มประชากรตัวอย่าง

การประเมินจากแบบสอบถามโดยกลุ่มประชากรตัวอย่างแบ่งเป็นนักท่องเที่ยวจำนวน 100 คน ชาวลพบุรีจำนวน 100 คน รวมทั้งสิ้น 200 คน ทั้งสองกลุ่มมีความพึงพอใจที่ส่งผลต่อคุณภาพเชิงทัศนียภาพที่มีความเหมือนกันและแตกต่างกันในบางประเด็น อันเนื่องมาจากความคุ้นชินกับสถานที่ ทัศนคติส่วนบุคคล ค่านิยม ความพึงพอใจ และอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความชื่นชอบทัศนียภาพปัจจุบันของลพบุรี เนื่องจากมีความเป็นเอกลักษณ์ ความมีชีวิตชีวาที่สะท้อนถึงการอยู่ร่วมกันของโบราณสถานและย่านพาณิชย์กรรม ในขณะเดียวกัน ทัศนียภาพที่ปรับปรุงก็เป็นการส่งเสริมยกระดับคุณภาพภูมิทัศน์เมืองให้ดีขึ้น ทำให้เมืองมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยเกิดความสวยงาม ส่วนชาวลพบุรีมีความชื่นชอบภูมิทัศน์ที่มีการปรับปรุงมากกว่า เนื่องจากทำให้ย่านพาณิชย์กรรมมีความกลมกลืนกับโบราณสถานและทำให้โบราณสถานโดดเด่นขึ้น จนเกิดสุนทรียภาพ ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจต่อภูมิทัศน์ของประชากรมีดังนี้

1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพเชิงทัศนียภาพในด้านมุมมองของภาพ

การจัดวางตำแหน่งองค์ประกอบ : ตำแหน่งขององค์ประกอบจะส่งผลถึงสุนทรียภาพที่เกิดขึ้น โดยภาพที่เกี่ยวข้องกับบริเวณโบราณสถาน วัดหรือบริเวณที่คนส่วนใหญ่ให้ความเคารพสักการะ หากมีความสมดุลขององค์ประกอบหลัก ลักษณะสัดส่วน ขนาด น้ำหนักทั้งซ้ายและขวาของภาพที่มีความใกล้เคียง จะทำให้ภาพเกิดคุณภาพเชิงทัศนียภาพหรือสุนทรียภาพได้มากกว่า เนื่องจากให้ความรู้สึกสง่างาม สงบนิ่ง และน่าศรัทธา

มุมมองขององค์ประกอบ : หากมุมมองของภาพอยู่ในแนวตรงจะสามารถเห็นองค์ประกอบหลักได้อย่างชัดเจน ซึ่งภาพลักษณะนี้มีความเหมาะกับองค์ประกอบหลักที่เป็นโบราณสถานเช่นเดียวกับการจัดวางตำแหน่งองค์ประกอบ

ระยะของภาพ : ระยะภาพไกลมีข้อดีในด้านการมองบริบทได้มุกกว้างและเห็นสภาพแวดล้อมโดยรอบในภาพรวมมากกว่าภาพระยะใกล้ แต่มีข้อเสียในด้านสัดส่วนขององค์ประกอบหลัก ซึ่งจะมีขนาดเล็กและมองเห็นความโดดเด่นได้น้อยลง ส่วนระยะภาพที่ใกล้มีข้อเสียในด้านมองบริบทโดยรอบได้น้อย แต่มีข้อดีในด้านการมององค์ประกอบหลักภายในภาพซึ่งมีความโดดเด่น เนื่องจากสัดส่วนขององค์ประกอบหลักมีขนาดใหญ่และมีความชัดเจน

2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพเชิงทัศนียภาพในด้านสัดส่วนทรัพยากรของภาพ

สัดส่วนของอาคาร : พื้นที่ผิวของอาคารส่งผลต่อสุนทรียภาพของภาพ โดยสัดส่วนของพื้นผิวนิ่งอาคารที่มากจนเกินไปจะทำให้ภาพมีสุนทรียภาพที่ลดลง เนื่องจากทำให้เกิดความรู้สึกหนาแน่นและไม่สบายตา

สัดส่วนพื้นที่สีเขียว : พื้นที่สีเขียวส่งผลต่อสุนทรียภาพของภาพได้ หากมีสัดส่วนของพื้นที่สีเขียวที่มากขึ้น จะทำให้ภาพเกิดสุนทรียภาพมากกว่าภาพที่มีสัดส่วนพื้นที่สีเขียว น้อย เนื่องจากทำให้ทัศนียภาพเกิดความรู้สึกแห้งแล้ง ไม่มีชีวิตชีวา ขาดความร่มรื่นและไม่สบายตา

สัดส่วนท้องฟ้า : สัดส่วนท้องฟ้าส่งผลต่อสุนทรียภาพได้ โดยหากมีสัดส่วนท้องฟ้าที่มากเกินไปจะทำให้องค์ประกอบหลักไม่มีความโดดเด่น เนื่องจากดึงดูดความสนใจเป็นท้องฟ้ามากกว่า ในขณะที่หากมีสัดส่วนที่น้อยเกินไปจะทำให้ภาพเกิดความไม่สบายตาจากความหนาแน่นของภาพ ดังนั้นสัดส่วนที่พอเหมาะที่ทำให้มีคุณภาพเชิงทัศนศาสตร์เป็นท้องฟ้าหนึ่งส่วนและองค์ประกอบอื่นอีกสองส่วน ซึ่งจะช่วยให้ภาพเกิดสุนทรียภาพขึ้นได้

3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพเชิงทัศนในด้านการบริบท

สี : สีของบริบทหากมีความแตกต่างกันจะทำให้เกิดความรู้สึกที่รุนแรงต่อภาพ ในขณะที่การใช้สีเคียงกันจะทำให้บริบทมีความกลมกลืนกันในสภาพแวดล้อม

หน้าตาอาคาร : หน้าตาอาคารเป็นปัจจัยหนึ่งที่สามารถทำให้เกิดสุนทรียภาพที่เพิ่มมากขึ้นหรือลดน้อยลงได้ หากมีการปรับปรุงรูปแบบที่น่าสนใจ ประชากรจะมีความพึงพอใจกว่า ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับทัศนคติส่วนบุคคล การรับรู้เฉพาะตัว และปัจจัยการรับรู้อื่น ๆ อีกด้วย

5.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินคุณภาพเชิงทัศนโดยกลุ่มประชากรตัวอย่างร่วมกับ ทฤษฎีประเมินคุณภาพเชิงทัศนของจอห์น ไบรอัน เบอรัลีย์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการประเมินคุณภาพเชิงทัศนโดยกลุ่มประชากรตัวอย่างร่วมกับ ทฤษฎีประเมินคุณภาพเชิงทัศนของจอห์น ไบรอัน เบอรัลีย์ เป็นการนำข้อมูลทั้งสองส่วนมาประมวลผล โดยการเปรียบเทียบความพึงพอใจ (ความชื่นชอบและไม่ชื่นชอบ) ร่วมกับผลจากการประเมินคุณภาพเชิงทัศนของจอห์น ไบรอัน เบอรัลีย์ ที่คำนวณเปอร์เซ็นต์สัดส่วนของทรัพยากรทางสายตา จากการคำนวณเทียบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบทรัพยากรทางสายตาที่ส่งผลให้สร้างความพึงพอใจและเกิดสุนทรียภาพ อีกทั้งยังสามารถรับรู้ปัจจัยด้านองค์ประกอบทรัพยากรทางสายตาที่ส่งผลถึงมลทัศน ซึ่งสัดส่วนที่มีปริมาณมากหรือน้อยนั้นจะนำไปถูกเชื่อมโยงกับคุณภาพเชิงทัศนที่กล่าวไปข้างต้น และผลการวิเคราะห์และเปรียบเทียบร่วมกัน มีดังต่อไปนี้

5.2.1 สัดส่วนท้องฟ้า

ในด้านสัดส่วนท้องฟ้าเมื่อนำปริมาณสัดส่วนมาประเมินร่วมกับภาพที่มีความชื่นชอบ จะเห็นได้ว่าสัดส่วนท้องฟ้า 60% ทำให้เกิดความชื่นชอบสูงสุด ซึ่งเมื่อดูจากปริมาณสัดส่วนทำให้เห็นว่าสัดส่วนท้องฟ้ามีความสำคัญมาก หากมีปริมาณมากเกินไปหรือน้อยจนเกินไปก็จะทำให้เกิดความไม่สวยงาม โดยทฤษฎีสัดส่วนที่ก่อให้เกิดความสวยงามอยู่ที่ 50% - 60% ซึ่งอาจเปรียบได้ว่าท้องฟ้าภายในภาพเสมือนเป็นพื้นที่ว่าง หากมีพื้นที่ว่างมากจนเกินไปทำให้ภาพเกิดสัดส่วนไม่เหมาะสม จนทำให้เกิดความรู้สึกเว้งว่าง และจุดเด่นของภาพมีขนาดเล็กจนหาความโดดเด่นได้ยาก และหากพื้นที่ว่างที่มีน้อยจนเกินไปจะทำให้องค์ประกอบภายในภาพแน่น ทำให้ภาพเกิดความรู้สึกอึดอัดไม่มีความสบายตา

5.2.2 สัดส่วนพืชพรรณ

ในด้านสัดส่วนของพืชพรรณเมื่อนำปริมาณสัดส่วนมาประเมินร่วมกับภาพที่มีความชื่นชอบ จะเห็นได้ว่าสัดส่วนพืชพรรณที่มีปริมาณมากกว่าภาพที่ไม่มีพืชพรรณนั้น ทำให้เป็นทัศนียภาพที่ดีมากขึ้นจนทำให้เกิดความพึงพอใจ เนื่องจากธรรมชาติก่อให้เกิดความรู้สึกที่มีชีวิตชีวา สดชื่น แจ่มใส อีกทั้งสีเขียวยังทำให้สบายตา หากพื้นที่สีเขียวน้อยหรือไม่ปรากฏเลยจะทำให้สุนทรียภาพลดน้อยลง เนื่องจากทำให้ภาพเกิดความรู้สึกแห้งแล้ง ไม่สวยงาม ไม่มีชีวิตชีวา

5.2.3 สัดส่วนสิ่งก่อสร้าง

ในด้านสัดส่วนของสิ่งก่อสร้างเมื่อนำปริมาณสัดส่วนมาประเมินร่วมกับภาพที่มีความชื่นชอบ จะเห็นได้ว่าภาพที่มีสิ่งก่อสร้างในปริมาณที่มากและหนาแน่นจนเกินไป ทำให้ภาพเกิดความไม่สวยงาม ซึ่งประชากรส่วนใหญ่เห็นว่าหากมีอาคารมากมายจนเกินไปทำให้โบราณสถานที่อยู่ใกล้เคียงมีทัศนียภาพที่ไม่สวยงาม อีกทั้งยังทำให้สภาพแวดล้อมดูคับแคบ อึดอัด และไม่เป็นระเบียบ แต่เมื่อสัดส่วนของอาคารลดน้อยลงกลับทำให้สภาพแวดล้อมดูสะอาดตา เกิดความสวยงาม จนเกิดความพึงพอใจมากขึ้น อีกประการหนึ่งเมื่อสิ่งก่อสร้างมีการปรับปรุงลักษณะหน้าตาอาคารให้มีรูปลักษณ์ที่ดี มีสีที่กลมกลืนเข้ากับสภาพแวดล้อมก็ทำให้เกิดความพึงพอใจได้เช่นกัน

5.2.4 สัดส่วนโบราณสถาน

ในด้านสัดส่วนของโบราณสถานเมื่อนำปริมาณสัดส่วนมาประเมินร่วมกับภาพที่มีความชื่นชอบจะเห็นได้ว่าภาพที่มีโบราณสถานในสัดส่วน 20% - 30% ทำให้เกิดความพึงพอใจ เนื่องจากเป็นสัดส่วนที่สามารถมองเห็นและรับรู้รายละเอียดได้อย่างเหมาะสม หากมีสัดส่วนน้อยกว่านั้น จะทำให้โบราณสถานมีขนาดเล็กจนจนการรับรู้ในด้านการมองเห็นไม่ชัดเจน แต่หากมีสัดส่วนที่มากเกินไปจะทำให้โบราณสถานดูใหญ่จนไม่สามารถรับรู้สภาพแวดล้อมโดยรอบได้ ทำให้โบราณสถานไม่มีความโดดเด่น เนื่องจากไม่มีบริบทอื่น ๆ เข้ามาเป็นองค์ประกอบรองให้โบราณสถานที่เป็นองค์ประกอบหลัก

5.2.5 สรุปผลการวิเคราะห์การประเมินคุณภาพเชิงทัศนียภาพโดยกลุ่มประชากรตัวอย่างร่วมกับ ทฤษฎีประเมินคุณภาพเชิงทัศนียภาพของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์

สัดส่วนทั้งสี่ประการล้วนส่งผลต่อสุนทรียภาพและคุณภาพเชิงทัศนียภาพ โดยในด้านสัดส่วนท้องฟ้าหากมีปริมาณที่มากเกินไปเกิน 60% จะทำให้จุดเด่นของภาพเล็กลงและหากมีสัดส่วนที่น้อยกว่าจะทำให้ภาพเกิดความหนาแน่นไม่มีช่องว่าง ดังนั้นสุนทรียภาพที่เกิดขึ้นควรมีสัดส่วนท้องฟ้าที่ประมาณ 60% ในด้านสัดส่วนพืชพรรณ ภาพใดที่มีองค์ประกอบของพืชพรรณมาก มักมีสุนทรียภาพมากกว่าภาพที่ไม่มีพืชพรรณ เนื่องจากทำให้ภาพไม่มีชีวิตชีวาและแห้งแล้ง ในด้านสัดส่วนอาคาร หากมีปริมาณที่มากเกินไปจะทำให้ภาพเกิดความหนาแน่นและบดบังองค์ประกอบหลักจนเกิดความไม่สวยงาม ในด้านสัดส่วนโบราณสถาน หากมีปริมาณระหว่าง 20% – 30% จะทำให้ภาพเกิดความสวยงามเนื่องจากมีความเด่นชัด ไม่เล็กหรือใหญ่เกินไป ซึ่งจะเห็นได้ว่าสัดส่วนทรัพยากรที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้ภาพเกิดคุณภาพเชิงทัศนียภาพและสุนทรียภาพที่แตกต่างกัน

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

การประเมินคุณภาพเชิงทัศน์ของภูมิทัศน์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์และประเมินคุณภาพเชิงทัศน์ที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ที่ทำการศึกษาและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบันรวมถึงองค์ประกอบและปัจจัยที่ส่งผลถึงสุนทรียภาพ โดยขอบเขตพื้นที่ทำการศึกษาคือเขตเทศบาลเมืองลพบุรีและขอบเขตการศึกษากลุ่มเป้าหมายประชากรที่ตอบแบบสอบถามจำนวนสองกลุ่มคือ ชาวลพบุรีและนักท่องเที่ยว โดยผลสรุปการวิจัยและข้อเสนอแนะ มีดังต่อไปนี้

6.1 สรุปผลการศึกษา

6.1.1 กระบวนการวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

6.1.2 สภาพปัญหาปัจจุบันของภูมิทัศน์วัฒนธรรมอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

6.1.3 องค์ประกอบที่มีคุณค่าในภูมิทัศน์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพเชิงทัศน์

6.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี

6.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้ทฤษฎีและการจัดทำแบบสอบถามที่ได้จากการวิจัย

6.3.1 ข้อเสนอแนะแนวทางการนำเครื่องมือการจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อมมาเป็นแนวความคิดในการวิจัย

6.3.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้ทฤษฎีของจอห์น ไบรอัน เบอรัลีย์

6.3.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้แบบสอบถาม

6.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาคั้งถัดไป

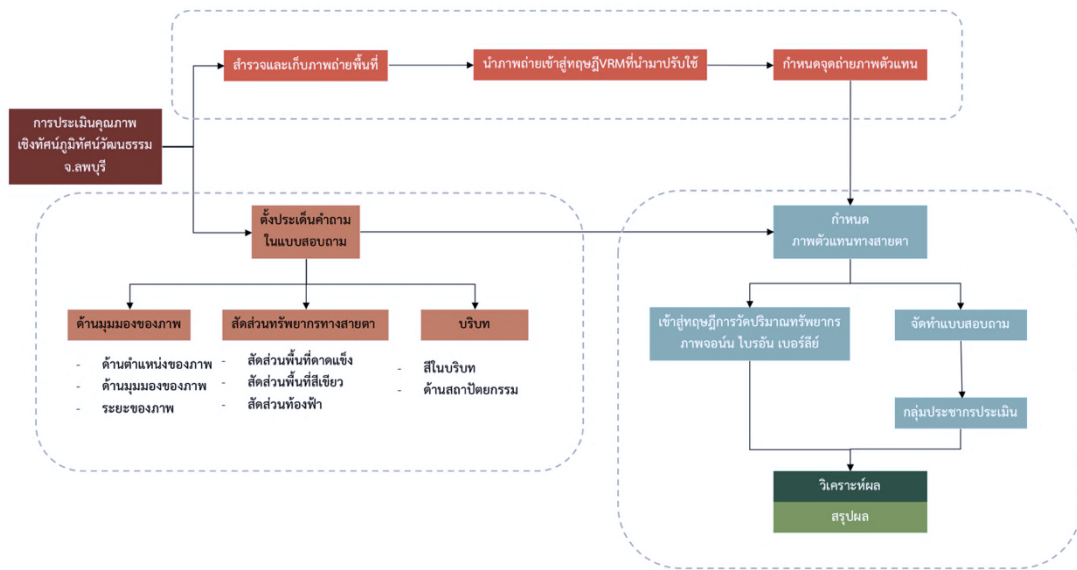
6.1 สรุปผลการศึกษา

การประเมินคุณภาพเชิงทัศน์ของภูมิทัศน์วัฒนธรรม จังหวัดลพบุรี เป็นการประเมินสุนทรียภาพเมืองเพื่อรับรู้ความงามของเมืองในปัจจุบันและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อภูมิทัศน์ ซึ่งการวัดระดับสุนทรียภาพเป็นการวัดค่าที่เป็นได้ไต่ยาก ดังนั้นจึงมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาค่าความงามจากแนวความคิดและทฤษฎีที่มีความเกี่ยวข้องโดยนำมาปรับเปลี่ยนและปรับใช้ให้มีความเหมาะสม ทำให้ผลการประเมินคุณค่าความงามประมวลผลเป็นตัวเลข ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผลการศึกษาจึงมีแนวทางในการหาคำตอบด้านสุนทรียภาพที่สามารถอธิบายได้และประเมินผลได้ง่ายยิ่งขึ้น อีกทั้งยังนำผลที่ได้จากการประเมินจากทฤษฎีต่างๆมาประเมินร่วมกับแบบสอบถามจากกลุ่มประชากรตัวอย่างเพื่อหาผลสรุปที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ทำให้เกิดสุนทรียภาพที่เพิ่มมากขึ้นหรือลดน้อยลง

จากวัตถุประสงค์การศึกษานี้ประกอบไปด้วยการศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของคุณภาพการรับรู้ทางสายตา รวมทั้งทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์และประเมินการรับรู้ทางสายตาต่อภูมิทัศน์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี เพื่อศึกษาสภาพปัญหาปัจจุบันของภูมิทัศน์วัฒนธรรมอำเภอเมือง จังหวัดลพบุรีและเพื่อศึกษาองค์ประกอบที่มีคุณค่าในภูมิทัศน์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี รวมไปถึงศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพเชิงทัศน์ มีผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ดังนี้

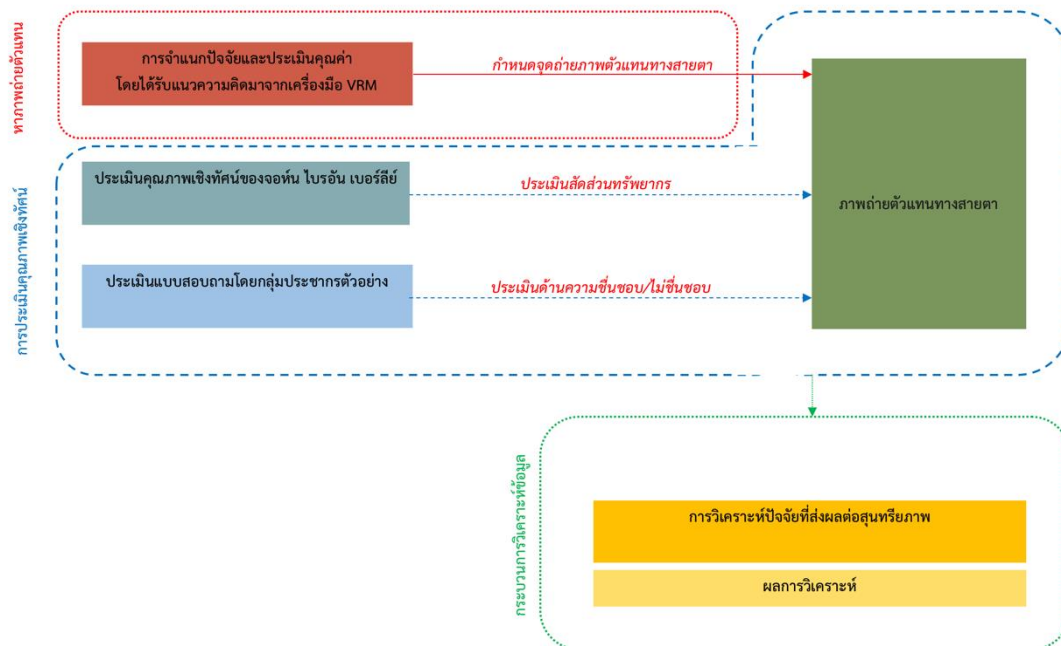
6.1.1 กระบวนการวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการวิจัยเริ่มจากสำรวจสภาพพื้นที่และข้อมูลทั่วไปเพื่อให้เข้าใจพื้นที่ที่ศึกษา กระบวนการถัดมาคือการกำหนดจุดถ่ายภาพตัวแทน ซึ่งได้รับแนวทางการให้คะแนนจากการประเมินด้วยเครื่องมือการจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อม ซึ่งภาพถ่ายตัวแทนจะนำไปจัดทำแบบสอบถามประกอบรูปภาพ โดยมีประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องในด้านมุมมองของภาพ ด้านสัดส่วนทรัพยากรทางสายตาและบริบท ภาพทั้งหมดได้ถูกนำไปประเมินความพึงพอใจ (ความชื่นชอบและไม่ชื่นชอบ) ของประชากร คำตอบของประชากรจะนำไปเปรียบเทียบกับความสัมพันธ์ของสัดส่วนทรัพยากรทางสายตาที่ได้จากทฤษฎีของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์ เมื่อถึงกระบวนการนี้จะสามารถวิเคราะห์ผลการศึกษาและสรุปผลการวิจัยได้ โดยขั้นตอนการดำเนินงานดังภาพที่ 45

ภาพที่ 45 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

จากแผนภูมิการประเมินคุณภาพเชิงทัศนภูมิทัศน์ของภูมิทัศน์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี มีจุดสำคัญที่ใช้ในการประเมินคือการบูรณาการทฤษฎีหลายทฤษฎี เพื่อพัฒนาต่อยอดเป็นแนวทางในการประเมินในงานวิจัยนี้ ซึ่งประกอบไปด้วยทฤษฎีหลัก ๆ ได้แก่ การให้คะแนนภูมิทัศน์จากเครื่องมือการจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อม และทฤษฎีของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์ หากนำมาแจกแจงรายละเอียดความสัมพันธ์และการนำไปใช้ของทั้งสองทฤษฎีนี้ สามารถแจกแจงได้ดังนี้

ภาพที่ 46 ขั้นตอนการประเมินคุณภาพเชิงทัศน

จะเห็นได้ว่าการนำไปใช้ของทฤษฎีแต่ทฤษฎีมีความแตกต่างกัน มีการประเมินโดยได้รับแนวความคิดบางส่วนจากทฤษฎีการจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อมมาประเมินให้คะแนนจัดระดับ (Classification) ภูมิทัศน์ในพื้นที่ เพื่อกำหนดจุดถ่ายภาพตัวแทนทางสายตา อีกทั้งยังมีการพัฒนาปรับใช้ทฤษฎีอื่นมาร่วมด้วย ได้แก่ การประเมินคุณค่าภูมิทัศน์วัฒนธรรมขององค์การศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภูมิทัศน์เมือง ได้แก่ ทฤษฎีองค์ประกอบเมืองของเควิน ลินซ์ และแนวความคิดพื้นที่ว่างของเมืองของคาร์มิลโล ซิตเต อันเนื่องมาจากการประเมินของเครื่องมือการจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อมที่มีความเหมาะสมกับการประเมินสภาพพื้นที่ธรรมชาติ แต่ไม่เหมาะสมกับภูมิทัศน์วัฒนธรรม ในส่วนของทฤษฎีของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์ สามารถนำมาใช้ได้โดยการวัดปริมาณสัดส่วนทรัพยากรทางสายตา

6.1.2 สภาพปัญหาปัจจุบันของภูมิทัศน์วัฒนธรรมอำเภอเมืองจังหวัดลพบุรี

จากการประเมินพบว่าสภาพปัญหาปัจจุบันของเมืองลพบุรี ประกอบไปด้วยความสูงของอาคารโดยรอบบริเวณโบราณสถานที่ทำให้โบราณสถานมีความโดดเด่นลดน้อยลง อีกทั้งยังมีมลพิษอื่น ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ได้แก่ เสไฟฟ้า เสากันทางรถไฟ ป้ายโฆษณา เป็นต้น ในด้านสีและหน้าตาอาคารย่านพาณิชย์กรรม หากมีสีที่รุนแรงจะทำให้สภาพแวดล้อมโดยล้อมเกิดความขัดแย้งทางสายตา

6.1.3 องค์ประกอบที่มีคุณค่าในภูมิทัศน์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพเชิงทัศน์

จากการศึกษารวบรวมข้อมูล ประวัติของพื้นที่ สภาพทั่วไปและการประเมินคุณภาพเชิงทัศน์ ภูมิทัศน์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีโดยบูรณาการทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและพัฒนาแบบสอบถามสำรวจความพึงพอใจนั้น ได้ข้อสรุปผลการวิจัยดังนี้

1) องค์ประกอบภูมิทัศน์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีที่มีคุณค่า

จากการศึกษาประวัติศาสตร์และความเป็นมาของพื้นที่ทำให้เห็นว่าตั้งแต่ยุคสมัยละโว้จนถึงยุครัตนโกสินทร์นั้น ในแต่ละยุคมีความโดดเด่นทางด้านประวัติศาสตร์ที่แตกต่างกันและสะท้อนถึงองค์ประกอบเฉพาะตัวในแต่ละยุค เมื่อระยะเวลาผ่านไปองค์ประกอบต่างๆยังคงหลงเหลือร่องรอยทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่มีคุณค่าและส่งอิทธิพลต่อภูมิทัศน์เมืองเป็นอย่างมาก สามารถสร้างอัตลักษณ์ของเมืองในปัจจุบัน ซึ่งองค์ประกอบทางภูมิทัศน์วัฒนธรรมที่ยังคงคุณค่าอยู่ประกอบไปด้วย ปราสาทแขก ศาลพระกาฬ วัดนครโกษา ปราสาทสามยอด วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ ป้อมปราการ พระนารายณ์ราชนิเวศน์ บ้านวิชาเยนทร์ วัดสันเปาโล ประตูชัย วัดบันไดหิน ผังเมืองที่เชื่อมระหว่างเมืองเก่าและเมืองใหม่ วังเวียนศรีสุริโยทัย วังเวียนเทพสตรี เป็นต้น

ภาพที่ 47 โบราณสถานที่ทรงคุณค่าต่อเมืองเก่าลพบุรี

2) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพเชิงทัศน

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพเชิงทัศนโดยการพัฒนาเครื่องมือการประเมินขึ้นมาในรูปแบบแบบสอบถาม ประกอบไปด้วยปัจจัยดังนี้

2.1) การจัดวางตำแหน่งขององค์ประกอบ หากโบราณสถานมีการจัดวางตำแหน่งองค์ประกอบหลักที่สมมาตรกันจะทำให้เกิดความสง่างามและน่าศรัทธามากกว่าทัศนียภาพที่โบราณสถานไม่มีความสมมาตร

2.2) มุมมองของภาพ หากมีมุมมองที่สามารถมองเห็นโบราณสถานได้ในด้านหน้าหรือด้านตรงจะทำให้โบราณสถานดึงดูดความสนใจมากขึ้น

2.3) ระยะของภาพ หากมีระยะไกลจะทำให้สามารถมองบริบทโดยรอบได้กว้างแต่องค์ประกอบภาพในภาพจะมีสัดส่วนที่เล็ก และหากมีองค์ประกอบที่ไม่จำเป็นภายในภาพจะทำให้ภาพมีสุนทรียภาพที่ลดลง ส่วนระยะใกล้สามารถเห็นองค์ประกอบได้ชัดเจนเนื่องจากมีขนาดใหญ่แต่เห็นบริบทโดยรอบได้น้อย

2.4) สัดส่วนพื้นผิวอาคาร หากมีปริมาณมากจนเกินไปจะทำให้ทัศนียภาพภาพเกิดความหนาแน่นและเกิดความรู้สึกอึดอัด

2.5) สัดส่วนพื้นที่สีเขียว หากมีการเพิ่มสัดส่วนพื้นที่สีเขียว ก็จะสามารถทำให้เพิ่มความมีชีวิตชีวาจนเกิดสุนทรียภาพได้

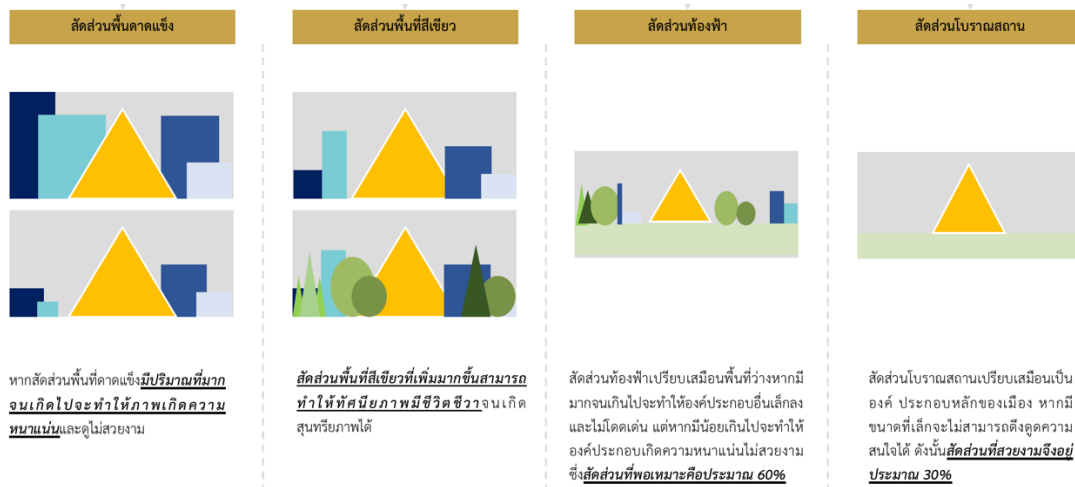
2.6) สัดส่วนท้องฟ้า ท้องฟ้าเปรียบเสมือนพื้นที่ว่าง หากมีมากจนเกินไปจะทำให้องค์ประกอบอื่นเล็กลงและไม่โดดเด่น แต่หากมีน้อยเกินไปจะทำให้องค์ประกอบเกิดความหนาแน่นไม่สวยงาม ซึ่งสัดส่วนที่พอเหมาะคือประมาณ 60%

2.7) สัดส่วนโบราณสถาน ซึ่งโบราณสถานเปรียบเสมือนเป็นองค์ประกอบหลักของเมือง หากมีขนาดเล็กจะไม่สามารถดึงดูดความสนใจได้ ดังนั้นสัดส่วนที่สวยงามจึงอยู่ประมาณ 30% ของภาพ

2.8) การปรับปรุงทัศนียภาพ ในด้านสีของบริบท หากใช้สีที่ตัดกันจะทำให้ภาพเกิดความรู้สึกที่รุนแรงกับภาพ ในส่วนของการใช้สีเดียวกันจะทำให้บริบทมีความกลมกลืนไม่ขัดแย้งทางสายตาซึ่งมีความเหมาะสมกับบริเวณเมืองเก่าที่มีโบราณสถานมากมาย ในด้านหน้าตาอาคาร หากมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้มีความสวยงาม มีระเบียบ ลดมลทัศน จะทำให้บริบทเกิดสุนทรียภาพได้

ภาพที่ 48 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพเชิงทัศน์

ภาพที่ 49 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพเชิงทัศนในด้านสัดส่วนทรัพยากรทางสายตา

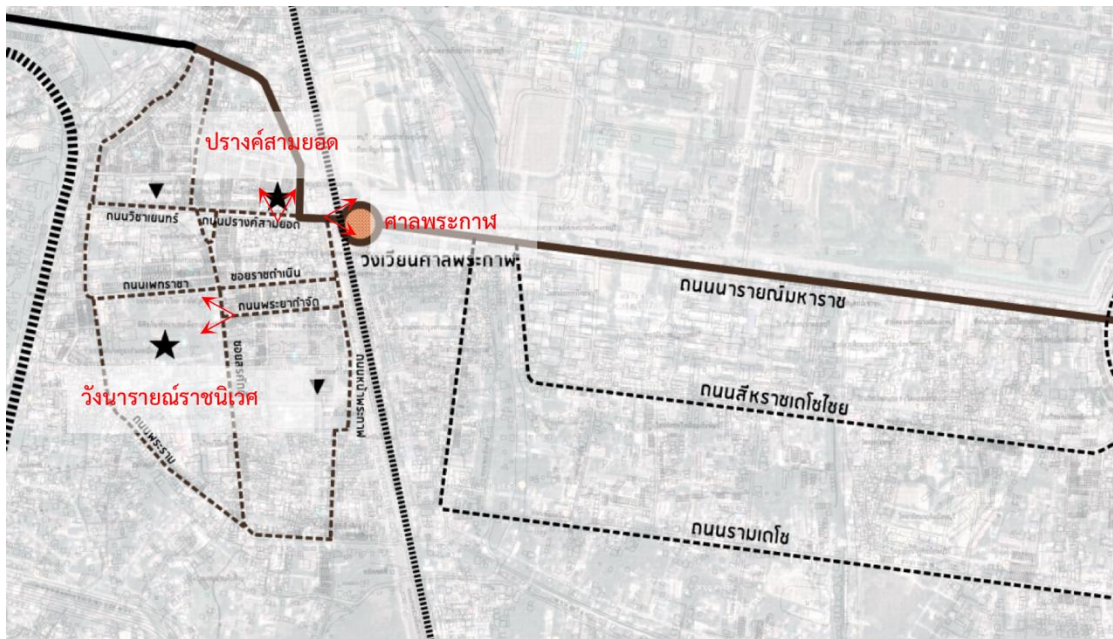
6.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี

ระเบียบวิธีวิจัยในวิทยานิพนธ์นี้มีการประเมินคุณภาพเชิงทัศนหลัก ๆ สองส่วน ประกอบไปด้วยการประเมินจากแบบสอบถามความพึงพอใจ และการวัดปริมาณสัดส่วนจากทรัพยากรภายในภาพของแนวความคิดจอน ไบรอัน เบอร์ลีย์ จึงได้ผลการวิเคราะห์ในแต่ละประเด็น ดังนั้นแนวทางในการปรับปรุงทัศนียภาพจึงได้นำผลสรุปในแต่ละส่วนมาปรับใช้ ซึ่งแบ่งเป็นสี่แนวทางดังนี้

1) แนวทางในการปรับปรุงทัศนียภาพโดยนำประเด็นด้านมุมมองของภาพมาปรับใช้

จากการวิเคราะห์สรุปได้ว่าทัศนียภาพที่สวยงาม มีความเหมาะสมกับโบราณสถานในเมืองเก่าเกิดได้จากตำแหน่งและมุมมองของโบราณสถานอยู่บริเวณตรงกลางและมีความสมมาตรทั้งซ้ายและขวา อีกทั้งในเรื่องระยะการมองเห็นที่สามารถมองปราศสามยอดได้อย่างสวยงามคืออยู่ในระยะ 25 เมตร ซึ่งเป็นระยะที่มีสัดส่วนโบราณสถานอยู่ที่ 30% ทำให้เห็นองค์ประกอบที่โดดเด่นและชัดเจน ดังนั้นแนวทางในการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมเพื่อคุณภาพเชิงทัศน มีดังต่อไปนี้

1.1) จัดพื้นที่เพื่อเป็นจุดรองรับนักท่องเที่ยว โดยสามารถมองโบราณสถานได้ในตำแหน่งด้านหน้าและอยู่ในระยะกลาง เพื่อให้มองเห็นโบราณสถานในจุดที่สวยงามที่สุด โดยกำหนดบริเวณโบราณสถานที่โดดเด่นของเมืองอันประกอบไปด้วยปราสาทสามยอด วังนารายณ์ราชนิเวศ และศาลพระกาฬ ซึ่งจุดรองรับนี้สามารถให้นักท่องเที่ยวมาถ่ายรูปหรือเช็คอินลงโซเชียลมีเดียได้ ผลประโยชน์ที่ตามมาให้แก่เมืองคือเป็นการส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเมืองเก่าไปในตัว หากมีการเผยแพร่ลงโซเชียลมีเดียจะทำให้การท่องเที่ยวเมืองเก่ามีความคึกคักมากขึ้น ซึ่งจุดรองรับนักท่องเที่ยวที่มีความเหมาะสมปรากฏดังภาพที่ 50

ภาพที่ 50 ตำแหน่งการจัดพื้นที่รองรับนักท่องเที่ยว

1.2) ในด้านของระยะการมองเห็นปราสาทสามยอดของเมืองลพบุรี ความสวยงามจะเกิดขึ้นมากเมื่ออยู่ในระยะ 25 เมตรเนื่องจากเป็นระยะที่สามารถมองจุดสนใจได้ชัดเจนที่สุด ซึ่งสัดส่วนโบราณสถานเป็น 30% และรองลงมาคือระยะ 50 เมตร หากในระยะที่กำหนดมีมลทัศนียภาพอยู่ในระยะสายตามากเกินไปจะทำให้สุนทรียภาพลดลง ซึ่งแนวทางในการนำไปใช้ในการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรมของเมืองลพบุรีนี้ สามารถทำได้โดยกำหนดจุดเพื่อถ่ายรูปแบบโบราณสถานให้ได้มุมมองภาพที่สวยงามที่สุด อีกทั้งยังสามารถนำไปปรับใช้กับแนวแกนหลักของเมืองได้ เนื่องจากมีวงเวียนเทพสตรีและวงเวียนศรีสุริโยทัยที่เป็นจุดดึงดูดสายตาาก่อนเข้าสู่เมืองเก่า โดยทำให้มุมมองในระยะ 25 – 50 เมตร มีมลทัศนียภาพน้อยที่สุดและทำให้วงเวียนเกิดความสวยงามและโดดเด่นมากขึ้น หากอยู่ในระยะที่ไกลมากกว่า 50 เมตร สามารถสร้างกรอบกับบริเวณที่จะเน้นความโดดเด่นเพื่อบังคับการมองเห็นไปที่จุดสนใจ และทำให้จุดสนใจมีแรงดึงดูดเพิ่มมากขึ้น ซึ่งระยะการมองเห็นโบราณสถานและจุดหมายตาทั้งสองวงเวียนที่มีความเหมาะสม ปรากฏผังแผนผังที่ 51

ภาพที่ 51 ตำแหน่งที่สามารถมองจุดหมายตาได้อย่างชัดเจน

2) แนวทางในการปรับปรุงทัศนียภาพโดยนำสัดส่วนทรัพยากรทางสายตามาปรับใช้ จากผลการวิเคราะห์สรุปได้ว่าทัศนียภาพที่สวยงามเกิดได้จากสัดส่วนของพื้นที่สีเขียวที่มากขึ้นและสัดส่วนอาคารที่น้อยลง อีกทั้งสัดส่วนของท้องฟ้าที่มีปริมาณ 60% จะทำให้เกิดคุณภาพเชิงทัศนียภาพและมีสุนทรียภาพสูงสุด ดังนั้นแนวทางในการปรับปรุงทัศนียภาพมีดังนี้

2.1) ในด้านสัดส่วนของอาคารในบริเวณเมืองเก่าที่มีความใกล้ชิดกับโบราณสถาน ควรมีสัดส่วนที่ลดน้อยลง เนื่องจากปัจจุบันเกิดความหนาแน่นเป็นอย่างมาก แต่เนื่องด้วยการลดสัดส่วนหรือความสูงอาคารที่ก่อสร้างขึ้นแล้วเป็นไปได้ยาก ดังนั้นจึงเสนอแนวทางในการบดบังอาคารเพื่อให้สามารถมองเห็นพื้นผิวดาดแข็งของผนังอาคารได้น้อยลง เช่น การปลูกต้นไม้เพิ่มพื้นที่สีเขียวเพื่อบดบังอาคาร อีกทั้งยังเพิ่มสุนทรียภาพที่มากขึ้น

2.2) เพิ่มพื้นที่สีเขียวในจุดที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญๆ และเพิ่มต้นไม้ตามแนวแกนถนนหลักของเมือง ให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจและปรับความรู้สึกก่อนเดินทางเข้าสู่เมืองเก่า

2.3) ในส่วนของสัดส่วนท้องฟ้า สุนทรียภาพเกิดขึ้นได้เมื่อมีสัดส่วนท้องฟ้า 60% ซึ่งเป็นสัดส่วนที่เหมาะสมแก่การถ่ายภาพ โดยใช้ทฤษฎีอัตราส่วน 2:1 การนำมาปรับใช้สามารถกำหนดระยะถ่ายภาพให้นักท่องเที่ยวที่สามารถถ่ายรูปกับโบราณสถานได้โดยมีสัดส่วนท้องฟ้าที่ 60% อีกทั้งภาพที่ใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองลพบุรี สามารถนำสัดส่วนเหล่านี้ไปใช้เพื่อถ่ายภาพให้เกิดสุนทรียภาพและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น

3) แนวทางในการปรับปรุงทัศนียภาพโดยนำประเด็นด้านบริบทมาปรับใช้ จากการวิเคราะห์ด้านบริบททำให้เห็นว่าทัศนียภาพที่สวยงามเกิดได้จากการปรับปรุงทัศนียภาพให้มีความสะอาดตาและสีของอาคารควรมีความกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม ดังนั้นแนวทางในการจัดการภูมิทัศน์มีดังนี้

3.1) สีของอาคารบริเวณเมืองเก่าที่อยู่ใกล้เคียงกับโบราณสถานควรเป็นสีที่มีความใกล้เคียงกัน เนื่องจากจากมีความเหมาะสมและไม่ขัดแย้งกับโบราณสถาน อีกทั้งนักท่องเที่ยวสัมผัสบรรยากาศเมืองเก่าโดยไม่ทำให้เกิดความขัดแย้งทางความรู้สึก ทำให้เมืองเก่าและย่านพาณิชย์อยู่ร่วมกันอย่างสวยงาม ซึ่งความสวยงามนี้จะนำประโยชน์มาซึ่งมีนักท่องเที่ยวเยือนมากขึ้น ส่งผลให้คนในชุมชนได้รับประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจและเห็นคุณค่าความสำคัญของเมืองมากยิ่งขึ้น จนนำไปสู่การช่วยกันดูแลรักษาเพื่อให้เมืองเก่าคงอยู่อย่างสวยงามและส่งต่อมรดกทางวัฒนธรรมให้อนุชนรุ่นหลังได้ศึกษา

3.2) ลักษณะของหน้าตาอาคารในปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยนไปตามยุคสมัยและมีสื่อป้ายโฆษณาที่ติดอยู่ตามอาคาร ทำให้เกิดมลพิษทางสายตา จึงควรมีการจัดการเพื่อลดมลพิษอันเกิดจากป้ายโฆษณาและป้ายประกาศที่ติดตามอาคาร อีกทั้งการบูรณะอาคารที่มีความเสื่อมโทรม เพื่อเพิ่มสุนทรียภาพของภูมิทัศน์และนำไปใช้งานมากขึ้น เนื่องด้วยความเป็นย่านพาณิชย์กรรมหน้าตาอาคารเป็นสิ่งสำคัญในการดึงดูดผู้คนที่ผ่านไปมา

6.3. ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเครื่องมือการจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อมมาเป็นแนวความคิดในการวิจัย

กระบวนการประเมินคุณภาพเชิงทัศนภูมิทัศน์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี มีการประเมินโดยพัฒนาใช้ทฤษฎีประกอบกับเครื่องมือประเมินในรูปแบบสอบถาม โดยทฤษฎีที่นำมาเป็นแนวความคิดและพัฒนาปรับใช้ประกอบไปด้วยสองทฤษฎีหลัก ๆ ด้วยกันคือ แนวความคิดการจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อมและการประเมินคุณภาพเชิงทัศนของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์ ซึ่งทั้งสองทฤษฎีนี้มีวิธีการให้เลือกลงไปใช้ในการวิจัยแตกต่างกัน แนวความคิดการจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อมนำแนวความคิดในการประเมินมาใช้เพื่อเป็นเกณฑ์ในการให้คะแนนคัดเลือกภาพถ่ายตัวแทนทางสายตา ส่วนแนวความคิดการประเมินคุณภาพเชิงทัศนของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์ เป็นการประเมินทรัพยากรภาพถ่ายตัวแทนสายตาและนำสัดส่วนไปเปรียบเทียบกับ การสำรวจความพึงพอใจ (ชื่นชอบหรือไม่ชื่นชอบ) ของกลุ่มประชากรตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีข้อเสนอแนะการประยุกต์ใช้ทฤษฎีดังนี้

6.3.1 ข้อเสนอแนะแนวทางการจำแนกปัจจัยและประเมินคุณค่าซึ่งได้พัฒนาแนวความคิดส่วนหนึ่งมาจากแนวความคิดการจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อม

การจำแนกปัจจัยและประเมินคุณค่าเป็นการประเมินโดยการให้คะแนนพื้นที่ในด้านปัจจัยต่างๆ ซึ่งมีลักษณะเครื่องมือคล้ายกับแนวความคิดการจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อม ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่เป็นธรรมชาติ โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ ภูมิประเทศ พืช น้ำ สี อิทธิพลภูมิทัศน์ที่ใกล้เคียง ด้านความหายาก ระดับการพัฒนาพื้นที่ แต่พื้นที่ที่ทำการศึกษาเป็นสภาพพื้นที่ที่มนุษย์สร้าง

ขึ้นและเกี่ยวข้องกับภูมิทัศน์วัฒนธรรม ดังนั้นปัจจัยหรือตัวแปรที่นำมาใช้ในการประเมินจึงต้องเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านคุณค่าทางประวัติศาสตร์ คุณค่าด้านเศรษฐกิจ คุณค่าด้านความหายาก คุณค่าด้านความเป็นย่าน ด้านวัสดุ และด้านความหนาแน่นของเมือง ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ได้อ้างอิงจากทฤษฎีต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับภูมิทัศน์วัฒนธรรม ได้แก่ การประเมินคุณค่าภูมิทัศน์วัฒนธรรมขององค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภูมิทัศน์เมือง ได้แก่ ทฤษฎีองค์ประกอบเมืองของเควิน ลินซ์ และแนวความคิดพื้นที่ว่างของเมืองของคาร์ มิลโล ซิตเต

ข้อดีของเครื่องมือการจัดการทรัพยากรสภาพแวดล้อมคือ สามารถนำไปปรับใช้ในการประเมินกับสภาพที่อื่นๆ ที่ไม่ใช่เพียงพื้นที่ธรรมชาติได้ ทั้งนี้ต้องมีการปรับเปลี่ยนปัจจัยที่ใช้ในการประเมิน โดยต้องมีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ อีกทั้งปัจจัยที่นำมาใช้ในการประเมินควรมีแหล่งที่มา อ้างอิงได้และมีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่นั้นๆ ในด้านระยะเวลาที่ใช้ในการประเมินมีความรวดเร็วและผลการประเมินมีความน่าเชื่อถือ หากปัจจัยที่นำมาใช้ในการประเมินไม่เหมาะสมกับพื้นที่ จะทำให้ผลการประเมินพื้นที่มีความผิดพลาดได้

6.3.2 ข้อเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้ทฤษฎีของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์

แนวความคิดของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์ เป็นการประเมินภาพถ่ายโดยใช้สัดส่วนทรัพยากรภายในภาพ ซึ่งคิดสัดส่วนเป็นร้อยละ สัดส่วนทรัพยากรจะมีความสอดคล้องกับสุนทรียภาพที่เพิ่มมากขึ้นหรือลดน้อยลง เช่น หากทรัพยากรใดทรัพยากรหนึ่งมีสัดส่วนมาก สุนทรียภาพก็จะมากขึ้นตาม หรือหากทรัพยากรใดทรัพยากรหนึ่งมีสัดส่วนในปริมาณที่น้อย สุนทรียภาพก็จะน้อยลง เครื่องมือประเมินของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์ ต้องประเมินร่วมกับความพึงพอใจของประชากร จึงจะสามารถนำมาเปรียบระหว่างสุนทรียภาพกับสัดส่วนได้ ซึ่งประชากรที่ใช้ในการประเมินควรมีปริมาณที่มากพอ เพื่อให้ผลการประเมินมีความแม่นยำและถูกต้อง ซึ่งจุดนี้เป็นข้อเสียเนื่องจากไม่สามารถหาคำตอบได้ด้วยวิธีการเดียวต้องนำผลจากการประเมินของประชากรมารวมด้วย ทำให้ระยะเวลาในการดำเนินงานมีมากและมีกระบวนการที่ซับซ้อนขึ้น ในส่วนข้อดีของเครื่องมือประเมินของจอห์น ไบรอัน เบอร์ลีย์ คือทำให้ทราบผลการวิจัยได้อย่างตรงจุด กล่าวคือสามารถรับรู้ทรัพยากรที่ส่งผลต่อสุนทรียภาพได้อย่างถูกต้อง

6.3.3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา ประยุกต์ใช้เครื่องมือแบบสอบถาม

การจัดทำแบบสอบถามเป็นการถามความพึงพอใจและความคิดเห็นจากการประชากร โดยแบ่งเป็นสองกลุ่ม ประกอบไปด้วยแบบสอบถามที่แจกในสถานที่ที่ทำการศึกษาและแบบสอบถามออนไลน์ ซึ่งต้องมีการกำหนดกลุ่มประชากรตัวอย่างที่นำมาใช้ในการตอบแบบสอบถาม เนื่องจากจะทำให้ผลการประเมินมีผลลัพธ์ที่เหมาะสม แบบสอบถามที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีการตั้งคำถามในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสุนทรียภาพ เนื่องจากจะทำให้คำตอบมี

ทิศทางเดียวกับการวิจัยและได้ผลลัพธ์ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจัดการภูมิทัศน์ได้ โดยประเด็นคำถามที่ใช้ในแบบสอบถามเกี่ยวข้องกับประเด็นในด้านมุมมองของภาพ สัดส่วนทรัพยากร และด้านบริบท ซึ่งในแต่ละหัวข้อประกอบไปด้วยรูปภาพและให้ประชากรเลือกภาพที่มีความชื่นชอบ ไม่ชื่นชอบมากที่สุด อีกทั้งยังสามารถระบุได้ว่าองค์ประกอบใดที่มีความชื่นชอบ ไม่ชื่นชอบอีกด้วย เพื่อให้สามารถนำไปพิจารณา ร่วมกับการประเมินคุณภาพเชิงทัศนต่อไป

ข้อดีของแบบสอบถามที่มีการกำหนดประเด็นคำถามในลักษณะนี้ คือการกำหนดประเด็นที่เข้ากับหัวข้อการวิจัยและทำให้ผลการวิจัยมีทิศทางเดียวกัน หากไม่มีการกำหนดประเด็นคำถามจากการพัฒนาแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เหมาะสม อาจทำให้ได้คำตอบไม่ตรงกับหัวข้อการวิจัยและสรุปผลการวิจัยออกมาได้ยาก ข้อเสียที่เกิดขึ้นจากแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นที่เป็นในรูปแบบสอบถามออนไลน์คือไม่สามารถสอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติมได้ อีกทั้งการเขียนแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ในคำถามปลายเปิด มีจำนวนน้อย จะทำได้เฉพาะในกรณีลงพื้นที่เก็บแบบสอบถามและสัมภาษณ์เพิ่มเติม

6.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาคั้งถัดไป

การประเมินคุณภาพเชิงทัศน สิ่งแรกที่ต้องคำนึงถึงคือกระบวนการที่ใช้ในการประเมิน ซึ่งมีหลากหลายวิธีและควรเลือกวิธีการที่เข้ากับหัวข้อการวิจัย รองลงมาคือภาพถ่ายตัวแทนทางสายตา เนื่องจากเป็นตัวแปรสำคัญในการหาผลการวิจัย วิธีที่เลือกภาพถ่ายตัวแทนควรมีหลักการและเหตุที่สามารถนำมาอธิบายให้เข้าใจถึงความเป็นมาได้

แบบสอบถามการประเมินเชิงทัศนภูมิทัศน์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี

วัน.....เดือน.....พ.ศ.2563
 เวลาสัมภาษณ์.....
 ผู้สัมภาษณ์.....
 TS นักท่องเที่ยว
 LP ชาวลพบุรี
 หมายเลข.....

ตอนที่ 1 การประเมินคุณภาพเชิงทัศนของภาพตัวแทนภูมิทัศน์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี

โปรดประเมินภูมิทัศน์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรีในภาพต่อไปนี้ว่า ท่านมีความชื่นชอบภูมิทัศน์ในแต่ละภาพมากน้อยเพียงใด พร้อมทั้งบอกเหตุผลและความคิดเห็นประกอบว่าในแต่ละภาพมีองค์ประกอบใดบ้างที่ทำให้ท่านชอบหรือไม่ชอบ

1. ด้านมุมมองของภาพ

ภาพที่ 1.1 ตำแหน่งของภาพ

- ท่านมีความชื่นชอบภูมิทัศน์ในภาพใดมากที่สุด

ภาพ ก.	ภาพ ข.
--------	--------

- ท่านมีความไม่ชื่นชอบภูมิทัศน์ในภาพใดมากที่สุด

ภาพ ก.	ภาพ ข.
--------	--------

องค์ประกอบใดในภาพที่ทำให้ท่านชอบและไม่ชอบ.....

- องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชื่นชอบ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

โบราณสถาน	ธรรมชาติ (ต้นไม้, หองฟ้า)	พื้นที่ลาดแข็ง (อาคาร, ถนน, เสาไฟฟ้า)	สีของภาพ	อื่นๆ
-----------	------------------------------	--	----------	-------

องค์ประกอบใดในภาพที่ทำให้ท่านชื่นชอบ.....

- องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชื่นชอบ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

โบราณสถาน	ธรรมชาติ (ต้นไม้, หองฟ้า)	พื้นที่ลาดแข็ง (อาคาร, ถนน, เสาไฟฟ้า)	สีของภาพ	อื่นๆ
-----------	------------------------------	--	----------	-------

องค์ประกอบใดในภาพที่ทำให้ท่านชื่นชอบ.....

1.2 มุมมองของภาพ

ก. มุมมองด้านหน้า	
ข. มุมมอง 45 องศา	

- ท่านมีความชื่นชอบภูมิทัศน์ในภาพใดมากที่สุด

ภาพ ก.	ภาพ ข.
--------	--------

- ท่านมีความไม่ชื่นชอบภูมิทัศน์ในภาพใดมากที่สุด

ภาพ ก.	ภาพ ข.
--------	--------

องค์ประกอบใดในภาพที่ทำให้ท่านชอบและไม่ชอบ.....

- องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชื่นชอบ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

โบราณสถาน	ธรรมชาติ (ต้นไม้, ท้องฟ้า)	พื้นที่คาดแจ้ง (อาคาร, ถนน, เสาไฟฟ้า)	สีของภาพ	อื่นๆ
-----------	-------------------------------	--	----------	-------

องค์ประกอบใดในภาพที่ทำให้ท่านชื่นชอบ.....

- องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชื่นชอบ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

โบราณสถาน	ธรรมชาติ (ต้นไม้, ท้องฟ้า)	พื้นที่คาดแจ้ง (อาคาร, ถนน, เสาไฟฟ้า)	สีของภาพ	อื่นๆ
-----------	-------------------------------	--	----------	-------

องค์ประกอบใดในภาพที่ทำให้ท่านชื่นชอบ.....

1.3 ระยะของภาพ

- ท่านมีความชื่นชอบภูมิทัศน์ในภาพใดมากที่สุด

ภาพ ก.	ภาพ ข.	ภาพ ค.
--------	--------	--------

- ท่านมีความไม่ชื่นชอบภูมิทัศน์ในภาพใดมากที่สุด

ภาพ ก.	ภาพ ข.	ภาพ ค.
--------	--------	--------

องค์ประกอบใดในภาพที่ทำให้ท่านชอบและไม่ชอบ.....

- องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชื่นชอบ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

โบราณสถาน	ธรรมชาติ (ต้นไม้, ท้องฟ้า)	พื้นที่คาดแย้ง (อาคาร, ถนน, เสาไฟฟ้า)	สีของภาพ	อื่นๆ
-----------	-------------------------------	--	----------	-------

องค์ประกอบใดในภาพที่ทำให้ท่านชื่นชอบ.....

- องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชื่นชอบ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

โบราณสถาน	ธรรมชาติ (ต้นไม้, ท้องฟ้า)	พื้นที่คาดแย้ง (อาคาร, ถนน, เสาไฟฟ้า)	สีของภาพ	อื่นๆ
-----------	-------------------------------	--	----------	-------

องค์ประกอบใดในภาพที่ทำให้ท่านชื่นชอบ.....

2. ด้านสัดส่วนบริบท

2.1 สัดส่วนพื้นที่คาดแจ้ง

ก. ทศนิยมภาพเดิม

ข. ทศนิยมภาพที่มีการปรับปรุงในส่วนพื้นที่คาดแจ้งให้น้อยลง

- ท่านมีความชื่นชอบภูมิทัศน์ในภาพใดมากที่สุด

ภาพ ก.	ภาพ ข.
--------	--------

- ท่านมีความไม่ชื่นชอบภูมิทัศน์ในภาพใดมากที่สุด

ภาพ ก.	ภาพ ข.
--------	--------

องค์ประกอบใดในภาพที่ทำให้ท่านชอบและไม่ชอบ.....

- องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชื่นชอบ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

โบราณสถาน	ธรรมชาติ (ต้นไม้, ทุ่งฟ้า)	พื้นที่คาดแจ้ง (อาคาร, ถนน, เสาไฟฟ้า)	สีของภาพ	อื่นๆ

องค์ประกอบใดในภาพที่ทำให้ท่านชื่นชอบ.....

- องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชื่นชอบ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

โบราณสถาน	ธรรมชาติ (ต้นไม้, ทุ่งฟ้า)	พื้นที่คาดแจ้ง (อาคาร, ถนน, เสาไฟฟ้า)	สีของภาพ	อื่นๆ

องค์ประกอบใดในภาพที่ทำให้ท่านชื่นชอบ.....

2.2 สัดส่วนพื้นที่สีเขียว

- ท่านมีความชื่นชอบภูมิทัศน์ในภาพใดมากที่สุด

ภาพ ก.	ภาพ ข.
--------	--------

- ท่านมีความไม่ชื่นชอบภูมิทัศน์ในภาพใดมากที่สุด

ภาพ ก.	ภาพ ข.
--------	--------

องค์ประกอบใดในภาพที่ทำให้ท่านชอบและไม่ชอบ.....

- องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชื่นชอบ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

โบราณสถาน	ธรรมชาติ (ต้นไม้, ท้องฟ้า)	พื้นที่ลาดแข็ง (อาคาร, ถนน, เสาไฟฟ้า)	สีของภาพ	อื่นๆ
-----------	-------------------------------	--	----------	-------

องค์ประกอบใดในภาพที่ทำให้ท่านชื่นชอบ.....

- องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชื่นชอบ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

โบราณสถาน	ธรรมชาติ (ต้นไม้, ท้องฟ้า)	พื้นที่ลาดแข็ง (อาคาร, ถนน, เสาไฟฟ้า)	สีของภาพ	อื่นๆ
-----------	-------------------------------	--	----------	-------

องค์ประกอบใดในภาพที่ทำให้ท่านชื่นชอบ.....

2.3 สัดส่วนท้องฟ้า

ก. สัดส่วนท้องฟ้า 20 เปอร์เซ็นต์

ข. สัดส่วนท้องฟ้า 60 เปอร์เซ็นต์

ค. สัดส่วนท้องฟ้า 90 เปอร์เซ็นต์

- ท่านมีความชื่นชอบภูมิทัศน์ในภาพใดมากที่สุด

ภาพ ก.	ภาพ ข.	ภาพ ค.
--------	--------	--------

- ท่านมีความไม่ชื่นชอบภูมิทัศน์ในภาพใดมากที่สุด

ภาพ ก.	ภาพ ข.	ภาพ ค.
--------	--------	--------

องค์ประกอบใดในภาพที่ทำให้ท่านชอบและไม่ชอบ.....

- องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชื่นชอบ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

โบราณสถาน	ธรรมชาติ (ต้นไม้,ท้องฟ้า)	พื้นที่ลาดเชิง (อาคาร,ถนน,เสาไฟฟ้า)	สีของภาพ	อื่นๆ
-----------	------------------------------	--	----------	-------

องค์ประกอบใดในภาพที่ทำให้ท่านชื่นชอบ.....

- องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชื่นชอบ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

โบราณสถาน	ธรรมชาติ (ต้นไม้,ท้องฟ้า)	พื้นที่ลาดเชิง (อาคาร,ถนน,เสาไฟฟ้า)	สีของภาพ	อื่นๆ
-----------	------------------------------	--	----------	-------

องค์ประกอบใดในภาพที่ทำให้ท่านชื่นชอบ.....

3. ด้านบริบท

3.1 สีของภาพ

ก. ทัศนียภาพเดิม(แสดงถึงความแตกต่าง)

ข. ทัศนียภาพแสดงถึงความกลมกลืน

ค. ทัศนียภาพที่ปรับตามแนวทางสถาปัตยกรรมยุโรป

- ท่านมีความชื่นชอบภูมิทัศน์ในภาพใดมากที่สุด

ภาพ ก.	ภาพ ข.	ภาพ ค.
--------	--------	--------

- ท่านมีความไม่ชื่นชอบภูมิทัศน์ในภาพใดมากที่สุด

ภาพ ก.	ภาพ ข.	ภาพ ค.
--------	--------	--------

องค์ประกอบใดในภาพที่ทำให้ท่านชอบและไม่ชอบ.....

- องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชื่นชอบ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

โบราณสถาน	ธรรมชาติ (ต้นไม้, ท้องฟ้า)	พื้นที่ลาดเชิง (อาคาร, ถนน, เสาไฟฟ้า)	สีของภาพ	อื่นๆ
-----------	-------------------------------	--	----------	-------

องค์ประกอบใดในภาพที่ทำให้ท่านชื่นชอบ.....

- องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชื่นชอบ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

โบราณสถาน	ธรรมชาติ (ต้นไม้, ท้องฟ้า)	พื้นที่ลาดเชิง (อาคาร, ถนน, เสาไฟฟ้า)	สีของภาพ	อื่นๆ
-----------	-------------------------------	--	----------	-------

องค์ประกอบใดในภาพที่ทำให้ท่านชื่นชอบ.....

3.2 บริบทของภาพ

- ท่านมีความชื่นชอบภูมิทัศน์ในภาพใดมากที่สุด

ภาพ ก.	ภาพ ข.
--------	--------

- ท่านมีความไม่ชื่นชอบภูมิทัศน์ในภาพใดมากที่สุด

ภาพ ก.	ภาพ ข.
--------	--------

องค์ประกอบใดในภาพที่ทำให้ท่านชอบและไม่ชอบ.....

- องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชื่นชอบ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

โบราณสถาน	ธรรมชาติ (ต้นไม้, ท้องฟ้า)	พื้นที่ลาดเชิง (อาคาร, ถนน, เสาไฟฟ้า)	สีของภาพ	อื่นๆ

องค์ประกอบใดในภาพที่ทำให้ท่านชื่นชอบ.....

- องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชื่นชอบ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

โบราณสถาน	ธรรมชาติ (ต้นไม้, ท้องฟ้า)	พื้นที่ลาดเชิง (อาคาร, ถนน, เสาไฟฟ้า)	สีของภาพ	อื่นๆ

องค์ประกอบใดในภาพที่ทำให้ท่านชื่นชอบ.....

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ภูมิลำเนา

- ชาวลพบุรี - ท่านอาศัยอยู่ในบริเวณใดของจังหวัดลพบุรี
- ในตัวเมืองลพบุรี นอกตัวเมืองลพบุรี อื่นๆ.....
- ชาวไทย - ท่านอยู่ภาคใด
- เหนือ กลาง อีสาน ตะวันออก
- ตะวันตก ใต้

สำหรับชาวไทย

ท่านเคยเดินทางมาลพบุรีกี่ครั้ง

- ไม่เคย ครั้งเดียว 2-5 ครั้ง 6-10 ครั้ง มากกว่า 10 ครั้ง

2. เพศ

- ชาย หญิง

3. อายุ

- 18-25 ปี 25-40 ปี 41-50 ปี 51-60 ปี มากกว่า 50

4. การศึกษาสูงสุด

- ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ปวส. ปวช. ปริญญาตรี
- ปริญญาโท-เอก อื่นๆ.....

5. อาชีพ/ สาขาวิชาชีพ

- นักเรียน/นักศึกษา ธุรกิจการท่องเที่ยวและโรงแรม ค้าขายและพานิชยกรรม
- การศึกษาการปกครอง การบริหาร การสาธารณสุข
- วิศวกรรมการก่อสร้าง สถาปัตยกรรมและออกแบบสภาพแวดล้อม ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ
- พนักงานบริษัท อื่นๆ.....

ภาคผนวก

ภาคผนวก ข แบบสอบถามประกอบรูปภาพ (ออนไลน์)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบสอบถามการประเมินเชิงทัศนภูมิทัศน์ วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี

ตอนที่ 1 การประเมินคุณภาพเชิงทัศนของภาพตัวแทนภูมิทัศน์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี
โปรดประเมินภูมิทัศน์วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี ในภาพต่อไปนี้ว่า ท่านมีความชื่นชอบภูมิทัศน์ในแต่ละ
ภาพมากน้อยเพียงใด พร้อมทั้งบอกเหตุผลและความคิดเห็นประกอบว่า ในแต่ละภาพมีองค์ประกอบใด
บ้างที่ทำให้ท่านชอบหรือไม่ชอบ

1. ด้านมุมมองของภาพ

1.1 ตำแหน่งของภาพ

ก. องค์ประกอบหลักเฉียงไปทางใดทางหนึ่งของภาพ

ข. องค์ประกอบหลักอยู่กึ่งกลางของภาพ

ท่านมีความชื่นชอบ/ไม่ชอบภูมิทัศน์ใดมากที่สุด

	ภาพ ก.	ภาพ ข.
ภาพใดที่ท่านชอบมากที่สุด	☐	☐
ภาพใดที่ท่านไม่ชอบมากที่สุด	☐	☐

องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชอบ/ไม่ชอบ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

	โบราณสถาน	ธรรมชาติ (ต้นไม้, ทุ่งหญ้า)	พื้นที่ลาดเอียง (อาคาร, ถนน, เสาไฟฟ้า)	สีของภาพ	อื่นๆ	ไม่มี
องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชอบ	☐	☐	☐	☐	☐	☐
องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านไม่ชอบ	☐	☐	☐	☐	☐	☐

เหตุผลที่ท่านชอบ/ไม่ชอบ

คำตอบของคุณ _____

1.2 ตำแหน่งของภาพ

ก. มุมมองด้านหน้า

ข. มุมมอง 45 องศา

ท่านมีความชื่นชอบ/ไม่ชอบภูมิทัศน์ใดมากที่สุด

ภาพ ก.

ภาพ ข.

ภาพใดที่ท่านชอบมากที่สุด

ภาพใดที่ท่านไม่ชอบมากที่สุด

องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชอบ/ไม่ชอบ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

	โบราณสถาน	ธรรมชาติ (ต้นไม้, หองฟ้า)	พื้นที่ตัดแข็ง (อาคาร, ถนน, เสาไฟฟ้า)	สีของภาพ	อื่นๆ	ไม่มี
องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชอบ	☐	☐	☐	☐	☐	☐
องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านไม่ชอบ	☐	☐	☐	☐	☐	☐

เหตุผลที่ท่านชอบ/ไม่ชอบ

คำตอบของคุณ _____

1.3 ระยะของภาพ

ก. มุมมองระยะภาพ 100 เมตร

ข. มุมมองระยะภาพ 50 เมตร

ค. มุมมองระยะภาพ 25 เมตร

ท่านมีความชื่นชอบ/ไม่ชอบภูมิทัศน์ใดมากที่สุด

	ภาพ ก.	ภาพ ข.	ภาพ ค.
ภาพใดที่ท่านชอบมากที่สุด	☐	☐	☐
ภาพใดที่ท่านไม่ชอบมากที่สุด	☐	☐	☐

องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชอบ/ไม่ชอบ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

	โบราณสถาน	ธรรมชาติ (ต้นไม้, หิ้งงู, หิน)	พื้นที่ลาดเชิง (อาคาร, ถนน, เสาไฟฟ้า)	สีของภาพ	อื่นๆ	ไม่มี
องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชอบ	☐	☐	☐	☐	☐	☐
องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านไม่ชอบ	☐	☐	☐	☐	☐	☐

เหตุผลที่ท่านชอบ/ไม่ชอบ

คำตอบของคุณ _____

แบบสอบถามการประเมินเชิงทัศนภูมิทัศน์ วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี

2. ด้านลัดส่วนบริบท

2.1 ลัดส่วนที่คาดแจ้ง

ก. ทัศนียภาพเดิม

ข. ทัศนียภาพที่มีการปรับปรุงในส่วนที่คาดแจ้งให้น้อยลง

ท่านมีความชื่นชอบ/ไม่ชอบภูมิทัศน์ใดมากที่สุด

	ภาพ ก.	ภาพ ข.
ภาพใดที่ท่านชอบมากที่สุด	☐	☐
ภาพใดที่ท่านไม่ชอบมากที่สุด	☐	☐

องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชอบ/ไม่ชอบ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

	โบราณสถาน	ธรรมชาติ (ต้นไม้, หองฟ้า)	พื้นที่คาดแจ้ง (อาคาร, ถนน, เสาไฟฟ้า)	สีของภาพ	อื่นๆ	ไม่มี
องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชอบ	☐	☐	☐	☐	☐	☐
องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านไม่ชอบ	☐	☐	☐	☐	☐	☐

เหตุผลที่ท่านชอบ/ไม่ชอบ

คำตอบของคุณ _____

2.2 สัดส่วนพื้นที่สีเขียว

ก. ทัศนียภาพเดิม

ข. ทัศนียภาพที่มีการปรับปรุงในส่วนพื้นที่สีเขียวให้มากขึ้น

ท่านมีความชื่นชอบ/ไม่ชอบภูมิทัศน์ใดมากที่สุด

	ภาพ ก.	ภาพ ข.
ภาพใดที่ท่านชอบมากที่สุด	☐	☐
ภาพใดที่ท่านไม่ชอบมากที่สุด	☐	☐

องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชอบ/ไม่ชอบ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

	โบราณสถาน	ธรรมชาติ (ต้นไม้, ท้องฟ้า)	พื้นที่ลาดเชิง (อาคาร, ถนน, เสาไฟฟ้า)	สีของภาพ	อื่นๆ	ไม่มี
องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชอบ	☐	☐	☐	☐	☐	☐
องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านไม่ชอบ	☐	☐	☐	☐	☐	☐

เหตุผลที่ท่านชอบ/ไม่ชอบ

คำตอบของคุณ _____

2.3 สัดส่วนท้องฟ้า

ก. สัดส่วนท้องฟ้า 20 เปอร์เซ็นต์

ข. สัดส่วนท้องฟ้า 60 เปอร์เซ็นต์

ค. สัดส่วนท้องฟ้า 90 เปอร์เซ็นต์

ท่านมีความชื่นชอบ/ไม่ชอบภูมิทัศน์ใดมากที่สุด

	ภาพ ก.	ภาพ ข.	ภาพ ค.
ภาพใดที่ท่านชอบมากที่สุด	☐	☐	☐
ภาพใดที่ท่านไม่ชอบมากที่สุด	☐	☐	☐

องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชอบ/ไม่ชอบ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

	โบราณสถาน	ธรรมชาติ (ต้นไม้,ท้องฟ้า)	พื้นที่ลาดเชิง (อาคาร,ถนน,เสาไฟฟ้า)	สีของภาพ	อื่นๆ	ไม่มี
องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชอบ	☐	☐	☐	☐	☐	☐
องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านไม่ชอบ	☐	☐	☐	☐	☐	☐

เหตุผลที่ท่านชอบ/ไม่ชอบ

คำตอบของคุณ _____

แบบสอบถามการประเมินเชิงทัศนภูมิทัศน์ วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี

3. ด้านบริบท

3.1 สีของภาพ (ความกลมกลืน/แตกต่าง)

ก. ทัศนียภาพที่แสดงถึงความแตกต่าง

ข. ทัศนียภาพแสดงถึงความกลมกลืน

ค. ทัศนียภาพที่ปรับตามแนวทางสถาปัตยกรรมยุโรป

ท่านมีความชื่นชอบ/ไม่ชอบภูมิทัศน์ใดมากที่สุด

	ภาพ ก.	ภาพ ข.	ภาพ ค.
ภาพใดที่ท่านชอบมากที่สุด	☐	☐	☐
ภาพใดที่ท่านไม่ชอบมากที่สุด	☐	☐	☐

องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชอบ/ไม่ชอบ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

	โบราณสถาน	ธรรมชาติ (ต้นไม้, หิ้งฟ้า)	พื้นที่คาดแจ้ง (อาคาร, ถนน, เสาไฟฟ้า)	สีของภาพ	อื่นๆ	ไม่มี
องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชอบ	☐	☐	☐	☐	☐	☐
องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านไม่ชอบ	☐	☐	☐	☐	☐	☐

เหตุผลที่ท่านชอบ/ไม่ชอบ

คำตอบของคุณ _____

3.2 บริบทของภาพ(กลมกลืน/แตกต่าง)

ก. ทิศนียภาพเดิม

ข. ปรับปรุงทิศนียภาพ

ท่านมีความชื่นชอบ/ไม่ชอบภูมิทัศน์ใดมากที่สุด

	ภาพ ก.	ภาพ ข.
ภาพใดที่ท่านชอบมากที่สุด	☐	☐
ภาพใดที่ท่านไม่ชอบมากที่สุด	☐	☐

องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชอบ/ไม่ชอบ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)

	โบราณสถาน	ธรรมชาติ (ต้นไม้, ท้องฟ้า)	พื้นที่ตาดแข็ง (อาคาร, ถนน, เสาสีของภาพ ไฟฟ้า)	อื่นๆ	ไม่มี
องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านชอบ	☐	☐	☐	☐	☐
องค์ประกอบใดในภาพที่ท่านไม่ชอบ	☐	☐	☐	☐	☐

เหตุผลที่ท่านชอบ/ไม่ชอบ

คำตอบของคุณ _____

แบบสอบถามการประเมินเชิงทัศนภูมิทัศน์ วัฒนธรรมจังหวัดลพบุรี

*จำเป็น

ส่วนที่ไม่มีชื่อ

ตอนที่ 2 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.เพศ

- ชาย
- หญิง

2.อายุ

- 18-25 ปี
- 25-40 ปี
- 41-50 ปี
- 51-60 ปี
- มากกว่า 50 ปี
- อื่นๆ: _____

3.การศึกษาสูงสุด

- ประถมศึกษา
- มัธยมศึกษา
- ปวส.
- ปวช.
- ปริญญาตรี
- ปริญญาโท-เอก
- อื่นๆ
- อื่นๆ: _____

4.อาชีพ/ สาขาวิชาชีพ

- นักเรียน/นักศึกษา
- ธุรกิจการท่องเที่ยวและโรงแรม
- ค้าขายและพานิชยกรรม
- การศึกษาการปกครอง
- การบริหาร
- การสาธารณสุข
- วิศวกรรมกรรมการก่อสร้าง
- สถาปัตยกรรมและออกแบบสภาพแวดล้อม
- ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ
- พนักงานบริษัท
- อื่นๆ: _____

5. ท่านอาศัยอยู่จังหวัดลพบุรีใช่หรือไม่(หากไม่ใช่โปรดตอบคำถามถัดไป) *

- ใช่
- ไม่ใช่

3. ภูมิลำเนา

- ภาคเหนือ
- ภาคกลาง
- ภาคอีสาน
- ภาคตะวันออก
- ภาคตะวันตก
- ภาคใต้

4. ท่านเคยเดินทางมาลพบุรีกี่ครั้ง

- ไม่เคย
- ครั้งเดียว
- 2-5 ครั้ง
- 6-10 ครั้ง
- มากกว่า 10 ครั้ง

บรรณานุกรม

- Adolphs, R., & Spezio, M. (2006). Role of the amygdala in processing visual social stimuli. *Progress in brain research*, 156, 363-378.
- BLM. (1980). *Visual Resource management Program*. Washington, D.C: BLM.
- De Blij, H. J., & B Murphy, A. (2003). *Human Geography: Culture, Society, and Space*. New York: John Wiley & sons.
- Lak, A., & Hakimian, P. (2018). A new morphological approach to Iranian bazaar: the application of urban spatial design theories to Shiraz and Kerman bazaars. *Journal of Architectural Conservation*, 24(3), 207-223.
- Lu, D., Burley, J., Crawford, P., Schutzki, R., & Loures, L. (2012). Quantitative methods in environmental and visual quality mapping and assessment: A Muskegon, Michigan watershed case study with urban planning implications. *Advances in Spatial Planning; Burian, J., Ed.; InTech: Rijeka, Croatia*, 127-142.
- Lynch, K. (1960). *The image of the city* (Vol. 11): MIT press.
- Mo, F., & Burley, J. *Visual and environmental quality perception and preference in the People's Republic of China*. Paper presented at the Advances In Urban Rehabilitation and Sustainability 3rd WSEAS International Conference on Urban Rehabilitation And Sustainability (URES '10).
- Palmer, S. E., Schloss, K. B., & Sammartino, J. (2013). Visual aesthetics and human preference. *Annual review of psychology*, 64, 77-107.
- Sitte, C. (1889). *City Building According to Artistic Principles*. In: Columbia University Press New York.
- UNESCO. (2008). *Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention*. Paris.
- UNESCO. (2013). *New life for historic cities: The historic urban landscape approach explained*. France: the United Nations Educational.
- ดร.เอกนถุทน บางท่าไม้ และ สหทัศน์ วชิระนภศูล. (2558). การจัดองค์ประกอบภาพสำหรับภาพถ่าย. นนทบุรี: ไอทีซี พรีเมียร์.
- ทศพล ชื่นอุปการนันท์. (2549). แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเก่าลพบุรีอย่างยั่งยืน. การวางแผนภาคและเมืองมหาดบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

ภาริฉัตร วิริยะ. (2559). การประเมินคุณภาพเชิงทัศน์ของถนนรัชชต์-อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร,
รุจิโรจน์ อนามบุตร และ วิลาสินี สุขสว่าง. (2554). การประเมินคุณภาพเชิงทัศน์เมืองเชิงบูรณาการพื้นที่เทศบาลนครพระนครศรีอยุธยาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. กรุงเทพฯ: คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	โยชิตา อุบลวัตร
วัน เดือน ปี เกิด	13 กรกฎาคม 2537
สถานที่เกิด	อ.พระพุทธบาท จ.สระบุรี
วุฒิการศึกษา	ปริญญาตรี คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต
ที่อยู่ปัจจุบัน	8/3 ม.8 ต.ทะเลชุบศร อ.เมือง จ.ลพบุรี 15000

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY